

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Andra Kammaren. N:o 26.

Onsdagen den 6 april.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående lagutskottets i dess utlåtande n:o 32 framställda förslag till ändrad lydelse af § 27 mom. 1 värnpligtslagen; och lemnades dervid, enligt förut gjord anteckning, ordet först till

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Eklund från Norrköping, som yttrade: Då jag hvarken är fackman i det föreliggande viktiga ämnet, ej heller är financier, skall jag visst icke söka ingå i något uttalande i dessa hänseenden. Deremot anhåller jag att få i största korthet yttra några ord om frågan i allmänhet och göra det ur ett par synpunkter.

Glädjande är det emellertid att finna, att herrar militärer i år enigt uttalat den öfvertygelsen, att det föreliggande förslaget utgör ett väsentligt steg framåt, och ett sådant förhållande borde åtminstone innefatta ett godt omen för frågans lösning.

Kärnpunkten i det kongl. förslaget är tvifvelsutan begäran, att öfningsdagarnes antal skall utsträckas till 90. Det erfordras inga särskilda militäriska insigter för att förstå, huru begränsad och knappt tillmätt en sådan öfningstid i sjelfva verket är. En jmförelse mellan densamma och andra länders öfningstid är nog för att visa, huru blygsamma anspråk vår krigsstyrelse ställer på vårt folk i detta hänseende. Det har icke *en* utan många gånger blifvit betonadt och förklaradt, att dessa 90 dagar i sjelfva verket utgöra ett minimum, hvilket icke får understigas. Likvisst finnes det inom denna kammare representanter, om hvilka det för öfrigt är klart, att de gärna såge en utveckling af försvaret, men som icke förty äro böjda för att äska en nedprutning i dagarnes antal.

Jag har för min ringa del svårt att fatta, huru dessa personer kunna eller vilja jäfva det, som blifvit sagdt och förklaradt angående de 90 dagarnes absoluta nödvändighet — dessa 90 dagar, hvilka för öfrigt från det håll, dessa personer sjelfva tillhöra, en gång förut blifvit frivilligt erbjudna. En tillökning af endast ett mindre antal dagar är

Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

visserligen ett steg framåt, som icke är att förakta, nota bene om det inom kort efterföljes af andra. Men här gäller det ett mera definitivt ordnande af vårt försvarsväsende, och detta skall köpas genom grundskatternas och vissa öfriga bördors efterskänkande. Till medgifvande af denna sistnämnda åtgärd, hvilken de icke kunna betrakta såsom i och för sig nödig och nyttig eller af rättvisa och billighet påkallad, hafva många försvarsvänner just för *försvarets* skull efter mycken tvekan låtit sig ledas. Men deras oafvisliga fordran är då, att detta försvar också göres i någon mån effektivt. Sker en afprutning i dagarnes antal, är denna fordran *icke* uppfylld, och under sådana omständigheter kunna de *icke* rösta för grundskatternas afskrifning. Sådana försvarsvänner finnas många i denna kammare.

Men viktigast och betydelsefullast är utan tvifvel, att hvarken Första Kammaren eller regeringen vill ingå på någon nedprutning. Fasthållandet vid fordran på en sådan är alltså liktydigt med afslag.

Jag kan icke fatta, hurusom representanter, hvilka icke äro några försvarsnihilister, utan hvilka — jag är öfvertygad derom — vilja göra något för försvaret, likväl kunna fasthålla vid denna nedprutningsståndpunkt, änskönt de af sjelfva böra inse resultatlösheten af en dylik politik. För så vidt dessa representanter rönt intryck af de här och hvar rådande opinionerna, att en utsträckning af öfningstiden till 90 dagar innebär en orättvisa mot de värnpligtige, handla de efter mitt förmenande ej så litet obetänkt. Ty just ur de värnpligtiges egen synpunkt utgör det, lika väl som ur fosterlandets, en bjudande nödvändighet, att dessa 90 dagar beviljas. De värnpligtige hafva i sanning rätt att erhålla en öfning, utan hvilken deras utryckande till strid mot fienden icke kan blifva liktydig med annat än en gång till slagtbänken. Det är möjligt, att mången icke ser eller icke vill se detta. Men representanter böra hafva en klarare uppfattning och vara mera höjda öfver opinionens vexlande kastningar.

Att politiska partier icke alltid behandla frågor endast och allenast ur dessas egen synpunkt, utan vid deras afgörande emellanåt ganska kraftigt påverkas af andra bevekelsegrunder, är ett förhållande, som icke kan förnekas, måhända icke ens undvikas. Samtliga partier hemfalla mer eller mindre åt den svagheten. Men försvarsfrågan är, så vidt jag kan se, en alltför hög, allvarlig och fosterländsk sak, för att göras till ett offer åt partipolitiken. För min del skulle jag gerna och med glädje afgifva min röst åt det föreliggande förslaget, det måtte nu vara framlagdt af hvilken regim som helst. Jag uttalade mig på det sättet förra riksdagen och jag upprepar nu detsamma. Huruvida det föreliggande förslaget vid denna riksdag löper fara att stranda på partipolitikens klippor, derom skall jag icke yttra mig, men glädjande är det att finna, hvad man i dessa dagar erfarit, att en väsentlig del af ett parti, som i fjol hade frågans afgörande i sin hand, men då icke ville skänka henne sitt understöd, nu ämnar rösta för det föreliggande förslaget.

Vid fjolårets riksdag väckte det en viss förvåning, att de flesta af norrlandsrepresentanterna röstade *mot* Kongl. Maj:ts förslag. Denna landsdel får väl dock anses som den, hvilken närmast är utsatt för

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtlagen.
(Forts.)*

faran af ett angrepp, och denna fara växer ju mera tilltrådet till Norrland underlättas och den storartade pågående utvecklingen derstädes alltmer utgör en lockelse. Men i försvarshänseende är Norrland det sämst lottade af alla våra landamären, och efter hvad jag hört berättas, lär ock känslan af försvarslöshet vara särdeles stark derstädes, och önskan att någonting göres för försvaret särdeles lifvig.

Jag känner icke, huru norrlandsrepresentanterna komma att rösta i år, ehuru visserligen en och annan nu uttalat sig mot förslaget. Men det torde icke illa upptagas, om jag såsom min mening, hvilken ju får gälla hvad den kan, säger, att de gäfvé ett godt handtag åt sitt fosterland och sin hembygd, om de skänkte förslaget sina röster.

Der uppe i norr är man icke alldeles obekant med hvad krig vill säga; man har minnena från seklets början, framför allt minnena från 1720, då fienden härjade och ödelade kusterna vid Bottenhafvet. Dessa hemsökelse voro öfvergående, men ett angrepp *nu* gäller näppeligen något annat än Norrlands ställning såsom integrerande eller åtminstone såsom ostympadt integrerande del af ett fritt och sjelfständigt rike — detta svenska välde, i hvars hägn vårt folk sekel efter sekel byggt och bott, och hvilket det är en pligt för oss alla, så nord- som sydländingar, att efter bästa förmåga värna.

Nu är åter ett tillfälle för handen att med frånträdande af alla meningsskiljaktigheter och med frånseende af alla partiintressen genom en förberedelse *i tid* visa vår offervillighet för den saken. Må vi, mine herrar, icke låta detta tillfälle gå obegagnadt förbi! Vi hafva så många gånger tillförene försummat oss i den vägen, och hvem vet, om ett nytt tillfälle ännu en gång erbjudes oss.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till lagutskottets betänkande i den föreliggande punkten.

Herrar *Swartling* och *Rosengren* förenade sig häruti.

Herr *Lilienberg* yttrade: Debatten har tagit en sådan omfattning, att man bör yttra sig kort.

Jag skall då inskränka mig att säga, att då jag i fjol, när försvarsfrågan var före, yttrade mig mot den kongl. propositionen, så skedde det egentligen därför, att jag hoppades, att ett fullständigt arméorganisationsförslag skulle till denna Riksdag framkomma. Detta har icke skett, och jag beklagar det. Men det synes mig, att försvarsfrågans läge för närvarande är mera tröstlöst än någonsin tillförene, nu då snart sagdt alla möjliga förslag äro å bane. Emellertid går det väl icke an att tid efter annan uppskjuta den ytterst angelägna frågan om stärkande af vårt försvar, och i detta afseende instämmer jag i och ansluter mig till, hvad flere talare på förmiddagen yttrat.

Jag kommer därför att rösta för Kongl. Maj:ts förslag, sådant det har blifvit af statsutskottet förändradt; och jag anser mig kunna göra det därför, att förslaget med de förbättringar, som det har fått, enligt hvad sakkunnige hafva yttrat, verkligen är ett förbättradt förslag mot det, som i fjol framlades, och därför att förslaget lemnar tillfälle till

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

utveckling och utbildning åt olika håll. För öfrigt vill jag säga, att min öfvertygelse är, att derest icke Kongl. Maj:ts förslag nu blir antaget, så störta vi försvarsfrågan ånyo ut i en oviss och osäker framtid.

På dessa i korthet anförda skäl, herr talman, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den föredragna punkten.

I detta yttrande instämde herrar *Gethe, Lindgren, Skytte* och *Bruzelius*.

Herr Wester anförde: Här är redan så mycket taladt för och emot Kongl. Maj:ts förslag i afseende både å dess militära och å dess ekonomiska sida, att jag tror kammaren gerna tillger mig, att jag icke går in i något ordande derom. Men då här föreligger den viktigaste och, jag kan också säga, den svåraste fråga, som Riksdagen på länge haft och antagligen på länge får att behandla, så har jag ansett för min pligt att tillkännagifva min ställning i frågan.

I följd röstade jag såsom ledamot af lagutskottet mot det då framlagda värnpligtsförslaget, därför att jag utaf uttalanden i statsrådsprotokollet tog mig anledning förmoda, att vi vid denna riksdag skulle från regeringen få ett förslag, grundadt på allmän värnpligt, hvilket jag anser vara det bästa, det billigaste och det säkraste sättet att komma till ett godt försvar. Men något sådant förslag har icke framkommit, och, såsom förhållandena nu gestaltat sig, hafva vi väl icke mycket hopp att i den närmaste framtiden få ett sådant förslag bragt å bane och antaget. Sålunda ställer sig saken på annat sätt; man måste nu gå in i hufvudsakligt bedömande af det föreliggande förslaget.

Jag är fullt medveten om, att Kongl. Maj:ts förslag, ehuru det innehåller beaktansvärda förbättringar, likvisst icke innefattar alla de betingelser, som erfordras för att vi skola få, hvad man kallar, ett betryggande försvar. Jag anser, att det vederlag, som måste gifvas, är högt och till och med för högt för den valuta, som oss bjudes. Jag inser också, att efterskänkande af detta vederlag samt de kostnader, som komma att blifva en följd af antagande af nu föreliggande värnpligtslag, komma att mycket tynga den icke fastighetsegande delen af befolkningen, enkannerligen i städerna.

Men å andra sidan må man beakta, att vi i detta nu hafva, jag må säga, intet försvar och att vi äro nära nog urståndsatta att afvärja ett möjligt anfall, men att antagande af nu ifrågasatta ombildning bereder oss möjlighet att med hopp om framgång gå i striden mot en fiende, och bereder våra söner, hvilka i farans stund skola värna fosterlandet, så mycken utbildning, att de med tillit och jernmod kunna gå fram i den striden, utan farhåga att i brist af öfning gå en säker undergång till mötes.

Jag anser också, att det är ett fåvitskt tal, det talet, att vi icke mera skola kunna få krig. Den politiska ställningen är sådan, att vi kunna vänta, ja, vi kunna nästan med säkerhet säga, att inom den närmare eller fjernare tiden ett krig kommer att utbryta. Det står oss icke fritt att deltaga uti det kriget eller låta bli. Det beror icke

på oss, det beror på de större magterna. Och om vi vilja påyrka att förblifva neutrala, så fordras, för att detta vårt ord skall hafva någon betydelse, ovilkorligen, att vi hafva bakom det ordet en vakt, som kan ingifva respekt för de önskingar, vi uttalat. Vi veta icke, när den tidpunkten kommer att inträffa, och därför måste vi så fort som möjligt bereda oss på att taga mot den, för att vi icke skola få erfara betydelsen af det odiösa ordet *för sent*.

Det finnes tungt och mycket tungt vägande skäl både för och emot. Men då jag lagt på vägen min uppfattning, att vår *förnämsta* pligt är att söka bevara vår sjelfständighet och vår frihet och att uppbjuda alla våra krafter att sätta vår ungdom, som skall försvara denna sjelfständighet, i stånd att gå till mötes en strid utan allt för stor fara för lif och helsa — då, säger jag, jag lägger detta till, då sjunker vägen till fördel för de skäl som tala för bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag har ännu mera funnit vägen tyngas ned af statsutskottets utlåtande, ty i detta utlåtande har i det kongl. förslaget företagits flerfaldiga och obestriddigen mycket väsentliga förbättringar, som ännu mer öka den försvarskraft, vi genom detta skola få.

En försämring deremot har efter min uppfattning statsutskottet gjort, och det i fråga om ökning af de värnpligtiges dagaflöning. Jag medgifver villigt, att då man fordrar att ungdomen skall offra sin tid för att bereda sig till fosterlandets försvar, bör den också åtnjuta sådan aflöning, att den kan tillfredsställa de behof, som under öfningstiden förekomma. Men jag kan icke inse rigtigheten af att ge densamma så hög dagaflöning, som här är föreslaget, och jag befarar att detta försök skall komma att i en framtid ligga tungt *emot*, då det, såsom jag vill hoppas, blir fråga om att förändra det system, hvarom här är fråga, till den allmänna värnpligten. Men oaktadt jag således icke vill anse utskottets beslut i den delen vara lyckligt, är det likväl icke af den beskaffenhet, att *det* bör föranleda till någon tvekan att bifalla nu framlagda förslag. Derfor kommer jag att lägga min röst i urnan för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, sådant detsamma blifvit af utskottet förändradt. Jag erkänner att jag har fattat detta beslut efter mycken tvekan. Men då försvarsfrågan under decennier stått på dagordningen, och erfarenheten visat oss svårigheten att komma något steg framåt, vågar jag icke, eller, rättare sagdt, vill jag icke taga på mitt ansvar att nu säga *nej* till ett förslag, som är egnadt att föra oss från det nuvarande tröstlösa tillståndet till något bättre, om också icke så godt som önskvärdt vore. Jag röstar för utskottets förslag i den fulla öfvertygelsen, att jag dermed bäst gagnar fäderneslandet. Om jag härvid handlar rätt, derom må framtiden döma.

Herr Redelius: Jag ber att få till protokollet antecknad, att jag tänker gifva min röst till förmån för utskottets nu föreliggande förslag, äfvensom att jag är beredd att taga dess konsekvenser. Jag gör detta först och främst därför att, enligt allas sammanstående åsigter och uttalanden, öfning för dem, som en gång skola försvara ett älskadt fosterland, är absolut nödvändig och därför att — hvilket är det andra skälet — ingen heller påstått att 90 dagars öfning skulle

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

*Ängående
ändring i
vissa delar af
vårnpligts-
lagen.*
(Forts.)

vara för mycket. Konseqvensen af detta är, synes det mig, ovedersägligen den, att man bör anslå minst dessa 90 dagar för våra värnpligtiges öfning. Det är tydligt, hvilket ock från alla håll här i kammaren betonats, att det förslag, som föreligger, ej är det bästa möjliga och att det samma icke afser införande af en fullständig arméorganisation utan alla brister; men det kvarstår dock att förslaget innebär en *förbättring*, ty 90 dagars öfning måste väl öka beväringens skicklighet mera än 42 dagars öfning.

Vidare menar jag, att detta förslag också innebär en rättvisa mot våra värnpligtige söner och ynglingar. Det är en rättvisa mot dem att gifva dem denna öfning under 90 dagar, men det skulle vara en orättvisa att förvägra dem densamma. Ty då kommer det att gå med dem på samma sätt som det vid 1808—1809 års krig gick med landtvärnet, om hvars lidanden herr Ola Bosson Olsson erinrade. Han anförde visserligen detta såsom skäl *emot* förslaget, men det synes mig snarare erbjuda ett kraftigt skäl *för* samma förslag.

Jag ber också att få tillkännagifva att jag hyser den tanken om våra söner och ynglingar, att de skola sjelfva anse att man gjorde dem en stor otjenst, i fall man vägrade dem denna öfning. Jag tänker för min del så högt om dem, att jag tror att de sjelfva önska och begära att få en nödvändig öfning, för att de en gång må kunna försvara sitt älskade fosterland. Jag vill derfor på detta rum taga våra söner och ynglingar i försvar mot de anmärkningar, som låtit sig förnimmas, att de af rädsla skulle vilja undandraga sig de pligter, som påläggas dem i och för landets försvar, och i sådant afseende flytta ut ur landet. Jag tror det ej. Jag tänker, som sagdt, bättre om dem i detta fall.

Det vore mycket egendomligt om denna kammare skulle i dag vägra att besluta sig för dessa 90 dagars öfning, när jag erinrar mig Riksdagens förhandlingar från en föregående tid, då det parti, inom denna kammare, som fordom kallade sig för landtmannapartiet — och hvilket parti ännu i dag vill ensamt tillägna sig detta namn ehuru det måste hålla till godo med en tudelning, nemligen *det gamla* och *det nya* landtmannapartiet — har sjelf motionerat om 90 dagars öfningstid. I spetsen för detta parti stod vår kände, numera aflidne vän, Carl Ifvarsson. Herr Olof Jonsson i Hof och herr Ola Bosson Olsson hörde till deras antal, som då iustämde i denna motion, och ännu flere med dem.

Motionen ligger här på mitt bord, och jag skulle kunna läsa upp namneu på dem, som då biträdde motionen i fråga. Ej heller bryr jag mig om att uppläsa det särskilda utskottets förslag med auledning af nämnda motion, då herrarne nog känna både namneu på motionärerna som också nämnda utskotts förslag, hvilket i denna kammare antogs med 104 röster mot 82.

Hvad nu beträffar herr Ola Bosson Olssons invändning, att föreliggande förslag skulle komma att ställa sig för dyrt, så ber jag att få erinra de herrar ledamöter, som voro med om att antaga 1878 års förslag, att detta förslag, som godkändes i denna kammare, slutade med en siffra för landtvärnet af 29,900,000 kronor. Detta förslag ansågs då icke vara för dyrt; då kunde man acceptera detsamma. Här före-

ligger nu ett jemförelsevis billigt förslag, hvilket, det måste vi alle-sammans erkänna, tillika är mycket bättre än 1878 års förslag. — Ja, herr Nilsson i Kägglå var också med bland motionärerna då. — Då nu, som sagdt, detta förslag är mycket bättre och billigare, skulle jag finna det vara högst egendomligt, om detsamma nu blefve afslaget. För min del yrkar jag bifall till detta förslag.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Herr Boëthius. Då jag under föregående år uttalat mina åsigt-er i försvarsfrågan, så hade jag icke tänkt att nu besvära kammaren i denna fråga, helst det nu föreliggande förslaget allmänt erkännes vara bättre än det, för hvilket jag i fjol uttalade mig; men jag har under debatten fått en särskild anledning dertill och skall sedermera återkomma till densamma. Jag vill emellertid, då jag har ordet, be-gagna tillfället att uttala mig med anledning af några yttranden, som under dikussionen förekommit.

Man har sagt, att den nu föreliggande sammankopplingen af för-svarsfrågan med skattefrågan är en partimanöver. Nej, mine herrar, den är en konsekvens af vår historia. Den är en konsekvens deraf att våra förfäder så ordnade skatte- och försvarsbördorna, att den tyngsta delen deraf lades på en klass, nemligen den opriviligerade jordens innehafvare, och det är af denna konsekvens som vi nu få smaka frukterna. Man må beklaga sig deröfver, men det är en natur-lag, som man aldrig kan komma ifrån, detta att kommande släkten få bära följderna af föregående generationers misstag, och det var ett mis-tag, då den föregående tidens, jag kan kalla det, öfverklass begagnade sin ställning för att i mycket hög grad undandraga sig de ekonomiska bördorna. Jag fäster icke vid ordet öfverklass någon dålig bemärkelse, ty hvarje folk behöfver en sådan, som gifver ledningen, ehuru den icke blott bör leda, utan äfven vara den första att bära de ekonomiska bördorna; men det var detta sista, som det 16:de och 17:de århundra-dets öfverklass i vårt land icke gjorde; den undandrog sig tvärt om genom privilegier en väsentlig del af dessa bördor. Det är konsekven-serna deraf, som vi nu få bära, och den sorgligaste af dessa konsekven-ser är, att försvarsfrågan blifvit så svårlöst och att dess lösning måste blifva så dyrköpt. Jag är ingalunda blind för de faror och svårigheter i ekonomiskt afseende, som det nu föreliggande förslaget antagande kan komma att medföra, men fosterlandet och dess existens måste dock väga högre, och därför kan jag gå med på denna lösning. Men då jag det gör, så vill jag på samma gång förklara att jag, i hvad på mig ankommer, skall göra allt för att icke denna generation skall begå samma fel, som föregående, d. v. s. att man icke, när det gäller att fördela bördorna, lägger de tyngsta på de fattigare klasserna, utan att, om någon skall bära den tyngsta bördan, det då må blifva den klass, som eger bättre förmåga att göra det. Därför kommer jag, i fall detta förslag går igenom, att i min mån verka för införande af progressiv värnsskatt. I ett visst sammanhang härmed synes mig frågan om den föreslagna ökade dagaflöningen stå. Man har sagt att denna dagaflöning strider mot värnpligtens natur. Nej, herr talman, den strider ej mera mot värnpligtens natur, än den omständigheten, att vi

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

i denna kammare uppbära arfvode under den tid vi fullgöra vår riksdagspligt strider mot sjelfstyrelsens natur. Vi åtnjuta denna ersättning för att vi må blifva i stånd att utan allt för stora uppoffringar uppfylla vår pligt mot samhället såsom folkombud. Med lika rätt kan man då sätta unge män i stånd att kunna fullgöra den pligt mot samhället, som kallas värnpligt. Härvid vill jag dock anmärka, att det synes mig vara en väsentlig skilnad, om värnpligten omfattar en öfningstid af ett helt år, mot om den iuskränker sig till några månader. I förra fallet blir icke uppoffringen för den fattige ynglingen så stor, emedan han då är försörjd för hela året, och kommer en sådan ordning en gång till stånd, tror jag därför ej att dagaflöningen behöfver blifva så hög. Men några månaders värnpligt tynger hårdare på den kroppsarbetande ynglingen, som derigenom kan hindras från att taga årstjenst, än t. ex. på studenten, som under ferierna kan fullgöra sin värnpligt, och därför synes mig den nu föreslagna dagaflöningen rättvis såsom en hjälp åt den förre, d. v. s. såsom ett utjemnande af bördorna i förhållande till de olika klassernas bärkraft.

Man har sagt att försvarsfrågan bör lösas i sammanhang med införande af allmän rösträtt och man har dervid till och med djerfts påstå, att de, som icke hafva någon rösträtt, icke heller hafva något fosterland. Men, herr talman, icke innebär medborgareskapet blott rättigheten att trängas på valmöten och valsammankomster. Alla de folk, som något dugt till, hafva förstått, att fosterlandet innebär oändligt mycket mera, och därför har det ej fallit dem in att binda fosterlandsförsvarets pligt vid ett sådant vilkor. Frågan om politisk rösträtt har för öfrigt på olika tider och i olika länder uppfattats olika och kommer allt framgent att ordnas efter olika förhållanden. Detta vill jag särskildt framhålla mot den talare som sade, att man borde tillfråga de värnpligtige, om de vilja fullgöra sin värnpligt. Med samma skäl kan han komma att få ifra för att de skolpligtiges bifall göres till vilkor för att staten skall få påbjuda skolpligt, d. v. s. obligatorisk skolgång, och äfven om allmän rösträtt införes, kan det hända att rösträttsåldern sättes högre än värnpligtsåldern. Hvad de värnpligtige sjelfva tänka i denna sak bör sålunda enligt min uppfattning icke hafva något bestämmande inflytande på frågans afgörande. Det är väl heller icke möjligt att få reda på deras åsikter i detta afseende. Jag har dock blifvit satt i tillfälle att från en del af dem få ett svar på denna fråga, och detta är egentligen orsaken, hvarför jag nu uppträdt. Jag har nemligen under dagens debatt från en mängd upsalastudenter mottagit följande telegram, som jag ber att få uppläsa. Det är af denna lydelse:

“Gifven oss de 90 dagarne. Gören det möjligt att kämpa för fosterlandets räddning, när kamp kräfves. Med Guds hjälp skola vi gerna offra äfven lifvet. Men hvarför skola vi gå till slagtbänken, och utan gagn?”

Gud bevara konungen och fosterlandet.“

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Romberg: Då det möjligen kan betraktas som en pligt,

särskildt för den, som såsom jag har den äran att representera ett militärsamhälle, att här icke sticka under stol med sin mening, utan öppet och ärligt uttala och tillkännagifva, hvilken ställning han intager i en fråga sådan som denna, frågan om fäderneslandets försvar, så skall jag, herr talman, be att få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för *afslag* på den förevarande paragrafen i *det sammanhang, i hvilket den här förekommer.*

Jag röstar så, *icke därför* att jag är likgiltig för att vi må kunna försvara vårt lands frihet och sjelfständighet, *utan emedan* jag icke med vett och vilja kan vara med om någon orättfärdighet, icke ens om man skulle vilja förespegla mig, att jag dermed kunde gagna fäderneslandet. Det finnes nemligen något, mine herrar, som för oss måste väga mer än till och med fäderneslandets fördel. Och en *uppenbar* orättfärdighet är det, mine herrar, då det nu gäller att omorganisera vårt försvarsväsen, att fördela *bördan* af detta så, som den med antagandet af det nu föreliggande förslaget skulle blifva fördelad. På samma gång ber jag emellertid att få tillkännagifva, att, *så snart* man bland de ledande principerna vid försvarets ordnande jemväl medtager den, att *kostnaderna för landets försvur skola drabba alla landets invånare lika efter hvars och ens förmåga att bära dem*, då skall jag, mine herrar — om jag då är med här — med glädje lägga min röst för tyllandet af *alla de*, efter vår förmåga lämpade, anspråk, som ett *sådant* ordnande af vårt försvarsväsen kan ställa på oss. Den dag man ordnar det så, men också först då, kunna vi här blifva befriade från detta föga uppbyggliga skådespel, att öfverläggningarna om fäderneslandets försvar på samma gång urarta till en mer eller mindre öppen täflan emellan de skilda grupperna inom representationen att söka *göra affär* på försvarsfrågan genom att söka att från sina egna skuldror aflyfta så mycket som möjligt af den skattebördan, som försvaret medför, och i stället lägga den på andras. Det är en täflan, om hvilken det icke är svårt att förespä, huru den kommer att utfalla, nemligen att det blir de frånvarande, det vill säga de orepresenterade, som dervid komma att få sitta emellan. Den dag man här beqvämar sig till att äfven taga hänsyn till *en rättvis fördelning af kostnaderna* vid ordnandet af vårt försvarsväsen. den dagen skall det också, enligt min öfvertygelse, blifva mycket lätt att räkna de s. k. försvarsnihilisterna. Då det nu föreliggande förslaget är uppgjort *utan alla sådana rättfärdighetshänsyn*, och då jag icke kan dagtinga med mitt samvete, äfven om en sådan handling skulle anses aldrig så fosterländsk, så skall jag, herr talman, be att få yrka afslag å den nu under diskussion varande 27 § i det sammanhang, i hvilket den nu förekommer.

Herr Svensson från Karlskrona: Den nu föreliggande viktiga frågan är, liksom alla andra stora frågor, som mer än en gång behandlats i Riksdagen, så genomdebatterad såväl i Riksdagen som tidningspressen, att intet mera derom torde vara att säga. Säkerligen kommer heller ingen att låta påverka sig det allra minsta af den nu förda diskussionen, åtminstone tilltror jag mig icke att åstadkomma

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtig-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

något sådant. Men det oaktadt skall jag, herr talman, be att några ögonblick få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk. Jag gör det för att klargöra ett par af de skäl, som äro bestämmande för mitt votum i frågan. Jag vågar verkligen påstå, att jag är lika varm försvarsvän som någon inom denna kammare, men jag är, i motsats till många andra som i debatten yttrat sig i denna fråga, öfvertygad om, att ett bifall till den nu föreslagna utsträckningen af de värnpligtiges öfningstid skulle långt ifrån att vara ett steg, som förde oss längre fram i utvecklingen af vårt försvar, i stället förhindra en sådan utveckling på grund af de stora kostnader, som deraf uppstå. Och då jag derjemte är öfvertygad om, att i följd af de stora utgifter, som krävas för genomförandet af det nu föreliggande förslaget till försvarsorganisation, det torde blifva förenadt med stora svårigheter att få några anslag till det för oss naturligaste försvaret, nemligen vårt sjövapen, så kan jag, herr talman, hur gerna jag än skulle vilja vara med om ett stärkande af vårt försvar, för närvarande ej göra annat än instämma med dem, som yrkat afslag på den föreliggande paragrafen.

Herrar *Kardell*, *Aulin* och *Hahn* instämde häruti.

Herr Höjer: Jag hade icke tänkt att i dag blanda mig i debatten och taga kammarens tid i anspråk med ett yttrande i denna fråga. Men under förmiddagens diskussion faldes ord, som giogo derpå ut, att ett afslag å Kongl. Maj:ts nådiga proposition hardt när skulle bevisa bristande patriotism och bristande medborgerligt sinne. Dessa antydningar hafva gjort det till en bjudande pligt för mig att icke söka skydd bakom voteringsstedens anonymitet utan anhålla att få till protokollet antecknad, att jag för min del kommer att rösta för afslag å denna paragraf likasom alla följande. Jag gör det, herr talman, långt ifrån med något lätt sinne. Jag gör det tvärtom med mycket tungt sinne. De skäl, som föranleda mig till detta beslut, har jag vid förra riksdagen temligen fullständigt anfört till kammarens protokoll, och jag är nu så mycket mera öfvertygad om deras riktighet, som jag haft tillfälle att grundligt genomläsa såväl herr krigsministerns anförande till statsrådsprotokollet den 4 januari, som herr finansministerns anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari innevarande år. Herr krigsministern talar i början af sitt nämnda anförande om den "likgiltighet för det nationella oberoendet, som fått sitt uttryck i det ständiga förkastandet af hvarje mera omfattande förslag till försvarsväsendets ordnande." Jag kan för min del icke återhålla den tanken, att om han hade följt den regeln att i det längsta tyda allt till det bästa, så skulle han möjligen hafva kunnat komma till insigt om, att orsaken till att Riksdagen afslagit det ena arméförslaget efter det andra ligger i en, enligt min öfvertygelse, mycket stor klokhet och betänksamhet. Jag skall endast be att i herr krigsministerns och kammarens minne få återkalla det obestridliga faktum, att under dessa 20 å 25 år, som vi stått och stampat på samma punkt med försvarsfrågan, så har, för så vidt jag vet, aldrig något fullt genomtänkt och fullständigt försvarsförslag blifvit för svenska folkets representanter

framlagdt. Jag skall äfven be att få påminna derom, att med krigsministrarne hafva äfven förslagen till försvarsväsendets organisation vexlat precis som regn och solsken i april. Jag hemställer då till eder, mine herrar, om det kan vara så synnerligen underligt, att, när icke de sakkunnige sjelfva, såsom här af synes, äro i sjelfva hufvudprincipen ense, det svenska folkets representanter eller dess Andra Kammare vill vänta, till dess ett förslag blir framlagdt, om hvilket man kan vara förvissad, att det och icke något annat är det bästa möjliga, som man kan få för jemförelsevis billigaste pris.

Uti fortsättningen af sitt nämnda anförande inlåter sig herr krigsministern i en mycket skarp och, i min tanke, fullt berättigad kritik af det förslag till försvarsorganisation, som han sjelf å Kongl. Maj:ts vägnar frambar vid 1891 års riksdag, och slutar med att till Kongl. Maj:t hemställa om framläggande af ingenting mindre än generalskomiténs förslag. Sedan han på det sättet talat till punkt, tager hans excellens herr statsministern och ger sin ärade kollega en baklexa samt förklarar, att generalskomiténs förslag icke är möjligt, utan att regeringen å nyo måste lägga fram det förslag, som herr krigsministern nyss så skarpt kritiserat. Herr krigsministern böjer sig derefter och frambär till svenska Riksdagen för andra gången det förslag, som han strax förut vederbörligen slagit ihjel. Jag skall icke tillåta mig att uttala det ringaste kländer vare sig mot herr krigsministern eller Kongl. Maj:ts regering i öfrigt; jag skall endast be att såsom historiker få påpeka det obestriddiga faktum, att så der går det verkliga icke till i Europas konstitutionella stater. Der går det så till, att om en fackminister hyser en åsigt i en vigtig fråga och regeringens öfriga medlemmar en annan, inträffar ett af de två: antingen förmår fackministern konseljens öfriga medlemmar att gå in på hans åsigt, eller också öfverlemnar han sin portfölj till någon annan, som han finner vara villig att ställa sig konseljpresidentens mening till efterrättelse. I stället har herr krigsministern nu för andra gången framburit detta, må vara något förbättrade förslag, som derefter af statsutskottet ytterligare upphafsats, men hvilket likväl, såvidt jag i min ringhet kan finna, är ett fullkomligt mosaikarbete med elementer från alla himmelens väderstreck, ett förslag som visserligen — det erkänner jag — innehåller beaktansvärda fördelar, men dock skall köpas för ett aldeles oerhördt pris samt slutligen mynnar ut — sådant det af statsutskottet framlagts — i ett resultat af sådan beskaffenhet, att åtminstone jag för min del icke kan se, att vi under de närmaste decennierna skulle kunna tänka på ett enda ytterligare framsteg i afseende på försvaret.

Liksom jag af detta hufvudskäl motsatte mig Kongl. Maj:ts förslag i fjol, gör jag det sålunda äfven i år. Jag vill visst icke uttala det ringaste ogillande af mina ärade kamraters inom kammaren tänkesätt och handlingar, men jag kan dock icke återhålla en viss förvåning, då jag finner, att flere af dem, som talade och voterade emot Kongl. Maj:ts förslag i fjol, nu acceptera Kongl. Maj:ts förslag i år. För min del måste jag säga, att jag, trots allt möjligt sträfvande i detta hänseende, omöjligt kunnat taga mitt förnuft till fånga under trons lydnad.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Jag är en mycket dålig militär och en en ännu sämre finansman, men såsom representant har jag nödgats att med de krafter, som stå mig till buds, söka sätta mig in i det kongl. förslaget finansiella innebörd. Jag har då funnit, att der radas upp siffror vid siffror, sådana, att de kunna komma en att hisna. Jag ser, att vi i följd af afskrifning af grundskatter samt lindring i rust- och roteringsbesvärerna i närmaste framtiden måste tänka på en minskad statsinkomst af tillsammans 6,680,000 kronor årligen, samt vidare att vi i ökade direkta utgifter för 1893 och följande år måste bereda oss på 4,150,000, kronor, tillsammans således ett statsbehof på mer än 10,800,000 kronor, som måste fyllas. Dertill komma extra ordinarie utgifter för att genomföra de reformer, som skulle beslutas, utgifter som förmodligen icke ens herr krigsministern tror kunna afföpa för mindre än lika många millioner, måhända ännu mer. Om jag nu ser efter, huru herr finansministern tänkt sig möjligheten att kunna fylla denna statsbudget, d. v. s. skaffa medel till alla dessa kolossala utgifter, finner jag, att han tänkt sig att det skulle blifva en ökad bevillning på jordbruksfastighet af 650,000 kronor, en i min tanke mycket naturlig och riktig utväg. Vidare föreslås en hel rad af konsumtionsskatter enligt det gamla skattesystem, som vi nu hafva till öfverlopps i vårt goda fosterland. Så t. ex. skulle vi få en maltskatt på 3 millioner kronor, en ökad stämpelskatt på en million, ökade tullar å industri- och lyxartiklar 4 millioner. m. m., allt konsumtionsskatter, som tynga de mindre bemedlade mest. Jag må bekänna att, då alla dessa siffror ställas upp för mig, framställer sig äfven för mig såsom en gifven eventualitet, att, om vi frihandlare skulle antaga Kongl. Maj:ts förslag, vi skulle bära fram till fosterlandets altare ett offer af vår öfvertygelse i en viktig fråga. Vid sistlidne riksdag yttrade i detta afseende en talare på malmöbanken, vår nuvarande, högt aktade talman, vid behandlingen af försvarsfrågan, att antagandet af Kongl. Maj:ts förslag skulle innebära "vår — frihandlarnes — medvetna abdikation i tullfrågan", samt att vi således och framför allt måste upphöra att tänka på en fullständig afskrifning af lifsmedelstullarne. Jag tror, att detta är fullkomligt riktigt och gäller äfven för i år; ty ginge detta förslag igenom, måste vi bereda oss på att i alla tider få behålla dessa tullar i all deras härlighet, ja, att från 1894 få dem tillbaka till deras ursprungliga belopp, och detta endast för att köpa ett försvarsväsende, om hvilket vår ärade talman i fjol använde följande enligt mitt förmenande mycket rigtiga ord: "till en verklig värnpligtsarmé har nu all utsigt försvunnit, och hvad som skulle vara en öfvergångsform för någon kort tid, blir en halfgånghetsform för alltid". De orden gälla ännu.

Jag vill slutligen säga några ord med afseende på det der talet, som vi i dag hört dels från statsrådsbanken, dels från nyköpingsbanken, om den försvarsrörelse, som för närvarande genomgår vårt fädernesland. Ingen kan se denna försvarsrörelse med större glädje än jag, men jag måste bekänna, att jag ännu ser den med en icke oväsentlig tillsats af tvifvel. Jag kan nemligen icke öfvertyga mig om, att denna rörelse i närvarande stund upprör något mer än ytan af vårt folk;

den har icke, såvidt jag kunnat finna, trängt ned till de djupa lagren, och jag kan sannerligen icke förundra mig deröfver. Försvarsvännerna kunna vända sig till mig och oss alla, som sitta vid de mer eller mindre rikt dukade borden, till oss, som sitta inne med all kommunal och politisk magt, och de kunna med all rätt säga till oss: I skolen offra lif och blod för ert fädernesland; men *vi* kunna icke billigtvis ställa samma imperativa kraf på den stora massan, som i mer eller mindre mån lefver blott af smulorna, på dem som äro utan allt kommunalt inflytande och all politisk magt. De hafva dock icke så mycket som vi att försvara, man må säga hvad man vill. Jag ber herrarne vara öfvertygade om, att jag icke talar på detta sätt i egenskap af demagog, ty sådan har jag aldrig varit och kommer aldrig att blifva, därför att det ligger mot min natur; men jag säger detta därför, att jag är lifligt genomträngd af öfvertygelsen om rättvisan och billigheten af de djupa ledernas kraf derpå att, när man ställer fordringar, ja mycket stora fordringar på dem, man också gifver dem medborgerliga rättigheter samt *framför allt* tillser, att de rättvist beskattas. Det är min öfvertygelse, att innan man gör rättvisa och full rättvisa i detta afseende, lägger man icke under den blifvande försvarsorganisationen, den må blifva hvilken som helst, den moraliska grund, som hvarje sådan organisation ovilkorligen behöfver.

Jag yrkar afslag.

Häruti instämde herrar *Olsson* från Stockholm och *Wavrinsky*.

Herr vice talmannen Danielson: Det är med mycken tvekan jag tager till ordet i denna fråga, hvilken numera torde vara så genomdebatterad, att vi kunna hafva föga nytt att säga hvarandra. Jag har likväl ansett det vara min pligt att vid detta tillfälle gifva min mening till känna för att få den förvarad i kammarens protokoll.

Såsom jag nämnde är det med stor tvekan jag begärt ordet, ty det är ledsamt att finna, att vi vid behandlingen af denna viktiga fråga alltid stå på samma punkt, alltid äro söndrade i olika partier. Nu hör man visserligen alla erkänna, att det föreliggande förslaget innehåller väsentliga förbättringar i afseende på vårt försvar, och detta har också medgifvits af herrar militärer, men icke desto mindre finnas de, som motsätta sig förslaget på den grund och med den uppgift, att de vilja hafva ett mycket starkare försvar. Jag tviflar verkligen på, att detta tal kan vara så ärligt menadt, då man på dessa skäl yrkar afslag på det föreliggande förslaget, som dock är af den beskaffenhet, att jag tror att vi borde kunna enas om detsamma.

Jag ber nu att särskildt få fästa mig något vid det af reservanterna antydda skrifvelseförslaget, hvilket väl skulle vara grunden för ett nytt uppslag i denna fråga. Hvert tro herrarne vi komma med detta skrifvelseförslag? Vi hafva i dag hört från statsrådsbänken, att en sådan stam, som den af reservanterna antydda, icke kan godkännas af regeringen, och jag tror, att den icke heller af Första Kammaren kommer att godkännas, åtminstone under den närmaste framtiden. Hvad återstår då att göra, om man vill föra denna fråga framåt?

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ingenting annat, synes mig, än att enas om det förslag, hvarom vi nu borde kunna enas. Jag vill i det fallet åberopa hvad en af reservanterna har yttrat, eller att 90 dagar skulle vara för kort öfningstid och att man borde söka komma upp ända till 120 dagar. Der se herrarne, hvad följden skulle blifva af denna nya stam, om den komme att värfvas, såsom reservanterna antydte. Jag hemställer till herrarne, huruvida det verkligen kan vara någon utsigt för att, om frågan kommer igen i ett sådant läge, den skall kunna viinna denna kammars bifall, då man nu är så rädd att öka öfningstiden till 90 dagar; ja, många vilja ju hafva den utsträckt endast till 60 dagar. Jag för min del tror det icke. Jag var med om kompromissen 1873, hvilken sedermera genomgått alla de härordningsförslag, som framlagts, och herrarne veta väl, huru de hafva vexlat. Man har emellertid icke kunnat enas om något. Då ett fullständigt arméorganisationsförslag framkommit, har man förkastat det på den grund att det varit för vidt-omfattande och i stället uttalat sig för önskvärdheten af partiella förbättringar af försvarsväsendet, och då ett förslag i sådan riktning framlagts, har man velat hafva ett fullständigt härordningsförslag. På så sätt har man gått i en ständig kretsgång. Nu säga reservanterna sjelfva, att för införandet af en sådan stam, som de antydte, behöfves en öfvergångstid af minst 15 år. Men jag hemställer till herrarne, om vi verkligen kunna vänta i 15 år på ordnandet af vårt försvar. Jag tror för min del icke att det vore rådligt, och jag tror icke heller att vi kunna stå till svars för ett så långt dröjsmål. Reservanterna säga vidare, att de icke vilja vara med om det föreliggande förslaget, emedan i alla fall frågan om indelningsverket i sin helhet icke skulle blifva löst. Och detta är hufvudskälet. Men så säga de strax derefter, att det vore felaktigt att tro, det detta deras uttalande komme uteslutande af ekonomiska skäl. De anse nemligen också, att förslaget icke är egnadt att tillräckligt tillgodose landets försvar. Den omsorgen hade de kunnat lemna å sido, då vederbörande fackmän hafva sagt sitt ord i saken, och regeringen tillika förklarar, att förslaget i detta afseende är det mest tillfredsställande man för närvarande kan få. Jag anser därför att detta skäl är ganska svagt, och det torde måhända ej heller vara så upprigtigt menadt. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på hvad som egentligen föreligger, så att vi icke må taga frågan i större omfattning än den i sjelfva verket har. Såsom herrarne veta hafva vi redan i nu gällande värnpligtslag en paragraf, som föreskriver i hvilka fall Konungen eger rätt att inkalla beväringen. Det står tydligt i 28 §, att Konungen eger inkalla beväringen endast då rikets försvar det kräfver. När det emellertid så är, att våra ynglingar äro skyldiga att i farans stund utgå till landets försvar, kan det då vara så obilligt att, på sätt nu är föreslaget, låta dem i fredstid öfva sig ytterligare några dagar, på det de bättre må kunna fylla denna sin pligt att försvara fäderneslandet? Jag anser tvärtom att vi endast skipa rättvisa, om vi gifva dem denna ökning i öfningsdagarnes antal. Ty fordra vi att våra söner, när det gäller, skola försvara landet, är det också vår pligt att skaffa dem tillräcklig

öfning under freden. Och här föreligger icke något annat än denna enkla omständighet.

Åtskiliga talare på stockholmsbänken och en af representanterna för Karlskrona hafva här uttalat, att man bör vänta med förslaget antagande till dess allmän rösträtt blifvit införd. Mine herrar, det är ganska ledsamt att höra, att representanterna från just de två städer, hvilka hufvudsakligast inrymma våra militära institutioner, såväl härens som flottans, och hvilka punkter det under ett blifvande krig i första hand gäller att skydda, äro de enda, som icke vilja gifva våra ynglingar tillräcklig öfning.

Jag vore frestad att ingå i bemötande af åtskilligt utaf hvad här blifvit anfördt emot det föreliggande förslaget, men då detta redan gjorts från statsrådsbänken tydligare och bättre än jag kunnat, kan jag icke hafva mycket att tillägga och skall därför icke upptaga kammarens tid dermed. Endast ett par ord vill jag säga. En talare yttrade, att man vid behandlingen af frågor sådana som denna icke får vädja till känslan. Jag tror för min del, att det här vid lag är omöjligt att undvika detta, ty här gäller det just att lägga i dagen hvad känsla hvar och en har för sitt land. Om jag är en man, som vill på ett ärligt sätt gagna ett älskadt fosterland, så synes mig det i detta fall icke kunna ske på annat sätt än genom att understödja det föreliggande förslaget och taga hvad som är möjligt att få, men icke genom att envist tvista och låta tiden förspillas. Vi böra väl besinna, att det kan vara ovisst, om det tillfälle återkommer och står oss öppet att i samma lugn som nu behandla denna viktiga fråga, som så länge stått på dagordningen. Jag vill särskildt vädja till de landtmän, som jemte mig så länge kämpat för skattebördornas utjemnande, för lindring i rust- och roteringsbesvären, huruvida icke klokheten nu borde bjuda att ena sig om det föreliggande förslaget, som ju innebär jemväl en sådan förändring, i synnerhet då man vet huru många det finnes, som anse landtmännens fordringar i detta afseende fullkomligt oberrättigade. Försumma vi nu detta tillfälle att få en lindring i våra skattebördor, så hafva vi endast oss sjelfva att skylla, på samma gång vi undanskjuta en reform, som skulle återföra svenska folket till hvad det borde vara: ett enigt folk. Jag hoppas därför, att hvar och en som önskar skattebördornas utjemnande och tillika vill gifva våra ynglingar så lång öfningstid att de, om det en gång gäller, må kunna med någon utsigt till framgång uppträda till landets försvar, icke skall låta detta tillfälle gå sig ur händerna. Sådana frågor som denna lösas icke utan att man har mod och beslutsamhet. Och jag antager att dessa egenskaper finnas hos oss nu, vi som bära ansvaret för hvad vi göra. Vi veta icke hvad som kan inträffa under andra förhållanden. Jag anser därför att hvarje representant nu bör noga öfverväga, innan han säger sitt ja eller nej. Jag antager att detta ja eller nej framkommer först efter noggrann pröfning och moget öfvervägande. Ingen bland oss bör klandras för sin åsigt. Det är icke heller min mening att uttala något klander, jag vill endast vädja till hvar och en, som älskar vårt gamla Sverige och som icke vill se återupprepadt allt det elände, för hvilket våra ynglingar till följd af bristande öfning voro

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtlagen.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

utsatta under 1808—1809 års krig, huruvida det kan vara möjligt och rimligt att neka våra ynglingar en ökad vapenöfning, då andra länder göra så mycket för att nå en större färdighet i vapens bruk. Jag beklagar att världens gång är sådan, att alla bildade nationer måste gå åt det hållet, men det är ett nödvändigt ondt, och vi, som äro ett litet folk, kunna icke försvara vår sjelfständighet, om vi icke i någon mån följa de andra nationernas exempel i detta afseende.

Jag hoppas ännu i det längsta att Andra Kammaren skall bifalla detta förslag, som enligt mitt förmenande är af den allra största vikt för vårt fosterlands framtida oberoende och sjelfständighet. Och under förhoppning att det är omsorgen om denna vår sjelfständighet, som uteslutande skall vägleda denna folkvalda kammare, då den nu snart skall afgifva sitt votum, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Med herr vice talmannen förenade sig herrar *Petersson* i Hamra, *Rydberg*, *Jönsson* i Mårarp, *Andersson* i Hakarp, *Pehrsson* i Norrsund, *Kihlberg*, *Mallmin*, *Eliasson* i Skuttungeby, *Palm*, *Pettersson* i Tjärsta, *Andersson* i Hamra, *Kumlin*, *Eklund* i Högemåla, *Svenson* i Bossgården, *Svensson* i Brämhult, *Persson* i Heljebol, *Ersson* i Arnebo, *Domeij* och *Akerlund*.

Herr *Alsterlund*: Då jag underskrifvit den motion, hvarigenom generalförslaget framlades, har jag derigenom tillkännagifvit att jag anser, att vårt försvar bör byggas på den rena värnpligteus grund.

Häriigenom blifver det ur militärisk synpunkt det starkaste, ur ekonomisk synpunkt det jemförelsevis billigaste och ur medborgerlig synpunkt det fördelaktigaste. Af statsutskottets betänkannde finner jag emellertid, att detta förslag blifvit förkastadt, utan att en enda röst höjt sig till förmån för detsamma. Af de samtal, som jag haft med många ledamöter af denna kammare, har jag kommit till den öfvertygelsen, att förslaget i fråga icke har någon utsigt till att inom den närmaste framtiden vinna Riksdagens bifall. Jag har i anledning häraf ställt till mig sjelf den frågan: hvad bör jag göra? Bör jag hålla fast vid detta förslag och förkasta alla andra? Efter mogen öfverläggning har jag kommit till den bestämda åsigt, att det är min pligt att förena mig om det förslag, som har utsigt att samla majoriteten omkring sig och som jag ur militärisk synpunkt finner antagligt. Jag har tänkt att, om jag icke kan få det, som efter min uppfattning är det bästa, jag icke har rätt att därför förkasta det goda; och såsom sådant anser jag, att man kan beteckna statsutskottets förslag. Det innehåller många och viktiga förbättringar af vårt försvarsväsende. Det borde vara klart och tydligt för en hvar af oss, som vill taga skäl, att en ökning af öfningstiden för beväringen med 48 dagar, eller mer än dubbelt så lång tid, som nu är bestämd för dessa öfningar, måste för deras krigsbildning vara af synnerligt stor betydelse.

De organisatoriska förbättringar, som utskottets förslag innehåller, äro så väl och sakrikt motiverade i förslaget, så jag skall icke dervid uppehålla mig. Jag anser mig dock böra något tala om förslaget i hvad

det rörer Norrland och de förbättringar i denna landsdels försvar, som detsamma innehåller.

Det har förut från statsrådsbänken framhållits, att Norrlands försvar nu är ringa. Ja, mine herrar, från Torne elf till södra gränsen af Herjeådalen och Medelpad finnas tillsammans icke mer än 1,567 man infanteri, 180 ryttare och ett batteri i Hernösand, hvilket batteri dock är utan anspann. Beväringstyrkan är ganska betydlig, men den är oöfvad, och det finnes icke tillräckligt antal befäl att föra den oöfvade massan i striden. Jag skall tala om, huru det förhåller sig i detta hänseende vid den corps, öfver hvilken jag har förtroendet att föra befälet. Med den beväringstyrka, som der nu är, skulle det kunna uppsättas två liniebataljoner och en depotbataljon, men det finnes icke befäl till mer än hälften, säger hälften af denna styrka, och då har man ändock vid mobiliseringshandlingarnas upprättande tagit med alla officerare, alla underofficerare, korporaler och menige, som af en eller annan anledning afgått ur tjensten, men på grund af gällande författningar äro skyidiga att under krig inträda i tjänstgöring. Samma förhållande råder vid alla de öfriga corpserna. Det är icke möjligt att med en hand full stammanskap och en oöfvad beväringstyrka, som i saknad af befäl endast till en del kan sättas på krigsfot, samt utan en fast punkt att stödja sig på, hindra en öfver Torneådalen infallande fiende att bemäktiga sig hela Norrbotten. Hvad vill det nu säga, om Norrbotten skulle komma i fiendens våld? Jo, det vill säga detsamma, som att detta län blifvit lösslitet från fäderneslandet, och att fienden inom våra landamären eger ett område, som han kan använda till bas för sina vidare operationer mot söder. Det är med djup sorg och djupt bekymmer för framtiden, som jag nämner detta. Jag tror väl, mine herrar, att icke någon utaf eder vill mista en tumsbredd jord utaf vårt kära fädernesland; men det torde dock icke förundra eder, om vi, som bygga och bo der uppe, känna oss ännu mera djupt bedröfvade öfver det försvarslösa tillstånd, uti hvilket öfre Norrland befinner sig. Utskottets förslag gifver åt Norrland — och jag ber att I viljen observera detta — ett artilleriregemente, det fördubblar dess befälskadtrar, det fördubblar i det närmaste dess manskaps numerär, och det gifver vidare åt Norrland en trängbataljon. Derigenom blir den norrländska fördelningen ett sjelfständigt helt, med nog kraft och motståndsförmåga att kunna, om ock icke tillbakakasta en fiende, så åtminstone uppehålla honom, intill dess hjälp söder ifrån hinner anlända. Se der, hvilken utomordentligt vigtig förbättring uti Norrlands försvar detta förslag innehåller. Ja, den är så vigtig, denna förbättring i och för sig, att, äfven om förslaget icke innehölle någon annan, jag endast för den sakens skull skulle yrka bifall till detsamma.

Nu kommer till allt detta, att om vi nu antaga utskottets förslag, så ha vi kommit ett stort steg framåt mot den rena värnpligten. Jag betonar det, att denna är det mål, till hvilket vi måste komma. Men vi ha också kommit ett steg på vägen mot systemet värfvad stam och beväring, för den händelse nemligen, att Riksdagen framdeles skulle finna, att detta vore det fördelaktigaste för organisationen af vårt härväsende. Jag tycker alltså, att vi alla, värnpligtsvänner, vänner af

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

indelt stam och beväring och vänner af värfvad stam och beväring, skulle kunna förena oss om utskottets förslag.

Hvad nu reservanternas förslag vidkommer, så innehåller äfven detta efter min uppfattning många afsevärda fördelar. Den korta tjänstetiden för stammen tillför beväringen ett stort antal af f. d. stamanstälde, som i händelse af krig skulle öka stammen. Men förslaget har efter min uppfattning det stora felet, att det icke lemnar någon garanti för stammens anskaffning och tillvaro, och på grund derutaf anser jag, att detsamma är oantagligt.

Det har talats här så mycket om att vi icke ha råd att försvara oss, att det blir för dyrt; men jag skulle vilja ställa den frågan till eder alla: hvad kommer väl att inträffa, om vi skulle gå i fält med denna armé, som vi nu ha? Märk väl, att det har aldrig tillförene händt, att Sverige har utskickat en armé i fält, så oduglig för krigstjänst som den armé, som landet nu i händelse utaf krig måste utskicka, ty det oöfvade element, som beväringen utgör, har aldrig tillförene till så stor del som nu blefve händelsen ingått uti hären Ja, då kommer att hända (och det kan icke hända annat), att vi lida förkrossande nederlag; och hvad följer sedan på nederlagen? Jo, på dem följer antagligen en förödmjukande fred, oerhörda krigsomkostnader och kanhända landafträdelser. Jag vill vidare fråga hvar och en uti denna kammare, hvad I tron att svenska folket skall säga, när det står inför dessa förfärliga händelser, som ett olyckligt fördt krig förer med sig. Jo, då, miue herrar, skall det säga: hvarför har man icke under den långa freden ordnat om vårt försvar? Hvarför har man icke sagt oss, att det varit så dåligt som det nu visat sig vara? och det skall då uppstå en storm af ovilja i hela landet, och det skall gå ett rop af smärta igenom hela nationen. För denna ovilja och deraf alstradt missnöje är jag rädd. Jag är deremot icke rädd för det missnöje, som en ärad talare — jag högaktar honom mycket — på stockholmsbänken talade om, nemligen det missnöje, som skulle uppstå ibland de icke röstberättigade, om vi nu beslöte 90 dagars öfning för beväringen. Jag tror bättre om den svenske arbetaren, vare sig han är röstberättigad eller icke. Jag tror, att om fäderneslandet kommer i fara, så tänker han icke på de större eller mindre politiska rättigheter han har, utau jag tror att han tänker, att nu är modern Svea i fara, nu åligger det alla dess barn att skynda till hennes hjälp. I år ha vi tid måhända att ordna vårt försvar; nästa år kan det vara för sent. För sent, betänken huru olycksbådande detta ord ljudit för det folk, för hvilket frihetens sol för alltid har gått ned!

Herr talman! Jag skall anhålla, på grund af hvad jag anfört, att utaf varmaste hjerta få yrka bifall till lagutskottets förslag beträffande den föreliggande paragrafen uti värnpligtslagen, och jag gör det under den innerliga och varma önskan, att majoriteten inom denna kammare nu måtte lägga sina röstsedlar i valurnan till förmån för detta förslag.

Herr Thestrup: Herr talman! Jag skall yttra mig helt kort. Då jag vid 1891 års riksdag, i motsats till den fraktion inom kamma-

ren, som jag då liksom nu har äran tillhöra, såväl inom lagutskottet som inom denna kammare yttrade mig och röstade för bifall till Kongl. Maj:ts då framlagda öfvergångsförslag, så gjorde jag det, ifrig försvarsvän som jag är, företrädesvis af det skäl, att jag ansåg, att ett stärkande af försvaret vore ett oafvisligt behof och att redan det då till Riksdagens pröfning framlagda förslaget innebure en väsentlig förbättring deraf; vidare därför att jag ansåg, att hvarje uppskof med försvarets stärkande kunde vara för vårt land och folk ödesdigert, och slutligen därför, att jag höll före, att det då föreliggande förslaget vore af den beskaffenhet, att det kunde inrymmas i den ena såväl som den andra försvarsorganisationen. Men hvarför jag företrädesvis önskade framgång åt detta förslag, var därför, att det genom detta förslag var möjligt att få öfningstiden ökad. Jag tog mig friheten att vid detta tillfälle i kammaren framlägga sifferuppgifter från de med vårt land i militäriskt och ekonomiskt hänseende mest jemnställda länder, hvaraf framgick, att den öfning, som i dessa länder gafs åt den värnpligtiga ungdomen, i de allra flesta fall vore betydligt mera omfattande, än som enligt det då framlagda kongl. förslaget för oss ifrågasattes. Att jag i år, då förslaget föreligger i ett annat och förbättrade skick, är ännu mera villig att gifva min röst åt detsamma, torde vara sjelfklart. Jag anser fortfarande, såsom det är sagdt redan så ofta förut och bättre än jag kan framhålla, att vi, som ha söner, hvilka inom längre eller kortare tid på grund af gällande beväringsslagar äro förpligtade att, om och när den dagen kommer — det försynen i det längsta förbjude — rycka ut och kläda blodig skjorta för fosterlandet, böra se till, att dessa icke på grund af bristande öfning komma i en sådan belägenhet, att de ha anledning att låta sitt klander drabba oss. Jag anser, att en blodig orättvisa varder dem derigenom tillfogad och att vi ju förr desto hellre böra afhjelpa denna orättvisa.

Men jemte detta innebär, såsom ifrån kompetent håll i dag så tydligt framhållits, det kongl. förslaget i organisativt afseende omfattande förbättringar i vårt lands försvar; och dessa förbättringar känna herrarne alla noggsamt till. Genom antagande af det nu framlagda förslaget vore sålunda ett stort mål vunnet i fråga om inrättande af särskilda intendenturer vid de olika fördelningarna. Vidare innehåller det nya förslaget en ny och behöflig trängbataljon för den nordliga delen af vårt land, en framställning om ökande af befäl och underbefäl vid Norrlands infanteriregementen, förbättrad organisation af stamtruppen vid Vesternorrlands beväring, uppsättande af tre nya sqvadroner vid Jemtlands hästjägarcorps, samt fältartilleriets omorganisation och förläggning inom de särskilda fördelningarna; allt detta gifvetvis förbättringar och allt gående i det syfte, som för ordnande af vårt försvar är i hög grad önskvärdt. Det är då så mycket mera skäl att tillstyrka bifall till det nu framlagda kongl. förslaget, sådant som det i utskottets betänkande är formuleradt.

Beträffande deremot en annan del i utskottets förslag, som föranledts af derom särskildt inom kammaren väckta motioner om ökande af aflöningen för beväringsskapet under den tid, som öfningarna

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnplägs-
lagen.
(Forts.)

skulle fortgå, så må framhållas, att detta förslag, enligt statsutskottets utlåtande, skulle föranleda en ökad kostnad af ej mindre än 637,200 kronor, samt att för ökande af beväringens vapenöfningar anslaget härför, hvilket nu uppgår till 1,472,000 kronor, skulle ökas med 1,221,000 kronor och komma att utgöra tillsammans 2,693,000 kronor. Huruvida dessa så betydligt ökade kostnader kunna vara för försvarets stärkande erforderliga eller med den så ofta öfverklagade ekonomiska ställningen i landet förenliga, öfverlemnar jag åt kammarens mera sakkunniga, framsynta ledamöter att afgöra.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr Hedin: Äfven jag måste, såsom representanten för Öland, bekänna, att det är med tvekan jag hos eder, herr talman, anhållit om ordet, och med tvekan som jag nu går att begagna mig deraf, icke därför som skulle jag i likhet med åtskilliga mera mobila naturer här i kammaren vara oviss i år, huru jag skall bedöma ett förslag, hvilket jag på grund af alla samverkande militära och ekonomiska skäl i fjol förkastade — icke därför, men därför att jag är fullt medveten om min oförmåga att följa med i den höga flygt, som herrar statsministern och krigsministern och en annan stor krigare på göteborgsbänken inledde, och på hvilken flygt — mot stjernorna — andra sedan efter förmåga hafva följt med uti deras luftiga spår. Jag anhåller därför på förhand om benäget öfverseende med min enkla prosa, som utan tvifvel kommer att obehagligt bryta af mot deras blomsterspråk.

Herr statsministern har i dag visat sig i tvenne, så vidt jag vet, alldeles nya inkarnationer, nemligen dels som filosof, dels som poet. Såsom filosof har han i alldeles öppen täflan med sin nästan lika namnkunnige namne, den hädangångne upsalaproffessorn, inlåtit sig på att i både negativa och positiva vändningar definiera eller åtminstone beskriva hvad staten eller i allt fall hvad den svenska staten är. Till oss förtappade varelser, som våga påminna om sambandet emellan rättigheter och skyldigheter, och som drista förmena, att icke alla de förra böra tillhöra det herskande fåtalet i samhället och icke alla de senare åhvälfvas det stora obemedlade flertalet, till oss, som herr Bratt hugnade med vedernamnet försvarsnihilister, därför att *vi* icke i år kunna taga det förslag, som *han* förkastade i fjol, till oss har herr statsministern rigtat den förebräelsen, att vi uti staten se endast en sammanfattning utaf egodelar. Nej! herr statsminister, denna beskylning är orättvis. Vi äro i sjelva verket icke så oåtkomliga för dessa uppgifter utaf högre art och dessa ideella sträfvanden, som herr statsrådet och chefen för landtforsvardepartementet med så mycken kompetens å hans sida omtalar på sidan 2 i bilagan till kongl. propositionen n:o 2 innevarande år. Vi äro det icke. Vi förtjena icke den förebräelsen. Men vi hafva tillåtit oss att säga, att den stora mängden utaf de obemedlade här i landet, som skulle hafva den ärofulla uppgiften att försvara edra samhällsförmåner, icke bör helt och hållet utestängas ifrån allt inflytande på, all delaktighet i besluten om statens angelägenheter, och vi hafva sagt att I bören icke hungerbeskatta dem. Det hafva vi sagt. Herr Bratt finner denna pretention

vara förnuftsvidrig — han har sagt mig det på förmiddagen — men herr Bratt glömmer en sak, nemligen att hans kompetens att utfärda sådana betyg icke är höjd öfver allt tvifvel och icke allmänneligen erkänd.

Herr statsministern har visat sig som poet, då han uti den positiva delen af sin definition på eller beskrifning om hvad den svenska staten är, till densamma räknar äfven våra dyrbara minnen. Ja "dyrbar" kan hafva två betydelser, och det finnes minnen och minnen. Det finnes minnen, herr talman, af olika slag. För att föreviga t. ex. det minnet — för att få det att fortfarande vara icke blott ett minne utan äfven en lefvande verklighet — att ett regeringssystem och en ministèr hafva till faktisk utgångspunkt 11 kronor 58 öre, till rättsgrund ett högsta domstolens utslag, som ådömde kammaren 22 icke valda ledamöter, och till uppgift och mål införande af lifsmedelsbeskattning, för att perpetuera ett sådant minne eller ett sådant som det, att 30 millioner kronor i lifsmedelstullar på 4 år uppslukats, utan att man har verkställt ett enda af de stora löftena i Hans Maj:t Konungens diktamen — för att få sådana minnen att tala om uti ännu en blifvande försvarsdiskussion här i kammaren, för det, herr talman, vill jag icke votera en enda öfningsdag eller en enda riksdaler. Men låt vara! Räkna minnena gerna till svenska statens definition, till dess väsende! Men tillåt då också, herr statsminister, att vi andra få vara med att göra upp inventariet!

Herr statsministern har äfvenledes visat sig som poet, då han erinrade kammaren derom, att en gång i våra öron kunde komma att ljuda det olycksdiga ropet "för sent". Männe, herr talman, det är för sent att fråga honom: hvarför ekade icke det ordet i hans öron, när han här i kammaren år 1885 yrkade afslag på öfningsparagrafen, hufvudparagrafen, den 27 paragrafen i värnpligtslagen, eller hvarför förnam han icke med sin inre hörsel dessa ord, när han år 1883 gjorde hvad på honom ankom för att döda det af Kongl. Maj:t då framlagda förslaget till en fullständig, en organisk lösning af hela den stora försvars- och dermed sammanhängande skattefrågan? Med sådana antecedentia i denna fråga borde kanske herr statsministern icke hafva talat sådana ord och i den ton, som han använde i förmiddags i kammaren. Moralpredikantens kompetens och dygdemönstrets auktoritet följa icke nödvändigt med statsrådsuniformen.

Det skulle för öfrigt icke hafva varit olämpligt, om herr statsministern hade något fullständigare, än hvad jag nyss antydde, tagit i öfvervägande sin egen ställning till de s. k. stora frågorna år 1883. Nuvarande herr statsministern klandrade då, att icke alla, som orden föllo, intresserade myndigheter hade blifvit hörda öfver det framlagda förslaget, och särskildt att icke generalitetet hade fått yttra sig öfver förslaget i dess helhet. Nå väl! Hvilka "intresserade myndigheter" hafva fått yttra sig öfver denna — jag tror uttrycket lydde så från det militära hållet i fjol — desorganisatoriska röra? Nuvarande herr statsministern förkastade 1883 års förslag, därför att det icke var militäriskt tillfredsställande. Men detta, skall det vara ett militäriskt tillfredsställande förslag? — Herr statsministern förkastade

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

1883 års förslag, därför att icke kostnadsberäkningarna voro pålitliga. Herr talman, det är svårt att hålla sig fullt allvarsam, när jag erinrar om detta, att herr statsministern år 1883 icke fann de framlagda kostnadsberäkningarna tillförlitliga, men att han nu är nöjd med de beräkningar, som hans värde kollega, herr finansministern, anfört till statsrådsprotokollet.

Jag skall anhålla att något litet få betrakta detta med lätt hjerta skrifna och äfven om andra något lätta egenskaper vittnande anförande, helst som jag dervid får tillfälle att återkomma till ett yttrande af herr statsministern i dag på förmiddagen, då han sade, att man icke får, icke bör med försvarsfrågan sammankoppla andra frågor. Jag får anledning att påvisa, huruledes herrarne der på bänken med försvarsfrågan sammankopplat en annan fråga, ehuru de sökt att i största möjliga måtto öfverskylda och dölja denna sammankoppling.

Huru äro de beskaffade, dessa beräkningar rörande möjligheten att ersätta vissa statsinkomster, som skola upphöra, och att täcka nya utgifter, dessa beräkningar som jag måste antaga hafva befunnits tillfredsställande för herr statsministern, hvilken år 1883 var så kritisk mot Kongl. Maj:ts då framlagda kostnadsberäkningar? Herr finansministern svarar på denna fråga, att han håller för alldeles säkert, att äfven under nästa årtionde statsinkomsterna komma att växa. Ja, det antager man väl också allmänt, åtminstone hvad beträffar de flesta af dem. Men förmodligen torde man i allmänhet äfven föreställa sig att, oberoende af alla ökade utgifter för nya militära organisationer, såväl den normala ökningen på de militära budgeterna, som den normala, med samhällsutvecklingen följande ökningen af utgifter på andra områden af samhällslivet komma att hålla temligen jemna steg med denna ökning af statens inkomster, så att med hänvisning till denna ökning är verkligen, i fråga om utredning af huru man skall täcka de nya tillkommande statsutgifterna, *ingenting* sagdt. Och när jag går att se efter, huru herr finansministern specificerar denna allmänna sats, blir jag verkligen icke mera uppbyggd. Ty en antydning om att jernvägstrafikmedlen, hvilka ännu icke lemna hälften af räntan på vår utländska skuld, skola växa så, att det är värdt att tala om, hvilket tillskott man deraf kan få för att täcka utgifter för nya militära organisationer, eller talet om att telegrafmedlen förmodligen komma att lemna större öfverskott, eller att postverket förmodligen kommer att lemna något större öfverskott, bevisar ingenting, då det ju är gifvet, att i en tid, sådan som den vi lefva uti, då förbättrandet af kommunikationerna blifvit ett af de största intressen — jag kan väl säga en ren lidelse bland människorna — ökade postinkomster komma att tagas i anspråk för nya förbättringar inom postverket, om hvilka kanske icke ens den mest genialiske postman för närvarande kan göra sig en föreställning.

Hvad är detta för ett svar på den frågan: hvarifrån skola vi taga penningar, hvarmed vi skola täcka den lucka, som uppkommer, när staten afsäger sig 7,000,000 kronors säker årlig inkomst, samt täcka de ytterligare utgifter, hvilka alldeles icke framgå af Kongl. Maj:ts proposition? Kanske, kanske, kanske! — hvad är detta för ett svar?

Hvad herr finansministern har såsom säkert att lofva oss är en summa, som i förhållande till behovet är att kalla för en obetydlighet, nemligen den ökade fastighetsbevilningen. — Det vore frestande att nu yttra sig om det rent af absurda sätt, Kongl. Maj:t föreslagit för denna skatts påläggande, men dertill torde jag få återkomma sedermera. — Det är emellertid en ren bagatell, dessa 600,000 kronor. Hvad är väl detta belopp i förhållande till behovet af millioner? Nåväl, herr finansministern inser detta och säger, att vi måste hafva nya skatter, och han gör en gest à la Kajsa Varg, en till höger och en till venster, och tillägger: "man tager". Man tager så och så mycket i stämpelskatt, men *huru* detta skall gå till, derom vet han ingenting, och vi ännu mindre -- vi äro ju så okunniga! Hvad vi likväl veta är, att det går icke att taga någon mycket stor summa genom stämpelskatt, om, såsom herr finansministern synes vilja få oss att tro, denna skatt skall drabba blott dem, som hafva god råd att betala. Nej, äfven i fråga om sådana skatter kommer den satsen att bekräftas: att statens skatt är alltid den fattiges skatt! Så tager herr finansministern maltskatten. Det är nu ostridigt en skatt — det kan ej bortdisputeras — som skall falla tungt på det stora obemedlade flertalet. Herr finansministern vågar icke förneka det, men han vill heller icke erkänna det, utan försöker att kaschera denna skatteplans beskaffenhet under ett löst tal om domstolarnes brottsmålsprotokoll, som jag är öfvertygad om att han icke läst, och genom åberopande af att det är så många länder, som hafva maltskatt, hvarmed han vill ingifva oss den föreställning, att vi svenskar äro några af Gud alldeles öfvergifna människor, att vi äro efterblifna på den allmänna civilisationens bana, därför att vi icke i likhet med åtskilliga höga föredömen skaffat oss äfven denna skattevälsignelse. — Är detta en seriös utredning, dessa af herr finansministern sjelf s. k. kortfattade antydningar? Är detta någonting allvarligt, som det är tillbörligt af en regering att komma fram med, detta prat om det finansiella underlaget för ett så vidtutseende företag, som det nu ifrågasatta? Nej, det är det icke. — Men så der enkelt är det, konstigare är det icke! Man "tager" och "tager", och "kanske" och "kanske" och "kanske"! Ja, konstigare är det icke, när man icke har större anspråk på ett anförande till statsrådsprotokollet, än herr finansministern ställer till sig sjelf. — Nej, detta är icke seriöst. Men härunder ligger deremot något annat, som är allvarligt, och som jag derfor vågar anhålla, att kammaren tücktes något besinna.

Det är en vidtutseende sak, som kan blifva föremål för tusen om och tusen men, att pålägga en maltskatt. Men hvad som alldeles icke är konstigt — det är så enkelt som att blott sätta sig ned och skriva några siffror — är att, när penningar fattas och måste skaffas, då tillgripa mångdubblade lifsmedelstullar. Det är denna fråga, herr statsminister, som ni sammankopplat med försvarsfrågan, under det ni står och varnar oss att icke sammankoppla andra frågor med försvarsfrågan, såsom icke dit hörande. Ni har sagt år 1886 och flere gånger, att ett lands tullagstiftning har mycket större och mer omfattande uppgift än att blott tjena såsom medel att skaffa statsverket

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.*

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

inkomster, nemligen att skydda näringarna mot låga pris. När nu med denna patriotiska uppgift kommer att förenas den tvingande nödvändigheten att skaffa penningar, ja, då är det nya systemet fullt betryggadt. Det är icke värdt att komma och säga, att några sådana afsigter hysa vi icke. Ty en sådan försäkran, om den kommer att uttalas, har — jag vill säga det på förhand — icke fullt den auktoritet, som man skulle kunna önska att den hade. — Herr talmannen torde tillåta mig att erinra om ett precedensfall. —

År 1885 hörde nuvarande herr statsministern till reservanternas mot bevillningsutskottets utlåtande n:r 3, uti hvilket utlåtande afstyrktes alla då väckta förslag om spanmålstullar. Reservanternas yrkade då tull för omalen spanmål: å hvete 1 krona 20 öre, å råg 1 krona, å korn 1 krona och för malen spanmål 2 kronor 50 öre, allt per 100 kilogram. Vid debatten härom i Andra Kammaren anmärkte dåvarande statsministern, herr Themptander, att reservanternas — protektionisterna — uppenbarligen icke hade sagt fullt ut, hvad de menat, ty med så ringa tullsatser kunde jordbruket icke vara betjenadt, och att de följaktligen måste hafva ökade tullsatser i sigte. Häröfver fann sig nuvarande herr statsministern i hög grad förnärmad, ja, förgrymmad. Han förklarade sålunda till kammarens protokoll, att ett sådant sätt att argumentera, som herr Themptander hade använt, var, såsom orden föllo sig, "att måla fan på väggen för att sedan få rappa på honom", och han konstaterade med tillfredsställelse, att ingen af kammarens ledamöter hade i debatten tillåtit sig eu sådan otillbörlighet, som herr Themptander använt, nemligen att så der in eftigie behandla vissa höga vederbörande. Men hvad hände? Ja, det hör ju icke till sagoperioden före Cyrus, men herr statsministern har i alla fall kanske glömt det, och jag skall därför be att få berätta det.

Kom så år 1886. Såsom medlem af dåvarande bevillningsutskottets majoritet hade nuvarande herr statsministern alldeles glömt bort icke blott sin högtidliga försäkran om våren 1885 här i kammaren, utan jag förmodar äfven sin förtrytelse mot dåvarande statsministern. Ty då föreslog han eu tullsats af 2 kronor för 100 kilogram omalen spanmål. Likaledes år 1887. Och 1888, när man hade den "kända" och på känt sätt tillkomna majoriteten till förfogande, då blef en tullsats af 2 kronor 50 öre åsatt omalen spanmål och dessutom tull lagd på de förut icke hotade artiklarne hafre och vicker, hvarjemte på malen spanmål lades en tull af 4 kronor 30 öre. — Se der, herr talman, ett exempel på, hvad denna förtrytelse egentligen betydde! Det var förtrytelsen öfver det skarpsinne, som hade skådat igenom de frånvända politiska korten. Och se der äfven, hvad en mycket högtidlig försäkran kan under vissa omständigheter betyda! Derfor säger jag, att, när det blifver kinkigt och svårt att enas om några nya skatter, man kommer att tillgripa en flerdubblad lifsmedelsbeskatning — det går lätt och enkelt och förslår någonting. Förslår det dock icke, så har man ju sedermera alltid tillgång till städernas bränvinsmedel, och kanske man äfven skall komma att förnya ett attentat mot tolagen.

“Vi hafva stått stilla“, sade herr chefen för landtförvarsdepartementet i förmiddags. Huru kommer det till att vi stått stilla? Derpå hade han gifvit svaret förut. Svaret förtjenar att här upprepas: “Det kan med skäl ifrågasättas, om icke den likgiltighet för det nationella oberoendet, som fått sitt uttryck i det ständiga förkastandet af hvarje mera omfattande förslag till försvarsväsendets ordnande, småningom skall framkalla ljumhet och liknöjdhet för äfven andra nationella uppgifter af högre art och slutligen göra nationen oförmögen af alla ideella sträfvanen.“ Kongl. Maj:ts proposition skulle icke hafva förlorat, icke heller herr krigsministerns anseende för god omdömesförmåga förlorat uppå, att vi hade sluppit att i ett till Riksdagen öfverlemnadt statsrådsprotokoll läsa en utlåtelse af denna beskaffenhet. Måhända torde någon finna, att talet om vår likgiltighet för det nationella oberoendet öfverskyles utaf det något omedvetet komiska i satsens fortsättning, der herr krigsministern gör sig till målsman inför oss för nationella uppgifter af högre art och för alla ideella sträfvanen, hvilka vi förmenas vara på väg att förlora ur sigte. Man må tycka det ena eller det andra om en sådan utlåtelse i ett statsrådsprotokoll, som åtföljer en kongl. proposition till Riksdagen, så bör man icke deraf afhållas från att granska den beskyllning, som ligger innesluten i dessa ord. Ordalagen “det ständiga förkastandet af hvarje mera omfattande förslag“ visa, att anklagelsen är rigtad till Riksdagen, och det är naturligtvis icke tvifvelaktigt, att det är i första rummet Andra Kammaren som åsyftas, medan det underförstås, att regeringen, att Kongl. Maj:t är ansvarsfri.

Hvilka äro då de mera omfattande förslag, på hvilka herr krigsministern hänsyftar? Om vi, såsom jag förmodar, få lemna ur räkningen förslagen från tiden före kompromissen 1873 — helst dessa förslag i högre grad än något annat härordningsförslag drabbas af herr krigsministerns ogillande, emedan de ville fastläsa indelningsverket och satte sig den omöjliga uppgiften före att utveckla den indelta stammen — så ser jag icke, att det kan vara fråga om några andra förslag än dem af 1875, 1878 och 1883. Jag förmodar nemligen, att herr krigsministern till mera omfattande förslag hvarken kan räkna 1877 års förslag, som med sin 62 dagars beväringsofning af dåvarande krigsministern betecknades såsom första skedet af försvarets utveckling, icke heller förslaget af 1881, om hvilket krigsministern sade, att det endast var framlagdt då under afvakten på ett fullständigt förslag, som icke kunde blifva färdigt förrän om “någon“ tid. I sådant fall återstå förslagen af 1875, 1878 och 1883 såsom mera omfattande förslag. Hvem bär nu ansvaret för resultatlösheten af dessa förslag och derpå nedlagdt arbete? 1875 års förslag — efter min tanke, i fall jag vågar uttala en mening i sådana ämnen, det förträffligaste af alla härordningsförslag, som blifvit utarbetade i vårt land — framlades af Kongl. Maj:t under förutsättning utaf Riksdagens bifall till en ändring utaf 80 § regeringsformen, hvilken ändring icke kunde definitivt antagas — således icke heller förutsättningen uppfyllas -- förrän året derpå. 1875 års förslag framlades utan att vara åtföljdt af öfvergångsförslag; 1875 års förslag framlades utan att vara åtföljdt af förslag rörande grund-

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.

(Forts.)

skatterna; 1875 års förslag var deremot åtföljdt af ett statsrådsprotokoll, af hvilket man inhemtade, att endast tre af Konungens rådgifvare hade utan förbehåll tillstyrkt förslaget framläggande, medan en, finansministern, lika oförbehållsamt motsatt sig detsamma, och de sex öfrige rådgifvarne åter mer eller mindre utförligt hade omskrifvit biskop Brasks korta sentens. Det förslaget, kan man säga, var framlagdt för att falla, det kunde icke antagas. 1878 års förslag förkastades af Första Kammaren, 1883 års förslag förkastades af Första Kammaren. Resultatet är således det, att ett utaf de mera omfattande förslagen, nemligen det af år 1875, framlades af regeringen i sådant skick, att det icke kunde förutsättas af någon människa, att det skulle blifva af Riksdagen antaget, och att de två öfriga föllo genom Första Kammarens motstånd, och att således vid alla dessa tre tillfällen det är Andra Kammaren, som står med palmer i händerna.

Emellertid rörde sig dock försvarsfrågan under hela denna tid framåt. Vi fingo 1872 en i hög grad märkvärdig, stor och betydande reform: afskaffandet af legnings- och friköpningsrätten. Det har nu icke gått mer än tjuugu år sedan dess, men jag har anledning antaga, att många icke rätt betänkt hvad detta innebar. Ty de hafva glömt, att blott 13 år förut beväringsskommittén år 1859 kunde säga, att dåmera den år 1812 så ifrigt förda striden om ovillkorlig personlig värnpligt icke mera kunde bringas till lif. Hvarför? Derför, herr talman, sade beväringsskommittén, att en flerårig erfarenhet dåmera hade stadgat öfvertygelsen om nödvändigheten af att i sjelfva beväringsslagen medgäfvos någon utväg till befrielse från fullgörandet af den personliga värnpligten. Man har glömt, att endast sju år före den nyss nämnda reformen landtförsvarskommittén 1865 förklarade sig icke hafva funnit något skäl att förorda den personliga värnpligtens ovillkorlighet. Man har kanske glömt också, hvilket motstånd Axel Adlersparres motion väckte i Riksdagens båda kamrar. Derför har man icke det lefvande intrycket af att det dock togs ett stort steg 1872. Det togs i sjelfva verket också ett stort steg 1885: beväringssinstitutionen, som höll på att falla sönder i bitar och smulor, blef ordnad och befäst, vi ökade antalet årsklasser och vi utsträckte beväringssöfningarna.

Men kort härefter antager tullkampen sin våldsamma karakter, och sedan är det slut. I det injärdam, som den drog upp, sökte till en början den politiska reaktionen att gömma sig. Men man såg snart nog dess hidösa anlete. Och sedan denna tullreaktion 1888 icke segrat, men vunnit, hvad har man sedermera gjort för att främja den sak, som en gång kallades den stora fosterländska frågan? I början af år 1890 framlade Kongl. Maj:t på tillstyrkan af då- och nuvarande krigsministern ett förslag om värnpligtstidens utsträckning med 2 år och beväringssöfningarnas ökande med — sex dagar. Jag nästan skäms att nämna det; det är svårt att få orden öfver mina läppar: värnpligtstidens ökande med 2 år och öfningstidens ökning med 6 dagar, som skulle så småningom tilläggas de förut varande 42, så att hela denna storartade öfning skulle träda i kraft 1896. Då talade herr krigsministern om behovet af varsamhet, hvarför man endast successivt och med små steg borde öka värnpligtstiden och utsträcka be-

väringsöfningarna. Detta var i början af 1890. I slutet af samma år 1890 den 14 november förklarade herr krigsministern till statsrådsprotokollet i motiveringen till sin hemställan om förordnande af den s. k. generalskomitén för granskning af ett inom generalstaben uppgjort förslag, att man numera måste öfvergifva hvarje tanke på systemet stam och beväring. Vidare yttrade han, att öfningstiden enligt 1875 års förslag — d. v. s. 10½ månader för infanteriet och trängen, 12 månader för fotgardet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt 17 månader för rytteriet, och derjemte 1 månads repetitionsöfning för liniens tredje klass och 1 dito för linieus fjerde klass — att, säger jag, denna öfningstid visserligen var för knapp, men att han dock icke fann rådligt att tillstyrka någon utsträckning af densamma. Ytterligare föreslog han, att eu del af de värnpliktige skulle uttagas för att undergå denna fullständiga öfning, medan en annan del skulle få ungefär den nuvarande öfningen, eller minst 42 dagar. Det lemnades därhän, om denna uttagning skulle ske genom lottnings eller på något annat sätt, ännu mera förkastligt än lottnings. Således uttalades här en tanke, som på det olyckligaste sätt erinrar om det olycksaliga, det mest olycksbringande af alla försvarsförslag, det som framlades för sista ständsriksdagen, det som blifvit beryktadt för den deri förekommande "blodslottningen". Detta var stadiet n:r 2 på senhösten 1890. Så gå vi 5 månader fram i tiden, och då komma vi till Kongl. Maj:ts af samme krigsminister tillstyrkta förslag af den 14 mars 1891, hvilket förliedet års Riksdag behörigen handterade och på hvilket Riksdagen afgaf sitt svar den 14 maj samma år. Det var det tredje stadiet i denna konvulsionernas politik. Så komma vi åtta månader längre fram i tiden, till den 4 januari detta år. Då tillstyrkte krigsministern Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga med några små ändringar, som blott rörde detaljer, generalernas förslag. Det var fjerde omkastningen, och efter en half timme, sedan statsministern med understöd af krigsministerns öfriga kolleger hade funnit sig icke kunna förorda detta, förklarade krigsministern, att han — icke hade några militära skäl att motsätta sig framläggandet af det förslag, hvilket han under föregående halftimme hade nedgjort, mordiskt nedgjort, såsom i militäriskt afseende komplett odugligt och såsom i ekonomiskt afseende icke blott exceptionellt dyrt, utan, om man kastar blicken öfver snart sagdt hela Europa, rent af exemplöst dyrt. Det var femte konvulsionen. Det är detta förslag, med hvilket krigsministern lyckats öfverträffa tyska industriens sederegel och valspråk "schlecht und billig", eftersom han har gjort det dyrt och dåligt i allra högsta grad, det är detta förslag, som nu föreligger till afgörande.

Efter detta torde jag kunna fråga: är det Riksdagen som allena bär ansvaret, är det företrädesvis Andra Kammaren, som bär ansvaret, är regeringen allena ansvarsfri, om ett fjerdedels sekel efter representationsreformen den förr så kallade stora fosterländska frågan ännu är olöst, och om ett förslag här föreligger af den beskaffenhet, att dess antagande skulle undanskjuta en verkligt tillfredsställande, en, menskligt att se, betryggande lösning af denna fråga till ett obestäm-

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpliktis-
lagen.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

bart fjerran? Det är icke Andra Kammarens fel, det är icke utslutande Riksdagens fel, och regeringen är icke ansvarsfri.

Antagandet af detta förslag skulle hafva en säker verkan, nemligen att befästa reaktionen och det reaktionära styret i vårt land, men icke skulle det hafva någon sådan verkan, som förespeglats af dem, hvilka hafva talat för detta förslag. *Med Första Kammaren, mot Andra Kammaren, mot svenska folket, mot hela den stora obemedlade, tullbeskattade massan löser man icke vår försvarsfråga.* Det är icke reaktionens vind, som skall föra vårt statsskepp i tryggad hamn, men väl är att befara, att den med hjälp af oskickligt befäl ombord skall drifva detta skepp mot klippor, der det kommer att krossas.

Detta förslags antagande skall befästa reaktionen i vårt land, skall bryta sammanhållningen mellan landsbygdens och städernas frisinnade element, och hvad sedan skall följa, det gifver jag åt mina kamrater, stadsrepresentanterna, att besinna.

Jag är van, herr talman, att injurieras från morgon till kväll året igenom af regeringspressen; för omvexlings skull kommer det äfven ibland från göteborgsbänken. Detta är mig absolut likgiltigt. Jag tviflar, att det finnes någon, som med mera föraktfull likgiltighet bemöter dessa störtskurar af smädelser och injurier. Om nu möjligen någon vill kalla mig, som sedan tjugu år hört och fortfarande hör till de mest deciderade anhängarne af ett kraftigt försvar på värnpligtens grund, om någon vill kalla mig försvarsnihilist, må det stå honom fritt till egen och andras glädje. För den händelse någon af mina ärade valmän skulle vara i ovisshet om min ståndpunkt i denna fråga, har jag ansett det vara min skyldighet att uttala mig så, att icke något missförstånd är möjligt, och jag anhåller, herr talman, om afslag å det förevarande förslaget.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Jag anhåller till en början att få göra kammaren uppmärksam på ett par uttryck af den föregående talaren, som jag icke kan förbi-gå utan anmärkning.

Det första af dessa uttryck faldes, då han sade att det vore ett "absurdt" sätt, på hvilket Kongl. Maj:t föreslagit att den ifrågavarande fastighetsskatten skulle komma att ökas med 660,000 kronor, men han ville icke ingå i närmare diskussion om frågan för att tillkännagifva, på *hvilket* sätt denna skatt vore absurd. Jag vill icke heller inlåta mig på frågan vidare än att göra den erinran, att det var en af Kongl. Maj:t tillsatt komité, den s. k. skatteregleringskomitén, som i hufvudsak gjorde detta förslag, samt att det sedermera framlades inför Riksdagen af en föregående regering. Det föll visserligen då i sammanhang med härordningsfrågan, men jag kan icke påminna mig, att det hvarken då eller i fjor, när jag tillstyrkte Konungen att framlägga det, blef föremål för några särskilda anmärkningar i Riksdagen. Kan hända att en och annan talare yttrade sig, men det kan jag åtminstone icke påminna mig.

Sedan begagnade samme talare ett uttryck, hvarpå jag icke heller kan undgå att fästa uppmärksamheten, det nemligen då han ansåg

att statsrådsprotokollet — han åsyftade det protokoll, som var hållet inför Konungen i finansärenden för finansplanens uppgörande — icke vore tillbörligt samt innehölle endast "prat". Jag skall icke tillåta mig att möta talaren med dylika uttryck, jag har för stor aktning för denna kammare att kunna antaga, att kammaren skulle önska att sådana uttryck skola falla under debatten mellan de olika talarne, och jag tror icke, att försvarsfrågans lösning derpå kan vinna. Jag skall således icke gå vidare in i ämnet, men jag har icke kunnat underlåta att vädja till kammaren, huruvida den anser sådana uttryck lämpliga att använda gent emot hvarandra under öfverläggningarna.

Jag skall för öfrigt icke upptaga de anmärkningar, som i afseende på de finansiella förhållandena förekommit, vid skilda tillfällen under dagens öfverläggningar, emedan de äro så spridda, att det skulle trötta kammaren för mycket, om jag upptog dem hvar och en för sig. Man kan icke under en diskussion sådan som denna taga fram siffror i massa och dermed söka att vederlägga. Men deremot skall jag tillåta mig att göra en kort och, såsom jag hoppas, fullt åskädlig framställning, huru jag tänkt att skatteförhållandena skulle gestalta sig vid den tid, då de kostnader, Kongl. Maj:t föreslagit, skulle utgå för täckande såväl af afskrifningsplanen som af de militära fordringar, som blifvit framställda. Det är något för mycket begärdt, att man skall statsreglera för en period, som ligger tio år fram i tiden, att man skall säga: "dessa skattetitlar — man måste taga nya titlar fram för att bära nya behof — skola med *bestämmdhet* utgå för det ändamålet". Jag kan icke gå närmare in på saken än att säga, att jag *förelår* dessa och dessa. Det må sedan stå Riksdagen fritt att under årens lopp välja andra.

Jag föreställer mig, att herrarne skola finna tillräckliga de antydningar, som i detta afseende äro gjorda i statsrådsprotokollet rörande tiden till och med år 1894. Nu skall jag tillåta mig taga fram, huru jag tänkt mig täckandet af utgifterna 1902, då alla de utgifter, som Kongl. Maj:t föreslagit för ändamålet, skulle till fullo utgå. Det är då i den kongl. propositionen uppgifvet, att kostnaderna för härordningsförslagets fullständiga genomförande skulle i militäriskt afseende uppgå till 3,655,034 kronor, för grundskatteafskrifningen till 3,223,373 kronor och för rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning till 3,458,000 kronor, summa 10,336,407 kronor. Jag ber kammarens ledamöter fästa denna siffra i minnet, därför att icke endast i tidningsartiklar, utan äfven af Riksdagens ledamöter vid skilda tillfällen framhållits, att det skulle vara en utgiftssumma på 17 millioner, som vore att förvänta vid den tidpunkten. Om man beräknar dessa utgifter till 17 millioner, beror det derpå, att man tager med i kalkylen sådana utgiftsposter, som för krigsbehof kunna vara nyttiga och nödvändiga, men om dem är vid detta tillfälle icke fråga. Det är den vanliga ökningen på fjerde hufvudtiteln, som då kommer under öfverläggning, såsom för kulor, krut, ammunition, vapen och befästningar u. m., eller med ett ord sådant, som under tidernas lopp denna hufvudtitel drager med sig, antingen en ny härorganisation och en afskrifning antages eller icke. Men den summa, jag nyss nämde, är endast

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*

(Forts.)

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnplögs-
lagen.
(Forts.)*

det belopp, som i den kongl. propositionen är beräknadt för denna härorganisation och dessa 90 dagar samt afskrifningar. Om jag nu nämner, hvilka skattebelopp jag tänker mig, att den finansminister, som vid den tiden må hafva denna sak i sin hand, skall föreslå, så är det endast min enskilda åsigt. Jag kan icke begära, att den, som då handhar denna sak, skall föreslå Riksdagen alldeles detsamma och att Riksdagen då skall antaga det. "Man tager der man har", säger talaren. Naturligtvis tager Riksdagen der den behagar och de skatte-medel den behöfver. Kanske vill en Riksdag taga tullar, en annan Riksdag bevilning. Jag föreställer mig emellertid, att utgifterna skulle lättast täckas på följande sätt. Jag nämner då först den s. k. "absurda" fastighetsbevilningen på 660,000 kronor; sedan tänker jag mig en maltskatt, hvilken komitén beräknat till 0,89 öre per halfbutelj och som skulle frambringa cirka 3 millioner. Detta är efter den tillverkning, som nu eger rum, men jag tror, att komiténs ledamöter inom sig hyst den tanken, att det är lågt beräknadt. Stämpelskatten har i den kongl. propositionen blifvit förslagsvis upptagen till 1 million. Om skatten blefve införd under den närmaste tiden, skulle den uppgå till det beloppet, men jag föreställer mig, att, innan tio år förflutit, den skall komma att stiga till 2 millioner, kanske mera. Jag upp-tager den emellertid endast till 2,000,000 kronor. Det fins flere arter af stämplrar, och det är mycket troligt, att Riksdagen skall finna sig benägen att begagna sig af en eller annan stämpelskatt utöfver hvad här beräknats. Redan vid föregående riksdag hade jag tillfälle att yttra mig derom, och jag skall icke repetera hvad jag då sade med mer än några få ord för att påminna kammarens ledamöter derom, att stämpelskatten t. ex. i Frankrike uppgår till i rundt tal 677,000,000 francs och utgör 21 procent af samtliga statsinkomsterna. Öfriga europeiska länder med undantag af endast några få ha stämpelskatter, som utgöra en högst väsentlig del af deras statsinkomster. I Sverige är stämpelskatten endast 3,7 procent af samtliga statsinkomsterna och 71 öre per individ beräknadt, medan den i Frankrike uppgår till icke mindre än 12 kronor 82 öre per individ. Om den ifrågasatta stämpel-skatten skulle komma att påläggas, har man dermed gjort något, som den föregående talaren ansåg vara olämpligt — man har följt exemplet af andra civiliserade länder. — Jag lemnar derhän, om det skall vara ett fel, att man tager kännedom om den beskattning, som andra länder begagna och tager någon lärdom äfven af deras erfarenhet i det fallet.

Jag öfvergår nu till bankvinsten. Jag har beräknat den del deraf, som utöfver den hittills vanliga proportionen eller omkring hälften skulle tillkomma statsverket, till 700,000 kronor. Det är naturligtvis en ganska liten siffra, helst om det skulle inträffa, hvad i Andra Kammaren förut framhållits såsom önskvärdt och hvad jag gerna sjelf skulle önska, att under vissa vilkor riksbanken sjelf skulle blifva den enda sedelutgifvande bank i riket. Om så blefve fallet, är det intet tvifvel om, att de 700,000 kronorna äro för lågt tilltagna. Bankvinsten har stigit betydligt under de senare åren, så att statsverkets andel deraf är nu upptagen till 1,750,000 kronor, då något mindre än

hälften af hela bankovinsten afses skola ingå till statsverket. Föregående år har samma andel af bankovinsten, som enligt Riksdagens beslut tillkommer statsverket, i statsregleringen upptagits till 1,850,000 kronor, och förut har den belöpt sig till omkring 1,200,000 kronor. Ingen bankman vill numera förneka, att det är allt skäl att begagna sig utaf bankovinsten för statsverkets räkning. Bankmännen anse det ekonomiskt riktigare att taga i anspråk en större andel deraf för statsverkets ändamål och nyttiggöra den för landets del än att lägga upp penningar i riksbanken till öfverflöd. Deremot tvistas vanligen härom i kammaren. Det är omöjligt att öfvertyga dem, som äro af motsatt mening. Men det tyckes, som om man borde fästa sig vid hvad bankmännen i den vägen hafva uttalat.

Sedan kommer jag äfven med en indirekt beskattning, som — låt vara att en och annan icke tycker om den — likväl skulle kunna sättas i fråga. Då spanmålstullarne pålades, nedsattes kaffetullen från 26 öre till 12 öre. Resultatet af den nedsättningen var ganska afsevärd; och efter en medeltalsberäkning för fem års import skulle, om kaffetullen återigen höjdes till hvad den förut var, inkomsten af en sådan förhöjning uppgå till 2,022,000 kronor. Man kunde således taga upp den till 2,000,000 kronor. Jag vet nu icke, hvad Riksdagen besluter år 1901 angående den statsreglering, som skall gälla år 1902, men det kan ju hända, att Riksdagen ingår på en förhöjning af kaffetullen. Kanske redan förut.

Då jag nyss sade, att jag endast ville lemna en framställning beträffande de nya tillgångar, som man kan motse, och då alla förhoppningar om en ökning af postmedlen här nedgjorts, skall jag nu icke taga postmedlen med i räkningen; men en ökning af telegraf- och telefonmedlen kan man lugnt beräkna. Beloppet deraf har redan uppgått till 2 å 3 och till öfver 4 hundra tusen kronor. Telefonverket ensamt har redan nu, för sista året, 1891, lemnat en nettovinst af 141,575 kronor. Detta belopp återstår, sedan alla omkostnader blifvit betalade samt ränta och amortering erlagts på de lån, som telegrafverket fått upptaga för telefonliniers anläggning. Annuiteten på dessa lån uppgick samma år till 118,425 kronor. Det är således ett rätt betydande inkomstbelopp redan; och när den tid kommer, hvarom nu är fråga, får man antaga, att de lån äro amorterade, som föregående åren blifvit utlemnade — de skola amorteras på tolf år eller kortare tid. Således blifva då äfven de belopp, som nu åtgå till amortering, att räkna såsom nettovinst och statsinkomst. Jag har derför på grund af uppgjord kalkyl, som jag här har, anledning att antaga med temlig visshet, att ökningen uti telegraf- och telefonrättningarnes nettovinst skulle uppgå till minst 600,000 kronor. Det är då en ny inkomst.

Dertill kommer en annan omständighet. Skogsmedlen ingå visserligen redan nu i statsinkomsterna, men utaf särskilda anledningar komma de att stiga ganska betydligt, i mån som afvittringar och strörensningar verkställas och fullbordas samt nya kommunikationsleder öppnas. Särskildt inom Dalarne bli tillgängliga för afverkning ganska betydliga skogstrakter, som förut icke kunnat tillgodogöras för statens räkning. I Öster-Dalarne är Elfdals kronopark numera afvittrad.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpläts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i vissa
delar af värn-
pliktslagen.
(Forts.)

Den omfattar 200,000 tunnland. Hittills har endast obetydligt der kunnat afverkas för kronans räkning till följd af de stora kostnader, som varit nödvändigt förbundna med transport derifrån af det afverkade. Vidare är Särna kronopark nyligen afvittrad, äfven den på 200,000 tunnland. Detta är icke småsaker, och det är magnifika skogar, särskildt i Elfdalen. I Gellivare revir erhållas genom afvittring 580,000 tunnland kronopark och 340,000 tunnland öfverloppsmark eller tillsammans 920,000 tunnland skogsmark, från hvilket skogsområde hittills försålts endast omkring 20,000 timmerträd årligen, något som man kan förstå är ganska litet. I Pajala revir har kronan omkring 300,000 tunnland skogsmark. Genom afverkning derå ha uttagits endast 18 å 20,000 träd. Det är just transporten ifrån Pajala revir, som underlättats derigenom, att Riksdagen för ett par år sedan beviljade medel till strömrrensning af Torne elf, och att denna strömrrensning nu blifvit fullbordad. Den kommer att frambringa en betydlig ökning i statsinkomsterna genom möjliggörande af billigare transportkostnad. Det är en minskning i transportkostnad, beräknad till 30 öre per stock, som ensamt denna flottled anses åstadkomma. I Tärendö revir har genom afvittring tillkommit 400,000 tunnland kronopark, hvarest endast 15,000 träd hafva afverkats. Torneå kronopark uppgår till 200,000 tunnland. Der ha hittills endast 10,000 träd afverkats. — Men man kan icke fortsätta vidare på detta sätt för att icke trötta kammaren. Men uppgifterna, sammanställda, göra emellertid, att den byråchef, som uppgjort denna promemoria, anser sig kunna antaga, att, då det kommer till nämnvärd afverkning å dessa kronoparker, kunna ur dem tagas 1,000,000 kronor årligen utöfver den ordinarie eller vanliga ökningen. Det skulle sålunda blifva den summan, som skogsmedlen kunna lemna. Dertill kommer, något som icke torde vara för herrarne obekant, att en stor mängd öfverloppsmarker blifvit återvunna för kronans räkning. Der finnes visserligen icke fullt duglig afverkningskog numera, åtminstone icke annat än till allenast vissa lägre dimensioner, men genom att dessa öfverloppsmarker komma in under de allmänna hushållningsplanerna, blir det säkert tillfälle till någon större afverkning.

Så kan ifrågasättas en ökad tull på tobak. En sådan ökning har varit föreslagen förr, och jag anser det icke vara någon omöjlighet, att Riksdagen kommer att gå in derpå. En ökning i tullen på tobak skulle kunna gå upp till rätt stort belopp. Efter den beräkning, som gjordes, då det vid ett föregående tillfälle var ifrågasatt att höja samma tull, föreslogs en ökning af 25 öre för oarbetad och 30 öre per kilogram för arbetad tobak. Den nuvarande tullen är för oarbetad 1 krona och för arbetad 1 krona 20 öre. Om den nu skulle ökas med 25 öre och 30 öre resp. för de båda slagen, skulle det göra, om importen blefve lika stor som hittills, en summa af 860,000 kronor. Dessa sistnämnda poster — för telegraf- och telefonmedlen 600,000 kronor, för skogsmedlen 1,000,000 kronor och för tobakstullen 860,000 kronor — skulle således uppgå 2,460,000 kronor, eller, om jag räknar i rundt tal, till 2,000,000 kronor.

Om jag sedan får lof att rekapitulera, kunna vi således räkna på följande öknings i statsinkomsterna: uti jordbruksbevilling 660,000,

i maltskatt 3,000,000, i stämpelskatt 2,000,000, ökning af bankovinsten 700,000 kronor, af kaffetullen 2,000,000 kronor och sedan ökning med afseende å telegraf- och telefonmedlen samt skogsmedlen och förhöjning i tobakstullen 2,000,000 kronor; hvilket gör sammanlagdt 10,360,000 kronor. Det i det föregående nämnda behovet var 10,336,407 kronor. Det täcker.

*Angående
ändring i vissa
delar af värn-
pligtislagen.
(Forts.)*

Nu skulle man kunna vilja veta, huru budgeten skulle komma att ställa sig för 1893. Ja, den hafva vi alla framför oss. Jag erkänner villigt, att den blir betydligt rubbad genom den förändring i spanmålstullen, som ju innefattas i Riksdagens beslut. Men det har nu utskottet antagligen tillfälle att reglera, genom att föreslå ett lån af 2,000,000 kronor för jernvägsföretag — det är ju *ett* sätt. I stället för att betala hela anslaget till jernvägarna med statsmedel, kan ju hälften lånas. Kanske kan det ersättas med ökning i kaffetullen redan nu. En sådan ökning kan ju bli antagen redan i år. Den minskning i tullinkomsterna, som blir en följd af spanmålstillarnes nedsättning, har jag låtit beräkna, och uppgår densamma till 3 millioner några hundra tusen kronor. Men vi antaga, att äfven andra tullnedsättningar möjligen företagas — det kan ju förekomma — hvarför jag tänker mig, att en minskning i tullinkomsterna på måhända 4,000,000 kronor kan komma i fråga för år 1893. Nu har en talare på förmiddagen hänvisat till den lyckliga tid, jag mins ej, huru långt tillbaka den skulle ligga, men det var en tid, då budgeten gick upp till endast 15,000,000 kronor. Och så fäste samme talare uppmärksamheten på ett år, som skulle ligga midt emellan sagda aflägsna år och nuvarande tid. Budgeten slutade det mellanliggande året på 37,000,000 kronor. Men nu hade den stigit till 100,000,000 kronor. Detta förhållande ansåg talaren vara särdeles olyckligt, och han höll före, att, om vi kunde komma tillbaka tiden med 15,000,000 kronors budget, landet skulle vara lyckligare. Det är måhända möjligt, men jag betvivlar det. Det visar, att landet gått oerhördt framåt i alla riktningar. Men den viktigaste faktorn vid budgetens stegring torde vara penningvärdets fall. Vi köpa kanske icke $\frac{1}{4}$ så mycket varor nu för lika många kronor, som för några årtionden sedan. Kronan är 3 å 4 gånger mindre värd än för 50 år sedan. Det är varuvärdet, som har stigit oerhördt, hvilket gör, att man icke kan säga, att budgeterna nu och då kunna egentligen jämföras. Jag har här i min hand en ganska intressant tablå — jag skall visst icke läsa upp den — den innehåller alla utgifts- och inkomstposter under de senaste tio åren. Men jag skall af denna tablå be att få draga den slutsatsen, som kanske för många är oväntad, att fjerde hufvudtiteln, hvarom här är fråga, och hvars stegring man anser vara så fasansfull, den har under dessa år ingalunda stigit så mycket proportionsvis, som budgeten har gjort i allmänhet. Från år 1882, då ordinarie och extra ordinarie utgifterna för fjerde hufvudtiteln uppgingo till 18,700,000 kronor, har denna hufvudtitel stigit till den nuvarande summan 22,842,000 kronor; och detta gör blott 4 millioner stegring på tio år. Är detta så oerhördt? Budgeten i sin helhet har stigit från 75,900,000 år 1882 till omkring 97 millioner, som är 1892 års budget. Denna stegring är för öfrigt

*Angående
ändring i vissa
delar af värn-
pligtslagen.
(l'orts.)*

den naturliga, som måste förutsättas vid en normal utveckling och som jag förutsatt i den finansiella beräkning jag uppgjort.

Det är så många talare anmälda och tiden så långt framskriden, att jag icke längre skall uppehålla kammaren med finansiella beräkningar. Jag skall blott rörande frågan i dess helhet tillägga, att jag lika litet som någon annan har påstått, att detta förslag är det *bästa* möjliga. Men det är det *enda* möjliga, som för närvarande kan gå fram. Om denna fråga också faller nu, så förqväfves den icke. Den *måste* fram. Ty försvarsvännernas fältrop är: Sveriges fana måste fram, ja, den måste fram!

Herr Sjö: Jag skall icke tillåta mig att uttala något klander mot regeringen därför att den å nyo framlagt detta förslag, som förkastades vid förra riksdagen. Då jag icke gör detta, är det därför, att jag är viss om att, innan förslaget framkommit både i år och i fjol, det har skett efter moget betänkande och noggrann öfverläggning. Det torde likväl tillåtas mig att uttala några betänkligheter mot dess antagande. Jag tror, att det blir allt för dyrt och medför allt för stora oppoffringar icke blott i ekonomiskt, utan äfven i personligt hänseende. Jag erinrar om hvad en stor härförare yttrat, att för att föra krig erfordras tre ting: pengar, pengar och pengar. Samma förhållande skulle inträffa, om Riksdagen nu antager det föreliggandet förslaget; ty det skulle komma att kosta betydligt mera pengar och dagsverken än nu är fallet. Vi torde erinra oss, att endast beväringens öfningar dagligen kosta öfver 50,000 kronor, hvilket under 90 dagar gör öfver $4\frac{1}{2}$ millioner kronor. Dertill komma alla de dagsverken, som dragas bort från jordbruket samt den höjda aflöningen till de värnpliktige; och icke nog dermed, utan dessutom tillkommer mycket annat, som förslagets antagande komme att medföra. Vi se af en reservation, att det lär erfordras 700 nya befäl och 400 nya underbefäl, som vore behöfliga i händelse af en mobilisering. Det kommer således alltid åtskilligt till. Derfor är det icke att undra på, att man här stora betänkligheter att antaga ett så vidtomfattande förslag.

Mina herrar! Vi hafva under det senaste årtiondet ökat försvarsbudgeten med rätt många millioner. Jemföra vi budgeten för 1882 med hvad regeringen nu begärt å fjerde och femte hufvudtitlarne, förete dessa cirka 10 millioners ökning. Detta är en ganska aktningvärd summa. Vi hafva under de senaste tio åren fördubblat beväringssklasserna, utsträckt beväringens öfningstid, uppsatt tvenne trängbataljoner, anskaffat en mängd krigsmateriel, byggt ej så få pausar- och minbåtar, ökat såväl befäl som manskap och förbättrat landets fästningar. Våra kostnader för försvaret uppgå i närvarande stund till närmare 40 millioner kronor, hvilket icke kan anses litet för ett land, hvars ordinarie och extra ordinarie inkomster uppgå till omkring 100 millioner kronor, och som årligen använder 12 millioner kronor på sina annuiteter och räntor. Dessa tankar måste framställa sig för nationen, då den hör, att den icke gjort nog för försvaret. Man frågar sig med oro, hvarthän man vill föra oss? Skall det verkligen vara så fosterländskt att i fredens dagar öka vårt försvar så mycket, att, när det gäller, vi icke kunna lemna vårt fosterlands

försvarare ett materielt understöd, som de behöfva. På grund af sådana farhågor anser jag mig icke kunna underlåta att protestera mot förslaget. Skulle ofredens dagar komma — det Gud förbjude — då må hända skulle det varit lika bra, att vi hade sparat i hop något för våra behof, som att i hamnarna hafva en del fartyg och i förrådshusen ett stort antal kasserade gevär och i landet en stor, högt aflönad armé, hvilken, när det gäller att värna våra gränser, landet möjligen icke kan utrusta, kanske mycket mindre underhålla. Jag tror för den skull, att man bör mer än en gång betänka sig, innan man kan vara med om nu föreliggande förslag. Det medför såväl i ekonomiskt som personligt hänseende allt för stora uppoffringar för vårt land. Derför hade jag önskat, att man icke denna gång tagit steget så långt ut, som man gjort, utan gått sakta i backarna och farit varliga fram.

Det gäller ju emellertid för mig liksom för kammarens öfriga ledamöter att fatta ett beslut; och när jag nu detta gjort, får jag säga, att jag helst önskat ett bifall till det af reservanterna afgifna förslaget. Jag kommer äfven, i fall det kommer under omröstning, att afgifva min röst för denna reservation.

Herr Nilson från Lidköping: Då Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflättna förslag om försvarsverkets ordnande hufvudsakligen öfverensstämmer med förra årets nådiga proposition i samma fråga, äro mina skäl för yrkande af afslag derå hufvudsakligen desamma nu som då. Jag vill i korthet sammanfatta dessa skäl i följande tre punkter. 1:o) Så länge tillräckligt befäl saknas blir utsträckningen af de värnpligtiges öfningstid utan nämnvärdt gagn för landets försvar. Denna brists afhjelpande *efteråt* försvåras, ja, må hända omöjliggöres för åtminstone rätt lång tid, i fall man nu helt och hållet släpper ifrån sig det bytesmedel, hvarmed denna fördel skulle vinnas. 2:o) Under sådana förhållanden synes mig priset för de 90 dagarna vara orimligt högt. Den verkliga valuta, man får, står icke i skäligt förhållande till detta pris. 3:o) Årliga kostnaden för den nya försvarsorganisationen skulle vid öfvergångstidens slut enligt statsutskottets beräkning uppgå till 10 millioner kronor; men högst antagligt är, att den icke komme att stanna vid detta belopp, utan, om allt medräknas, skulle den stiga till en icke så litet högre summa, och detta för en försvarsorganisation, om hvars *bristfällighet man*, enligt herr krigsministerns egen utsago, *är från början öfvertygad, och som således förfelar just det mål, man afser att uppnå, eller tryggandet af landets öberoende.* Det är herr krigsministerns egna ord i hans anförande till statsrådsprotokollet den 4 sistlidne januari, jag här citerat.

Hvarifrån skulle statskassan erhålla medel att möta dessa försvaret så enormt ökade utgifter? Herr finansministern hänvisar visserligen till åtskilliga nya skattetitlar, och han förespeglar växande statsinkomster af skogsmedel, telefon- och telegrafmedel m. m., äfvensom allt mer ökad välmåga i landet. För min del tror jag dock, att hans kalkyler i afscende å kommande statstillgångar äro icke så litet öfverdrifna, och att dessa tillgångar i alla händelser skola vinnas genom nya konsumtionsskatter, hvilka främst drabba de samhällsklasser, som

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

minst förmå bära dem. Följden blefve — det är min fasta öfvertygelse — att svenska folket för denna försvarsorganisation måste påtaga sig nya, högst tunga bördor, som väl under fredens tid utsöge landets must och merg, men gjorde det föga bättre än förut rustadt för kriget.

Herr talman! För fosterlandets trygghet och oberoende har jag aldrig tvekat och skall jag aldrig tveka att bringa mycket stora offer, vida större än dem, som ligga i grundskatternas afskrifning och kostnaden för 90 dagars öfningstid för de värnpligtige; men jag vill ingenting offra för den ofullständiga försvarsorganisation, som nu är föreslagen, hvilken många, ja, väl de flesta bland våra högsta militära auktoriteter visserligen anse sig kunna acceptera, såsom innefattande någon liten förbättring i det nu bestående, men som de dock sjelfva måste erkänna långt ifrån motsvara fordringarna på ens ett någorlunda betryggande försvar, samt derjemte ställer sig ofantligt dyrt.

På de af mig nu anförda skäl anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å den 27 § i lagutskottets föreliggande betänkande.

Herr friherre Nordenskiöld: Jag skall i konsekvens med hvad jag gjorde vid förliden riksdag rösta för det nu föreliggande förslaget. Jag gör det därför, att jag anser, att det är absolut nödvändigt, att vi få ett förstärkt försvar, och emedan man under de 25 år, under hvilka frågan så ofta varit före, alltid kommit fram med de obotfärdiges förhinder mot hvarje framlagdt förslag. Om vi icke antaga det nu föreliggande, få vi säkerligen vänta ytterligare 25 år, vänta tills det är för sent. Jag tror äfven, att en öfningstid af minst 90 dagar för ungdomen i vårt land är absolut nödvändig, icke endast för att den må blifva användbar för krigets värf, utan äfven såsom ett komplement till läsningen i folkskolan.

Att med en vidare motivering af min ståndpunkt ytterligare upp- taga kammarens tid torde i denna sena timme ej vara lämpligt, men innan jag lemnar ordet, måste jag dock protestera mot den ståndpunkt, flera af mina kamrater på stockholmsbänken intagit, då de sammankoppla försvarsfrågan med utvidgning af rösträtten, och förklarar, att en utvidgad rösträtt vore ett oundgängligt vilkor för antagande af hvarje förslag till försvarets ordnande. Jag kan utan att behöfva befara att missförstås afgifva en sådan protest, ty jag har alltid varit en af den allmänna rösträttens varmaste vänner och alltid röstat för de förslag till dess utvidgning, som i kammaren förekommit.

Obefogad är den misstro mot det politiska lifvet i vårt land, och mot arbetarbefolkningens känsla för sitt fosterland, som ett sådant vilkor för försvarets ordnande innebär. Skulle den talare, som yttrade detta, vara här närvarande, skulle jag bedja honom tänka på de länder, som fordom tillhörde eller stodo i politisk beröring med Sverige, och han skulle då få se, att det finnes annat än rätten att trängas kring valurnan, som arbetarne kunna förlora. Han kan få upplysningar härom i Polen, i östersjöprovinserna och äfven i det land, som senast slets ifrån oss, Finland. Skulle han vistas i det sistnämnda landet någon längre tid, skulle han få höra hvarje varmbjertad, bildad

man förvänas deröfver, att nationalkänslan i Sverige, det fordom så stolta, ärorika, sjunkit så djupt, att dess Riksdag redan hunnit rådslå ett fjerdedels sekel utan att hafva åstadkommit ens de för betryggande af vår sjelfständighet allra nödigaste reformer i försvarsväsendet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Angående
ändring i
rissa delar af
värnpligta-
lagen.
(Forts.)*

Herr Persson i Mörarp: Om jag icke kan rösta för det föreliggande förslaget, hoppas jag att icke blifva beskyld för att vara försvarsnihilist. Jag har nemligen vid ett tillfälle, då försvarsfrågan var före, varit med om att framlägga ett förslag i denna fråga och att understödja det framlagda förslaget, så att en dylik beskyllning anser jag ej med fog kunna göras mig.

Jag ber nu att med anledning af de anmärkningar, som äro gjorda mot statsutskottsreservanterna i den föreliggande frågan, få säga några ord, och det är egentligen därför jag begärt ordet.

Hvad är det då vi egentligen tvista om? Jo, mine herrar, vi tvista om huru en stam skall anskaffas, ty det är egentligen icke fråga om betalningen. Vi tvista om huru den stam skall anskaffas, som man anser böra vara till finnandes, derest beväringens öfningar skulle hållas inom så måttliga gränser som 90 dagar.

Är det då någon af de militära auktoriteterna, som kunnat framhålla, att den stam, som bör anskaffas af de rustnings- och roterings-skyldige, är ur militärisk synpunkt bättre än den, som staten ensam kan anskaffa? Nej, det är ingen, som har uttalat en sådan mening. Det ligger också i sakens natur att, då indelningsverket med dess aflönings- och anskaffningssätt fordrar en lång tienstetid, denna icke kan lemna ett bättre eller ens ett så godt resultat som tienstiden för en värfvad stam, hvilken tid är kortare. Kan det då vara riktigt, när staten i allt fall betalar kostnaderna, att man öfvar äldre soldater under 20 års tid, medan man för samma penningebelopp kan erhålla en duglig stamstyrka fullt utbildad? Ur militärisk synpunkt anser jag således ej detta vara någon fördel.

Jag vill ej gifva mig in på den sociala delen af frågan. Man säger, att man är öfvertygad, att man får till moralen mycket bättre folk, om det anskaffas af rust- och rotehållarne, men jag kan icke föreställa mig, att det är möjligt, att den trollformeln att folket aflönas af rust- och rotehållare skall ensam förmå göra detsamma sedligare och bättre. Endast den omständigheten att uti aflöningen ingå fasta bostäder skulle kunna verka derhän. Men der vid lag måste man väga dessa fördelar mot de olägenheter, som följa deraf, att man får för gammalt folk i tjensten.

Från herr vice talmannen ha rigtats några kraftiga och allvarliga ord att något nu borde göras för att få frågan löst. Jag behöfver icke erinra kammaren och icke heller vice talmannen derom, att han sjelf varit ibland dem, som arbetat för samma förslag, som vi nu förfäktat, och detta icke en gång, utan två särskilda gånger, nemligen 1878 och 1883.

Om vi nu vidhålla och fullfölja vår mening i det hänseendet, stå vi alltså på samma ståndpunkt, som vi stodo den tiden, och för min

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligta-
lagen.
(Forts.)*

del tror jag och är fullt öfvertygad, att ett förslag, bygdt på de i vår reservation angifna grunder, bättre skall tillgodose vårt försvar än det föreliggande kongl. förslaget. Men — sade herr vice talmannen — det har framhållits från statsrådsbänken, att ett förslag i denna riktning icke skulle vara acceptabelt, men oaktadt jag följde med de yttranden i det hänseendet, som fälles så väl af herr statsministern som herr krigsministern, kan jag icke erinra mig något sådant yttrande, som kunde tydas derhän, att ett dylikt förslag från regeringens synpunkt icke skulle vara acceptabelt. Deremot framgick af excellensens yttrande, att *medkammaren* icke skulle vara böjd för att antaga ett förslag, bygdt på dessa grunder, och därför var det herr statsministerns mening, att det icke vore värdt att framkomma med ett sådant förslag. I det hänseendet må jag säga, att det något förvånar mig, om regeringen i en fråga af så stor vikt som denna är för vårt land vill försöka att stödja sitt förslag endast på Första Kammarens mening. Lika mycket och lika väl kan man i Andra Kammaren beklaga, att Första Kammaren vägrade att taga emot de detaljerade förslag till ordnande af försvaret som två gånger af Andra Kammaren erbjudits, nemligen 1878 och 1883. Jag tror, att icke någon skall söka förneka, att de förslag, som vid båda dessa tillfällen erbjödos, vore ur militärisk synpunkt betraktade fullt jemförliga med det föreliggande förslaget och må hända äfven öfverträffande detta i ganska betydlig grad.

Men — säger nu vice talmannen — det af reservanterna framlagda förslaget är icke i detalj utarbetadt. Men detta ger det sig icke heller ut att vara. Och näppeligen kunde man tro att den talare, som gjorde denna anmärkning, skulle ha anspråk på att af enskilde motionärer skulle framläggas ett fullt detaljeradt förslag i detta ämne. Då vi för öfrigt uttalat oss för att stammen skulle anskaffas efter de grunder, som angifvas i 1885 års riksdagsskrivelse, hafva vi ju derigenom tydligt och bestämdt sagt, huru vi i detta hänseende vilja hafva det ordnad. Enligt min uppfattning behöfs intet vidare sägas.

Jag har icke hört något annat skäl uppgifvas, hvarför ett sådant förslag icke skulle vara acceptabelt, om icke det, att man icke skulle hafva tillräcklig garanti för att staten skulle få behöfligt stammanskap. Vi hafva dock gifvit en sådan, då vi i vår reservation sagt, att de medel, som redan nu finnas för ändamålet, de vakansafgifter, som komma att inflyta, eller deremot svarande belopp, skulle ställas till regeringens förfogande för anskaffande af annan stam, och vi trodde att, då vi kunde visa att aflöningen i sådant fall skulle blifva i rundt tal 100 kronor mer än den nu är för den värfvade stammen, det icke skulle vara omöjligt att på det sättet få tillräckligt stor stam. Vi hafva dessutom sagt, att, om ytterligare garantier skulle erfordras, vi för den händelsen antydte vägen, hvarpå dessa garantier skola lemnas. Och för min del vill jag förklara, att, om förslag framkomme, grundadt härpå, och man fordrade garantier, är jag beredd att stå för hvad jag nu sagt.

Krigsministern sade då: det är godt och väl att man får medel att anskaffa stammanskap, men det fordras äfven penningar för öfning.

Är det verkligen meningen att, om vi skola förändra det nuvarande försvarssystemet och bygga det på annan grund, vi också skola ikläda oss garantier för öfningsanslag? Det har aldrig hittills varit ifrågasatt. Jag trodde icke, att det med allvar nu kunde komma i fråga, ty förut har man aldrig begärt sådan garanti. Den garanti, som begärdes 1883, var att för den händelse nödiga medel icke beviljades, eller man icke kunde få stammanskap till erforderligt antal, skulle *kommunerna* anskaffa folk. Men att man skulle ställa garanti äfven för *öfningarne*, derom har begäran för första gången i dag framstälts, åtminstone under min riksdagstid.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Beträffande den fruktan man uttalat, att man icke skulle erhålla folk, om man aflönade dem så, som man enligt min uppfattning kan göra det, om man använder alla för behofvet nu befintliga tillgångar, trodde jag näppeligen, att jag skulle få höra sådant från krigsministern, då han till statsrådsprotokollet uttalat, att han trodde att det skulle vara lättare att få ynglingarne i öfning ett helt år än 90 dagar, om öfningen dertill inskränktes, och detta beroende derpå, att det skulle för dem vara svårare att skaffa sig tjänst och arbete, om de skulle vara borta under en tid af endast tre månader. Jag hemställer då, om han verkligen tror, att folket skulle med stor välvilja mottaga ett förslag, bygdt på obligatorisk värnpligt, derest man icke trodde, att stammanskapet skulle nöja sig med aflöning till så betydligt belopp, som tillgångarna kunna medgifva eller som de framdeles kunna uppgå till, ett belopp af omkring 200 kronor om året.

För öfrigt är det rätt märkvärdigt med detta förslag. Det är både *för* och *emot* värnpligten. Å ena sidan har det framhållits af herr Bratt, då han på förmiddagen hade ordet, att han komme att rösta för detta förslag, derför att det var det enda, som kunde föra frågan till det mål han önskade, eller allmän värnpligt. Å andra sidan säger man, att genom antagande af detta förslag kan man undgå förslaget om allmän värnpligt. Det saknar tydligen konsekvens och logiskt sammanhang, detta.

Jag tror för min del, att för dem, som vilja komma till det målet: försvarets byggande på allmän värnpligt, skulle vårt förslag — det förslag vi i reservationen antydt — vara fullt lika säker grund att nå detta mål, hvartill de i det hänseendet syfta.

I sammanhang härmed yttrades också af vice talmannen, att öfvergångstiden skulle blifva så lång; 15 år skulle den gå till och så lång tid kunde man icke vänta. Derför måste man taga det nu föreliggande förslaget. Är det verkligen så, att detta förslag, om det nu antages, skulle blifva betryggande för vår framtida förmåga att försvara vårt land, ja, då har han rätt. Men är det *icke* så, utan vi kunna få ett annat förslag, som bättre tillgodoser landets behof af försvar, då är det icke för tidigt att vi nu gripa verket an och börja med den långa öfvergången från indelningsverket till det system, omförmälde reservation afser.

Jag skulle kunna hafva åtskilligt annat att yttra med anledning af hvad under debatten här förekommit, men tiden är långt framskriden och åtskilliga talare återstå ännu. Jag har endast velat få

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

dessa mina skäl antecknade i kammarens protokoll. Det är samma skäl, som dikterat mitt handlingssätt ända sedan 1878, ja, sedan 1875 kan jag säga. Jag intager fortfarande samma ståndpunkt som då, och dessa skäl äro för mig bestämmande att äfven denna gång yrka afslag i fullaste förhoppning att, om detta förslag faller, inom kort tid få motse ett annat, som enligt min uppfattning bättre tillgodoser de militära anspråken än det närvarande.

Jag yrkar följaktligen afslag.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Mörviken, *Persson* i Vadensjö och *Svensson* i Olseröd.

Herr friherre Peyron: Herr vice talman! Jag skulle helst sett, att ett fullständigt värnpligtsförslag här framlagts. Ehuru detta icke skett, ber jag dock att få förklara, att jag kommer att rösta för de 90 dagarna, ty det är dock 48 dagar längre öfningstid än vi nu hafva, och jag tror icke, att svenska Riksdagen har rätt att förhålla det uppväxande släktet, som här skall undergå sin värnpligt och i farans stund må hända gå mot fienden, en sådan öfning, att de kunna stoppas in bland de stamsoldater vi nu hafva. Då man vet, såsom vi ock hafva hört från herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet, att i ett kompani 3 beväringar komma på en stamsoldat, bör man inse, att de behöfva en ordentlig och fullständig öfning och att 42 dagar äro aldeles för liten tid. Det inser ock en hvar af eder, mine herrar! För min del är jag öfvertygad att, om de värnpligtige sjelfve hade att yttra sig i saken, skulle de hellre taga 90 dagar än 42 dagar för att erhålla någorlunda fullständig öfning.

Dessutom böra vi veta att, om vi nu uppskjuta frågan, skjuta vi upp den för 12 år, ty så lång tid dröjer det innan antalet åldersklasser, som behöfs för denna organisation, blir inöfvadt.

Det förslag, som nu föreligger, är betydligt bättre än det i fjor framlagda. Jag vill därför icke motsätta mig det, utan yrkar bifall dertill.

Man har sagt, att det är för dyrbart, men, mine herrar, det är det ingalunda, om man tänker att få ett verkligt försvar. Vi hafva för närvarande icke något sådant. Men jag förstår icke de herrar, som anse förslaget för dyrbart och likväl uppträd för ytterligare kostnader genom att föreslå dagaflöning åt beväringen, så hög att den går öfver korporalernas och vice korporalernas. Detta är en kostnad, som man väl kunnat bespara sig, och som väl framdeles säkert kommer att falla bort, då man får ett fullständigt värnpligtssystem, ty då blir saken allt för dyrbar.

Här är äfven sagdt, i mitt grannskap, att man motsätter sig utvidgad öfning för de värnpligtige, därför att det skulle medföra ökad emigration. Jag tror icke, att ungdom emigrerar af den orsaken; — dertill finnas nog andra skäl. Men, de som vilja emigrera för att undandra sig fosterlandet af sitt fosterland, de må gerna resa sin väg. Dem är det ej värdt att hålla på.

Här framställes äfven af en föregående talare på skånebänken

den frågan, om den stam, som anskaffas af rust- och rotehållarne, är bättre än den, som kronan sedermera skall anskaffa. Nej, den är visst icke bättre, men det är mycket lättare för rust- och rotehållarne än för kronan att anskaffa folk, ty allt hvad kronan skall hafva får den betala dyrare, och så har det varit i everldliga tider. Derfor anser jag det af reservanterna här framlagda förslaget, enligt hvilket arméns hela stam skall värfvas, vara alldeles omöjligt. Det har redan visat sig svårt att värfva den lilla armé, som nu existerar. Jag tror visserligen att, om det skånska kavalleriet sättes på vakans, man der nere möjligen skulle kunna lyckas värfva manskap, därför att det är en folkrik provins, och folket der icke äro vana vid torp, men i de provinser, der torp finnas, tror jag att öfvergången skulle blifva ganska svår.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till 27 § i lagutskottets betänkande.

Herr Lyttkens: Det här framlagda förslaget till ordnande af vår armé innebär, att öfningstiden för beväringen skall utsträckas till 90 dagar och att stammen skall ordnas så, att förutom en stor del värfvade trupper största delen af den indelta armén skulle bibehållas i sitt nuvarande skick, och att kronan skulle ersätta rust- och rotehållarne, hvad det kostar dem att underhålla den indelta stammens manskap. Stammen skulle således blifva i militäriskt hänseende som förut, och dock har man ju alltid nu för tiden hört ett oupphörligt klander mot den indelta armén. Man har mot densamma anmärkt, att tjenstetiden är för lång, att soldaterna blifva för gamla och att det icke finnes några reserver för den, och att man med samma kostnad skulle på annat sätt kunna skaffa många flera och bättre öfvade soldater samt att i de afskedade, men i rullorna qvarstående hafva reservsoldater. Nu skulle man dessutom enligt det kongl. förslaget få en hel massa värfvade regementen, icke endast garnisonerade i Stockholm, utan äfven nya regementen uppsättas så väl uppe i Norrland som annorstädes i landet och derjemte en del nya artilleribatterier m. m.; på detta sätt komme nästan hela indelta armén med dess brister att bibehållas och dessutom en mängd värfvade trupper med dess dyrhet och svårighet att anskaffa tillräckligt antal rekryter att uppställas, m. m.

Man talar väl här vidt och bredt om de stora förbättringar, som förslaget skall hafva erhållit i statsutskottet. Men, mine herrar, de förändringar, som statsutskottet gjort, äro helt enkelt, att utskottet föreslagit att förflytta en del manskap från en ort till en annan och öfverflytta ett par batterier från Stockholm till Jemtland jemte upprättande af ytterligare ett nytt batteri derstädes. Är detta nu så stora förbättringar i de föregående årens förslag, att det derigenom blifvit antagligt och att detta skall kunna hjälpa upp arméorganisationsförslaget, som förra året afslogs med så stor majoritet, så mycket, att det i år kan och bör antagas? Jag tviflar derpå.

Jag kan icke yttra mig med någon sakkännedom i militära frågor, men jag vill stödja mig på en auktoritet, som jag tror, att herrarne icke vilja jäfva, och som för mig åtminstone är en bestämd auktoritet.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Vår ärade krigsminister säger nemligen i *statsrådsprotokollet* af den 4 januari i år om detta förslag och om denna sammanblandning af indelta, värfvade och värnpligtige soldater, att den "saknar den nödiga fastheten och sammanhållningen; hvarigenom hela grunden för ett dylikt försvarssystem är undergräfd".

På ett annat ställe i nämnda statsrådsprotokoll yttrar han: att man "genom antagandet af en sådan dualism skulle erhålla en försvarsorganisation, om hvars bristfällighet man från början är öfvertygad och som sålunda förfelar just det mål man afser att uppnå eller tryggandet af landets oberoende".

Vidare påstår han: "att höjandet af stammens styrka stöter på nästan oöfverstigliga svårigheter" och att den "kommer att hämnas sig genom organisationens onödiga dyrköpethet", hvilken enligt en åberopad tabell per öfningsdag räknad: "går till fyra gånger så mycket i Sverige som i Frankrike och Tyskland".

Slutligen säger han, att systemet af hela arméns organiserande genom vanlig värfning synes "att döma af den erfarenhet, som under senare åren vunnits, vara nästan omöjligt."

Likväl skola nu dessa af Kongl. Maj:t föreslagna och ännu flera nya regementen uppsättas genom värfning, och hvad blir då följden af detta system? Jo, att kronan skall täfla med rust- och rotehållarne om att värfva folk. Rust- och rotehållaren, som redan nu är, förblifver äfven hädanefter tvungen att skaffa folk till hvad pris som helst, om han icke sjelf vill göra tjenst eller, som man säger, sjelf vill rida för rusthållet; han måste öfverbetala folket för att få dem att taga lega som soldat, och kommer nu dertill, att kronan äfven årligen skall värfva en sådan mängd folk, så blifva prisen derigenom så uppdrifna, att vi i våra näringar blifva i hög grad förlamade genom svårigheten att för desamma anskaffa nödiga arbetskrafter till någorlunda rimliga pris; i synnerhet skall landtbruket komma att lida ohjelpelig skada, derigenom att bristen på arbetare, som redan nu på många orter å landsbygden är ganska känbar, blefve ännu större och att arbetsprisen blifva snart sagdt ruinerande för denna vår modernäring.

Af dessa anledningar och då nu ifrågavarande organisation — enligt krigsministerns egna förklaringar i nämnda *statsrådsprotokoll* — icke är tillräcklig för att trygga vårt oberoende, att den är nästan omöjlig att genomföra samt att den är för dyrbar och i sig sjelf innebär grunden till sin egen oduglighet, kommer jag att rösta mot detta förslag. Jag har undertecknat den reservation, som är aflemnad af sju af statsutskottets ledamöter till hithörande statsutskottsbetänkande, och jag har ansett mig tryggt kunna göra det, ty i den är kostnaden begränsad, derigenom att till Kongl. Maj:ts förfogande ställas vakansafgifterna för den indelta armén jemte de hittills för anskaffande och underhåll af manskapet utgående ordinarie anslag till det belopp, hvarmed de hittills utgått, och för dessa medel får Kongl. Maj:t organisera armén så godt sig göra låter. I detta afseende vill jag gifva Kongl. Maj:t fria händer, så att han icke skall behöfva fråga oss till råds i en del detaljfrågor, så som om det skall vara ridande eller åkande batterier eller om annat dylikt, ty vi förstå ju icke så mycket

i dessa ämnen, utan böra blott hafva rätt att bestämma om medlen och hufvuddragen af organisationen.

Herr talman, jag yrkar således afslag å så väl Kongl. Maj:ts förslag som å lagutskottets hemställan, men kommer, då statsutskottets betänkande n:o 39 blifver föredraget, att rösta för bifall till reservanternas förslag, att Riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t i den rigtning, reservanterna uttalat.

Jag är väl öfvertygad, att jag icke kan inverka på någon annans åsigt, men jag har blott velat få i protokollet bevaradt, att jag yrkar afslag å detta förslag.

Herr R. Berg: Herr vice talman, mine herrar! Jag skall söka fatta mig ganska kort, då tiden är långt framskriden, och jag gissar, att herrarne vilja få slut på diskussionen.

Behöfligheten och nödvändigheten af den af lagutskottet föreslagna ökningen i tjenste- och öfningstiden för beväringen äro så klart framhållna, att derom icke behöfver vidare ordas. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten uppå, att de viktigaste af statsutskottet föreslagna organisativa förbättringarna grunda sig på och möjliggöras endast genom antagandet af denna ökning, i ty att hvad beträffar artilleriet detta kan svälla ut och i sina batterier upptaga denna beväring utan tillskott af ytterligare stammanskap. Äfvenledes möjliggöres härigenom anskaffandet af stammanskap vid de norrländska regementena genom vakanssättning af 989 nummer af det indelta infanteriet, hvilken vakanssättning skaffar medel till detta stammanskap. Denna minskning i nummerären vid de större indelta infanteriregementena låter sig göra på grund af den ökade tjenste- och öfningstiden för beväringen, i ty att trängen, som för närvarande erhåller icke obetydligt med stammanskap från ifrågavarande regementen, hädanefter, då beväringen får längre öfning, kan nöja sig med ett mindre antal stammanskap.

Bland de organisativa förbättringar, som af statsutskottet föreslagits, torde i främsta rummet böra framhållas artilleriets förökning och fördelning. En tillökning af några batterier är i och för sig af ganska stor betydelse, men af långt större är naturligtvis den förändring i artilleriets organisation, att artilleriet fördelas på sex regementen, hvarigenom hvar och en af våra sex fördelningar tilldelas ett artilleriregemente om fem batterier samt den sjelfständiga kavallerifördelningen en ridande artilleridivision. De fördelar, som genom denna artilleriets tillökning och fördelning vinnas vid arméns koncentrerung, truppförbandens mobilisering, rekryternas anvärfning samt beväringens inkallande och öfvande, äro så tydligt och klart framhållna i utskottets betänkande, att jag i detta hänseende blott hänvisar till detsamma.

Jemtlands hästjägarecorps tillökande med tre sqvadroner och upp rättandet af en ny trängbataljon för Norrland komplettera den norrländska fördelningen och sätter den i tillfälle att kunna uppträda såsom ett helt och sjelfständigt truppförband.

Bland öfriga organisativa förbättringar ber jag att få påpeka en, som må hända för många af herrarne kan synas obetydlig, men som af militärer måste anses vara af den största betydelse, jag menar

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

fördelningsintendenturen. Jag skall icke upptaga kammarens tid med att ingå i en lång afhandling om de viktiga uppgifter, som skulle tillkomma fördelningsintendenterna. Jag vill endast erinra att i och för mobiliseringen äro dessa fördelningsintendenter af en sådan vikt, att helt enkelt fördelningen ej utan dem kan fungera. Deras verksamhet i fred blir äfven af ofantligt stor vikt, i det att de blifva ett förmedlande organ mellan de lägre truppförbanden, regementena och arméförvaltningen, hvarest hela arméns förvaltning finnes centraliserad.

Nytan af den föreslagna underbefälsskolan för infanteriet torde ligga i öppen dag, då det är meningen att derstädes utbilda det för infanteriet så väl behöfliga underbefalet.

I fråga om den föreslagna ändringen af de skånska kavalleriregementena vill jag ytterligare betona hvad som nyss sades af en annan talare, nemligen, att vid dessa regementen i regeln icke finnas några torp. Jag tror att der finnas endast 29. Vidare är tjenstetiden vid dessa regementen betydligt kortare än vid något af de öfriga kavalleriregementena. Så t. ex. är medeltjenstetiden vid skånska husarregementet 13 år och vid dragonregementet 14 à 15 år. Då det nu, såsom i betänkandet angifves, ifrågasatts att värfva manskapet på 8 år, skulle detta förorsaka en tillökning i rekryternas antal för år af endast 126, d. v. s. en ökning af 6 à 7 rekryter per squadron. I en folkrik ort som Skåne torde det icke blifva svårt att öka anvärfningen med detta antal, så mycket mindre som, om den föreslagna omorganisationen af artilleriet antages, de tio batterier, som för närvarande finnas vid vendes artilleriregemente, komma att ned sättas till sju.

Då jag till denna Riksdag undertecknat en motion om försvarets ordnande uteslutande på värnpligtens grund, är det naturligt, att det föreliggande förslaget icke kan vara det mål, hvartill jag sträfvär. Men då ingen utsigt tyckes finnas att i den närmaste tiden kunna genomdrifva försvarets ordnande så, som jag önskar, och då det föreliggande förslaget efter mitt förmenande innehåller stora och väsentliga förbättringar, vill jag för min del icke ikläda mig ansvaret för ett afslag af den nu förevarande punkten. Jag vågar därför hemställa till kammarens ledamöter, om icke — vare sig man önskar en organisation på den ena eller andra grunden eller i öfrigt hyser några betänkligheter mot det föreliggande förslaget — om icke, säger jag, viktiga skäl förefinnas att förena oss om detta förslag, hvilket ju dock allmänt erkännes ega stora och väsentliga förbättringar — förbättringar af den beskaffenhet, att de icke hindra en framdeles skeende omorganisation i den ena eller andra rigtningen — förbättringar, som gifvetvis framflytta ett stort steg den armé, som i farans stund dock är kallad att upprätthålla vår neutralitet och värna om vår frihet och sjelfständighet. Jag anhåller därför, herr talman, om bifall till den nu föreliggande punkten.

Herr Östberg: Då tiden är så långt framskriden, skall jag inskränka mig att tillkännagifva, huru jag kommer att rösta. Jag vill då endast säga, att jag i denna stund, då vi gå att afgöra Riksdagens

viktigaste fråga, djupt känner pligten att med min röst understödja en förstärkning af landets försvar, den enda förstärkning, som kan genomföras. Jag vill säga, att jag djupt känner pligten att bereda landets värnpligtiga ungdom en något så när tillräcklig öfning och därför icke kan annat än rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtig-
lagen.
(Forts.)*

Herr Måsson: Jag har begärt ordet för att gifva tillkänna, att jag står på samma ståndpunkt som förlidet år i afseende på denna frågas behandling. Jag kan äfven säga, att jag står på samma ståndpunkt, som jag stått hela tiden sedan 1873, då jag för första gången bevisade riksdagen, och då det kompromissförslag, som ligger till grund för detta förslag, framkom. Jag har också så vidt möjligt, hvarje gång denna fråga varit före, sökt bidra till, att *något* i någon form skulle göras, och jag står, som sagdt, på samma ståndpunkt nu.

Det har här uttalats mycket klander öfver, att det kongl. förslaget kommit fram i samma form, hvori det framkom förra riksdagen, men jag frågar, om man med fog kan framställa ett sådant klander, då Första Kammaren så enhälligt antog förslaget, och då detsamma fick så många röster i denna kammare förra året. Det synes mig därför, att regeringen icke kunnat framlägga något annat förslag med hopp om framgång, ty det förslag, som är framlagdt af reservanterna från denna kammare och af dem blifvit försvaradt, har efter min uppfattning så liten utsigt att vinna Riksdagens bifall, att jag för min del icke kan se, att det på lång tid skulle kunna få så allmänt understöd, att det ginge igenom. Nu har det egendomliga i dag inträffat, mine herrar, att det kongl. förslaget i den form, hvori det här föreligger, vunnit erkännande af alla militärer i kammaren, som yttrat sig. Jag kan säga *alla*, om jag undantager herr Svensson från Karlskrona, hvilken såsom sjöofficer uttalat sina betänkligheter, då han trodde, att sjövapnet skulle komma att lida genom detta förslags antagande. Men om jag gör detta undantag, har hvarenda militär, som yttrat sig, uttalat sig bestämdt gynnsamt för förslaget och förklarat, att det är antagligt.

Det är verkligen besynnerligt, mine herrar, och det måste kännas egendomligt för dessa reservanter att, i trots af ett sådant förhållande, nödgas uppträda och försvara sitt förslag såsom varande bättre. Jag säger, att det skall vara i högsta grad egendomligt att stå och försvara ett sådant förslag som det, de framlagt, och påstå, att det är bättre än det kungliga, ehuru detta senare af alla militärer förklarats vara antagligt och det bästa vi kunna få.

Jag ber äfven att få säga, att det är med anslutning till samma tanke som reservanternas, som statsutskottet föreslagit oss att gå, då det slagit in på de partiella reformernas väg i detta hänseende och föreslagit, att 2 regementen af vårt kavalleri skulle ställas på vakans. Det är icke ett litet steg att börja med i den riktningen. Vi hafva 47 svadroner kavalleri, och det är föreslaget att ställa 20 svadroner på vakans, så att det återstår 27. Det är således nära hälften af det hela, och det är icke ett så litet steg i den riktningen, som reservanterna vilja. Men hvarför skall man — om man vill *något* i

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)

denna sak — begära allt; *allt* säga de, när man dock vill gå på denna väg och taga ett så stort steg som det föreslagna.

Jag ber vidare att få tillägga, att det icke är nog med dessa 20 sqvadroner kavalleri, utan det är äfven nära 1,000 man indelta infanterister, som skola ställas på vakans. Vi äro inne på den vägen, men vi vilja blott icke taga allt, utan vi vilja taga ett steg åt gången. För min del kan jag icke finna, att någon anmärkning kunnat göras mot det föreliggande förslaget, ty i trots deraf, att reservanterna haft denna fråga i sin hand under många år och varit motionärer samt uppträdt med förslag såsom reservanter, måste vi medgifva, att det är svaga argument, de hafva framlagt till försvar för sin mening. I trots, säger jag, af deras stora förmåga, är det svaga argument, de framkommit med. Men jag betviflar icke, att de ej mena uppriktigt; jag kan icke betvifla det, ty det är en allvarlig sak, hvarom det är fråga. Jag kan ej heller tro, att man vill lägga politik i densamma, ty i en så allvarlig fråga, som denna, måste man hålla sig till sak och icke blanda in något annat. Jag vill derför tro, att det är deras fulla allvar och ingenting annat. Det är likväl egendomligt att finna, att talare med sådan förmåga och så djupt inne i ämnet, kunna drifva sin argumentation så matt, som de gjort.

Jag ber att få säga som min mening, att jag anser, att det föreliggande förslaget i sig innebär betydligt stora förbättringar och fördelar framför de förslag, som förut framlagts, och jag menar då särskildt det förslag, som majoriteten i denna kammare framlagt, och som jag äfven varit med om att framlägga år 1878, och som äfven år 1883 var framme. Det nu föreliggande förslaget innebär stora fördelar framför detta och det först derigenom, att afskrifningen då skulle taga en tid af 37 år, då den deremot nu skall ske på 10 år, och det är ju en betydlig skilnad att vänta i 37 år eller i 10 år. Vidare gifver detta förslag de värnpligtige en dagaflöning, som icke är att förakta. Något sådant fans icke i det förra förslaget; det var 10 eller 16 öre. Nu innebär förslaget en ersättning af 50 öre. Läger jag denna ersättning på de tillökade dagarne, så att jag icke räknar in de nuvarande 42 dagarne, så kommer jag upp till en aflöning af 80 öre om dagen. Om jag således tänker på, att de värnpligtige skulle få 80 öre per dag och föda och kläder samt undervisning, anser jag ingen fara för dem å färde.

Det var en talare, som yttrade sig och som stod på reservanternas sida. Han sade: "det är icke så mycket för de värnpligtiges skull, som jag är rädd för förslaget, utan för arbetsgifvarnes, jordbrukarnes skull." Jag kan icke tro, att vi kunna ställa oss på en sådan ståndpunkt. Jag kan icke tro, att det är möjligt att se saken på det viset, att vi för denna lilla arbetsförlust skulle kasta ifrån oss hela förslaget och rygga till baka för de kraf, som försvaret ställer på oss. Jag anser det icke vara rimligt. Hvad gagnar det mig, att jag kan förvärfva arbetare för några dagar, om jag förlorar alltsammans. Nej, jag tror, att tryggheten i det fallet bör mana oss att göra uppoffringar. Jag tror icke man kan säga, att det är för jordbrukaren eller arbetsgifvaren man för talan, då man talar mot förslaget.

Jag har, som sagdt, af dessa skäl icke kunnat komma till någon annan ståndpunkt än den, på hvilken jag förut stått. Jag hade visserligen trott, att man kunnat stanna och börja med en lägre siffra i afseende å öfningsdagarne, men då det så bestämdt uttalats, att regeringen icke skulle acceptera en lägre siffra och att icke heller Första Kammaren skulle göra det, har man icke någon annan råd än att taga förslaget såsom det här föreligger; och jag skall därför be att få yrka bifall till detsamma.

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herrar *Akesson* och *Lasse Jönsson* instämde med herr *Månsson*.

Herr Nilsson i Kägglå: Jag hade verkligen icke tänkt yttra mig i denna fråga, men jag blef uppkallad af min vän Redelius, som kastade mig i näsan, att jag varit med och motionerat i denna fråga vid 1878 års riksdag. Men han förbigick dervid en viktig sak, nemligen hurudan stammen skulle vara beskaffad. Kommer samma förslag åter igen, som då var före, skall jag vara den förste att acceptera det, men nu är det en helt annan sak. Min vän Redelius har icke i hela sitt lif satt till eu enda infanterist, byggt knektetorp o. s. v.; men jag vet, hvad det är för en rust- och rotehållare att bygga hus, sätta upp soldat o. s. v. Nu har på enskilda motionärens förslag framstälts ett förslag att sätta kavalleriet på vakans i Skåne och i Norrland, tror jag, men man vill icke gifva oss samma lättnad i södra och mellersta Sverige.

Jag har sökt att spåra i statsutskottets förslag, hurudan meningen vore i fråga om oss, som skola behålla knektekontrakten, om vi skola hafva kontrakten för jemnan. Då jag nu ställer upp en karl, får han tjena qvar så länge han är duglig till krigstjenst. Men kommer det att bli på det sättet, som synes vara anvisadt i statsutskottets förslag, att man skulle få byta om hvar 8:de år, då ber jag att få tacka för den presenten, som bjudes. Och den ersättning, som skulle bjudas oss, om vi för hvar 8:de år finge byta karl, den ersättning blefve då af föga eller intet värde.

Jag var i fjol med om förslaget, men då såg man icke något om detta förslag att sätta kavalleriet i Skåne på vakans. Förrän jag får klart, huru vida vi, som fortfarande få att besätta våra knektetorp, komma att slippa denna rekrytering hvar 8:de år, yrkar jag afslag.

Herr G. Ericsson från Stockholm: I den sena timme, som är inne, är det en pligt för en hvar att fatta sig kort. Om jag hade instämt med någon förut, så att jag på det sättet gifvit min åsigt till känna, skulle jag afstått från ordet.

Jag blef egentligen uppkallad af en talare på upsalabänken; det var under det han talade som jag begärde ordet, och det är därför som jag nu yttrar mig. Han talade om en öfverklass från förgångna tider, som hade öfvat en orättfärdighet, trodde han, som det nuvarande släktet får lida för. Han sade, att han ville vara med om nu föreliggande förslag, då det gälde fosterlandets försvar. Han sade, att han dock icke skulle vara med om att det skulle trycka på de mindre

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts)*

bemeddade. Jag tror likväl, att detta förslag, likasom hvad han fördömde i forna tider, har samma egenskap att skydda öfverklassarne såsom han betecknade dem. Ty ingen lär väl kunna påstå annat, än att det nuvarande förslaget, baserad som det är, på den grund, att kostnaderna skola ersättas genom konsumtionsskatter, måste vara egadt att leda till orättvisa. De uppgjorda finansförslagen vittna ju redan om, att hela grunden för utgifterna för förslaget är nya konsumtionsskatter, och i fråga om dessa konsumtionsskatter är jag lifligt öfvertygad, att dermed är förenad den faran, att de icke komma att blifva, hvad statsrådet och chefen för finansdepartementet antagit, tillräckliga, utan att ytterligare medel på samma sätt komma att kräfvast för detta förslag. Det är då naturligt, att dessa skatter mest komma att drabba de mindre bemeddade, helst jag har den åsigten, att dessa skatter äro att betrakta väsentligen såsom en våt svamp, hvilken man icke kan trycka i oändlighet för att få någonting ur, utan att han torkar. Så förhåller sig äfven med dessa skatter. Ty när välmåga finnes hos de mindre bemeddade, då går det an att pressa ut den, men när ingenting vidare finnes att pressa, då går det icke för sig. Individen och staten komma att lida på ett sådant skattesystem.

Om det förslag, som nu är å bane, hade baserats på en bestämd och korrekt skatt i form af progressiv beskattning, då hade jag kunnat anse, att det kunnat hafva någon garanti för varaktighet, men nu anser jag icke, att det finnes någon sådan garanti, icke ens efter den finansplan, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angifvit, utan tror, att ytterligare skatter komme att äskas, såvida icke öknigen skall blott blifva på papperet.

Jag vill därför tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag, öfvertygad som jag är, att, om ett liknande förslag framlades, baserad på en annan finansplan, som afsåge att taga skatt af dem, som hafva förmåga att bära skatten, från det håll jag tillhör ingen skall sätta sig emot en mera utsträckt och kostsamare värnpligt, än den som för närvarande finnes, då jag för öfrigt är förvissad, att alla de försvarsvänner, som i denna kammare yttrat sig till förmån för förslaget, och som talat om, att man icke får rygga till baka för något offer, tillika med Första Kammarens ledamöter då skola blifva i tillfälle att visa sin offervillighet genom antagande af ett progressivt skattesystem, i förhoppning att så väl talaren på upsalabänken som alla öfriga, hvilka talat till förmån för förslaget, samt desslikes Första Kammaren, som ju ej vill sky någon uppoffring för vårt lands försvar, då icke skola neka sitt bifall till ett sådant förslag som att göra skatten progressiv. Dermed vill jag dock icke hafva sagt, att jag skall rösta för hvarje förslag, hvilket som helst, utan för så vidt ett sådant förslag är baserad på ett bättre skattesystem och måttlig utsträckning af öfning. Då, i fall jag får lägga min voteringsedel i urnan, vill jag gerna vara med om att rösta för måttlig utsträckt värnpligt.

Det har varit ledsamt för mig, likasom jag ock tänker, att det har varit ledsamt för flere andra, att bära de förebräelser, som herr vice talmannen rigtade gent emot stockholmsbänken och karlskronabänken. Jag minnes mycket väl flera än en gång för 12 år sedan

eller 1879, då vår nuvarande vice talman äfven klagade öfver stockholmsbänken i Andra Kammaren. Om det då var af samma skäl som nu, lemnar jag åt honom sjelf och åt kammarens ledamöter att afgöra. Jag tror dock, att han hade andra skäl för sina klagomål då än nu.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

Från honom utgingo klagomålen alltså då, likasom de gjort i dag. Men han anförde icke då samma skäl för bifall, som han i dag har anfört, eller att det är fara värdt, att regeringen och Första Kammaren skulle sätta sig emot en minskning i öfningsdagarnas antal. Då talade han om, att Riksdagens Andra Kammare icke fick fästa sig vid, hvad regeringen och Första Kammaren hade för åsikter, utan att Andra Kammaren skulle fatta sina beslut oberoende af dessa åsikter. Andra Kammaren skulle med andra ord följa sin övertygelse, och det är, mine herrar, hvad jag i dag tänker göra, då jag begär proposition på afslag å § 27 i föreliggande lagförslag.

För öfrigt vore mycket att säga i denna fråga, men det mesta af hvad jag skulle säga, utom hvad jag redan sagt, är redan förut yttradt af andra. Jag skulle kunnat instämma i herr Hedins yttrande, om hvilket jag dock icke kan säga, att det varit något af hvad jag skulle hafva sagt, ty det vore alltför förmätet af mig, men i hvad herr Romberg och herr Höjer sagt är väsentligen sagdt det, som jag för öfrigt ämnat säga, och därför ber jag nu endast att få yrka afslag.

Herr Dieden: Ehuru jag alltid varit försvarsvän och inser nationens förpligtelse att gifva sina söner så mycken militärisk utbildning som möjligt, innan man sänder dem i krig, har jag dock varit tveksam — tveksam ända till det sista hur jag skall rösta i denna fråga. Ej därför att jag tilltror mig döma mellan de olika försvarssystemens förtjenster, men det är kostnaderna som verkat afskräckande på mig; det är de stora ekonomiska uppoffringar som förslagets genomförande pålägger landet, som gjort mig tveksam.

Dock: eftersom jag inser att *hvarje* organisation måste kräfva dessa uppoffringar;

eftersom här vinnes ej blott ett betydligt stärkande af försvaret utan äfven ett utjemnande af en lång strid mellan medborgareklasser, så att säga mellan land och stad;

och slutligen emedan jag tycker mig förnimma att utgången här i dag kan hänga på en eller annan röst, och jag ej vågar påtaga mig ansvaret att det kunde bli *min* röst som beröfvade fosterlandet denna ökade trygghet, röstar jag *för* förslaget.

Herr Peterson i Boestad: Här har i dag upplästs en adress från svenska qvinnoföreningen, i hvilken erinrats om historiens vittnesbörd om hvad våra fäder offrat till värnande af den torfva vi kalla vårt fosterland, och der vi uppmanats att följa fädrens exempel. Mätte ej dessa röster från mer än 10,000 qvinnor från skilda delar af landet ha ljudit förgäfvets för svenske män vid 1892 års riksdag!

Föreliggande fråga är en stor och viktig fråga, hvars lösning förr eller senare måste ske. Den fordrar stora uppoffringar, det är sannt,

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

men man vinner ingenting med att undanskjuta den. Med tanken på våra grannländers värnpligt måste äfven vi utsträcka öfningstiden för våra värnpligtige, så att de i farans stund ej äro underlägsne. När det gäller försvaret af fäderneslandet, måste vi låta småsinnet och partiandan vika och stå eniga såsom det anstår svenske män.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr Bülow: Sedan år 1889 hafva utgifterna på 4:de hufvudtiteln ökats med öfver 4 millioner, och under samma tid hafva på 5:te hufvudtiteln utgifterna ökats med 3 millioner.

Under tiden, som statsbudgeten ökats med dessa 7 millioner, har vår statsskuld vuxit med 16 millioner. Hvad tro herrarne resultatet skall blifva, om det förslag, som nu föreligger, kommer att här i denna kammare antagas? Representanten från Norrköping, som nyss hade ordet, talade om dessa opinionsyttringar, som afgifvits i adresser till ledamöter af denna kammare och för öfrigt på möten i alla delar af landet, der försvarsföreningar uttalat sig i frågan, men han talade alls icke om den opinionsyttring som framgått ur de djupa lederna, från hvilka dock, enligt det föreliggande arméförslaget, de flesta af fosterlandets försvarare skola hemtas. Skall man då icke alls lyssna till dessa röster, som förvisso icke yrka på, att man skall öka exercistiden till 90 dagar?

Herr Edelstam presenterade för oss en hel samling af fruar och fröknar, som nödvändigt vill, att vi här i afton skulle antaga regeringens förslag. Jag tillbakavisar denna opinionsyttring från qvinnor, som uppenbarligen äro mindre vetande i statsangelägenheter. Jag tror icke att vi böra gå sådana röster till mötes.

Man har i afton sökt att skrämma oss på allt sätt. Man har velat skrämma oss med Polens öde, och man har sökt skrämma oss med ett mycket stort krig, som skall stå före, men man har alls icke velat säga oss, hvar detta krig skulle föras. Första Kammaren har på det kraftigaste uttalat sig just för detta förslag. Detta är en opinionsyttring uppifrån nedåt; det är en öfverklassdemonstration för att få underklassen att lyda och försvara öfverklassen. Denna Första Kammare, som vill ha vapenöfningarna utsträckta till 90 dagar, har dock nyligen nekat att utsträcka rösträtten; den har nekat att skydda församlingfriheten och yttranderätten; den har varit med om en lag, som stadgar ända till 2 års fängelse för arbetare, och nu vill samma kammare hafva 90 dagars vapenöfning. Man har här också i denna kammare talat så mycket om fosterlandskärleken. Det är då verkligen lätt att tala om fosterlandskärleken hos vissa herrar här, som sjelfva äro beredda på att taga mot betalning för denna fosterlandskärlek, betalning med 70 procent grundskatteafskrifning, men en sådan fosterlandskärlek sätter jag sannerligen icke högt.

En talare sade, att den grundsatsen, att man sjelf skall försvara sitt land, är gammal här i nordens; den är från våra förfäders tid. Ja, mine herrar, våra föfäder, det var en reflexionslös massa, som man tog ut och slagade, alldeles som man nu slagtar boskap. Men ett blad har vändt sig i den menskliga kulturens historia, på detta blad

står människorätt och människovärde. Man har i vår tid ändrat statsformerna; man har börjat styra världen på ett annat sätt, än som då var fallet, när detta begrepp qvarstod orubbadt, ostördt. Man talar i vår tid så gerna, då man har rösträttsfrågan före, om rättigheter och skyldigheter; det påstås, att man icke skall ha rösträtt, utan att man har stora utgifter, stora inkomster o. s. v. Detta ena skall svara mot det andra. Rättigheter och skyldigheter, det sätter man upp såsom ett högt program. Men här talar man om skyldigheter för en stor samhällsklass, utan att i någon mån vilja tillerkänna denna samhällsklass rättigheter, utan att i någon mån vilja lyssna till fordringarne, att man bör gifva denna samhällsklass någon skymt af rättigheter. Jag kan därför icke vara med om att rösta för de 90 dagarne. Herr talman! Jag yrkar afslag på föreliggande paragraf och jag gör det icke, såsom flertalet här sagt, med svidande hjerta, utan jag gör det, därför att jag tror mig handla rätt.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Alexanderson: Herr talman, mine herrar! Det är med bäfvan och en känsla af ovisshet, som jag denna gång går till valurnan. Det är med oro såväl i afseende på de sociala spörsmålen, som äfven i afseende på de ekonomiska. Ett folk med god ekonomisk ställning eller åtminstone med utsigt att godt kunna berga sig är, enligt hvad historien bär vittne om, ett laglydigt och lugt folk, och det får väl anses som en erkänd sak, att alla revolutioner härröra från magen och icke från hufvudet. Då jag, en ifrig försvarsvän, som jag är, erkänner mig hysa fruktan för förslaget i fråga, sker det på grund deraf att jag tror, att antagandet af detsamma vore ett vågspel, kanske i sitt slag lika vågsamt, som på sin tid tåget öfver Bält ansågs vara. Det är ju emellertid möjligt, att jag ser saken alltför mörk. Men af två onda ting, hvarutaf det ena synes mig innebära en för det närvarande mera hotande fara och det andra möjligen kunna genom lämpor skjutas åsido, väljer jag naturligtvis det, som jag anser var det minst svåra.

De herrar militärer såväl inom som utom Riksdagen, som jag, då jag ju icke är uti det militära facket sakkunnig, frågat till råds, ha för mig förklarat, att de ur militärisk synpunkt anse det ifrågavarande förslaget vara tilltalande och fullt krigstjenligt, och det är med afseende fäst vid dessa skäl, som jag nu för min del vågar gå så långt, att jag kommer att lägga min röstsedel uti urnan för de 90 dagarne. Emellertid har det funnits betänkligheter i socialt och ekonomiskt hänseende, som det varit svårt för mig att komma till rätta med, och det är icke utan verklig vända — jag bekänner det — som jag nu röstar för förslaget, då jag för min del, såsom jag förut antydt, tycker mig finna, att det innebär vådor t. o. m. ur militärisk synpunkt, såsom varande ett ofullständigt förslag och i hög grad beroende på de sedermera tillämpande herrar militärers pligtrohet och pietet. Det är väl dock icke blott de civila myndigheterna, som utaf den långvariga fredstiden kunnat röna någon ofördelaktig inverkan; det kan väl utan någon orättvisa mot herrar militärer påstås, att kanske äfven de hafva haft någon käuning deraf.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

Då jag emellertid nu röstar för förslaget, vill jag uttryckligen betona, att så långt på min röst beror, kommer jag icke att vara med om någon ökning i den ringaste mån af det i år fastslagna beloppet af livsmedelstullarne för att på den vägen finna medel till krigskostnadernas bestridande. Deremot kommer jag att, såsom en ytterligare gård af billighet och rättvisa åt de obemedlade i sambället, vara med om utsträckning af rösträtten. Jag vill således endast vända om ordningen vid genomförande af dessa båda reformer, sådan den i några förslag är gifven, emedan jag tror, att det är vanskligt att förvänta af de nu politiskt omyndige samhällsklasserna, att de, genast de få den allmänna rösträtten, skola med storsinhet och framsynhet vara med om att åtaga sig bördor, för hvilkas utgörande representationen har behöft ett fjerdedels sekel att söka *grunder*.

Ja, herr talman, jag vill gå ännu ett steg längre i bekännelse. Behöfvas, utöfver hvad som nu i afton blifvit framställt för Riksdagen, mera medel för försvarets ordnande, önskar och hoppas jag, att dessa medel måtte tagas på den progressiva vägen till utgörande af skatter. Jag vet väl, att denna min bekännelse kommer att stöta många af dem, som jag högt värderar, men jag kan icke anse annat än att det är min pligt att handla så som jag gör. Jag står här och kan icke annat. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Bexell: Då jag anser, att ett antagande af det föreliggande förslaget skulle åstadkomma en ökning i den nuvarande emigrationen och det i synnerligen hög grad, kan jag icke vara med om detsamma. Redan nu är emigrationen från de sydliga provinserna synnerligen stor. Derfor komme det förmodligen, om förslaget ginge igenom, att gestalta sig så, att vi finge truppen i Amerika i hufvudsak och i åtskilliga andra verldsdelar för resten, men befälet här i Sverige, och detta vore en dubbel olycka. Derfor kommer jag att rösta för afslag å förslaget. Och för resten anser jag, att man icke har rättighet eller skäl att reta Ryssland på allt möjligt sätt. Ryssland har varit en mycket hyggelig granne mot oss och är så än. Vi ha haft litet krångel med Danmark, vi ha icke haft mindre krångel med Norge, ja, vi ha till och med haft litet krångel med Tyskland, Spanien och England men under vårt långa fredslugn aldrig med Ryssland, utan Ryssland har varit en mycket hyggelig granne.

Oafsedt emellertid allt detta, ställer sig saken så: skall denna lag någon gång antagas, bör det ske med det förbehåll, att de djupa leden få rösträtt, ty icke skall det väl gå till nu, som i forntiden i England, då man pressade matrosar. Det duger icke längre. Jag vill också påminna om den gamla striden, som en gång fördes mellan patricier och plebejer. Hvilka segrade i den striden? Här föres just nu en sådan strid. Då företogs en utvandring från Rom och här pågår också en oafbruten utvandring. Man säger nu emellertid, att det fins en stor del orsaker, som gör att folket icke bör ha rösträtt. Tron I icke, mine herrar, att de, som hafva gått i skola från det de voro 6—7 år, ända tills de blefvo 15 år, tron I icke, att en arbetare, som har så god skolundervisning och som har läst så mycket för öfrigt,

tron I icke, att han bör ha menliga rättigheter? Det är en sak, som går före allting annat. Jag kommer att rösta för afslag.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Herr Jonson i Fröstorp: Herr talman, mine herrar! Jag skall icke tillåta mig att vid denna sena timme ingå på vederläggning af alla de uppgifter, som här äro lemnade, men om jag får lof att yttra min egen åsigt, så är det den, att under förhoppning att de värnpligtige erhålla den dagaflöning, som statsutskottet här i sitt betänkande har föreslagit, jag för min del icke hyser några förhågor för att antaga den föreliggande paragrafen i värnpligtlagen. Om de värnpligtige erhålla 50 öre om dagen, tror jag, att hvem som helst, som känner till, huru flertalet af de värnpligtige ha det stäldt, skall finna, att det icke möter några svårigheter för dem att vara en eller annan vecka mer under öfning, blott de få 50 öre i dagaflöning. Jag tror, att detta skulle vara till de värnpligtiges egen fördel, därför att, om de i farans stund behöfva möta en fiende, man då icke skulle skicka ut dem utan tillräcklig öfning. Jag tror icke heller, att den öfningstid, som här föreslagits, är för lång, utan jag håller före, att den är välbehöflig. Och med kändedom om, huru de värnpligtige ha det på Axvalla hed och vid Karlsborg får jag säga, att jag aldrig hört någon klaga öfver beväringsexercisen, utan tvärtom ha de sagt, att de ha haft det roligt, att de för öfrigt trifts mycket bra, att de fått tillräckligt med mat, att de rönt ett humant bemötande från befälets sida, och att de fått undervisning i de ämnen, som en krigare behöfver känna. Således tror jag icke, att några önsknings hos de värnpligtige återstå att fylla. Atminstone är jag öfvertygad, att, om det förslag, som nu föreligger i afseende på dagaflöning, kommer att gå igenom, de icke skola klaga alls.

Jag får för min del i öfrigt åberopa hvad jag vid förra årets riksdag anförde, nemligen att jag icke vill göra mig skyldig till att, om en fara inträder, vi då skulle skicka ut våra söner och vår ungdom att skjutas ned oöfvade i striden utan att hafva fått tillräcklig öfning, utan att veta, huru de skola göra det eller det, eller huru de skola utföra de befallningar, som befälet framställer. Således tror jag för min del, att det icke ligger ringaste fara i att öka beväringsofningarna ända till 90 dagar. Reservanterna i utskottet hafva yrkat, att man skulle sätta ned tiden till 60 dagar i förhoppning att sedan kunna sanmanjemka detta beslut med Första Kammarens och sålunda komma till en siffra om 75 eller 80 dagar, men jag hemställer, om det egentligen kan vara någon fördel att de värnpligtige slippa dessa 10 dagar, då de få en dagaflöning af 50 öre. Och det är så mycket större skäl att antaga utskottets förslag oförändradt som vi veta att Första Kammaren icke kommer att gå in på någon nedprutning, och icke heller Kongl. Maj:t kommer att acceptera något annat förslag än det föreliggande.

Under sådana förhållanden kan jag icke annat än på det varmaste hemställa till kammaren, att den måtte bifalla Kongl. Maj:ts, af utskottet förordade förslag.

Medan jag har ordet, skall jag säga att jag beklagar på det allra

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

högsta att från den första bänken i riksdagen sådana ord och tillvitelser skola kunna uttalas som här i dag förekommit, ord och tillvitelser som knappast ostraffadt skulle hafva fått förekomma i hållstugan. Jag skall be att få fritaga mig från misstanken att i någon mån gilla dessa tillvitelser mot Kongl. Maj:ts regering och mot Första Kammaren.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr Elis Nilson: Jag skall fatta mig mycket kort, emedan jag anser saken redan vara så utredd af vederbörande, att icke mycket är att tillägga.

Blott en sak skall jag beröra. Här har talats om kostnaderna för förslaget. Herrarne hafva litet hvar fått sig tilldelad en liten gul brochyr. Denna innehåller åtskilliga statistiska uppgifter, af hvilka framgår, att våra utgifter för försvaret äro vida mindre än andra länders. Kostnaden per capita för försvaret uppgår i Danmark till 9 kronor 25 öre, i Norge till 4 kronor 25 öre, men i Sverige endast till 4 kronor 5 öre. På samma gång ber jag att få påpeka, att kostnaderna för det schweiziska milissystemet, hvilket ju äfven i vårt land har många varma beundrare, kostar 7 kronor 40 öre per capita. De utgifter, som vi hafva för detta ändamål, äro alltså ganska obetydliga i jämförelse med hvad andra likställda land gifva ut för sitt försvar.

Och för öfrigt, mine herrar, böra väl icke *penningarne* i en fråga sådan som denna spela någon hufvudsaklig rol. Hufvudfaktorn i detta fall är och måste vara fosterlandets bevarande. Jag är också fullt öfvertygad, att flertalet af denna kammars ledamöter kommer att lägga sina röstsedlar till förmån för utskottets förslag, och att de komma att göra det med lugnt samvete och fullt medvetande, att de dermed bidraga till häfdandet af vår gamla sjelfständighet.

Jag yrkar bifall till den föreliggande paragrafen i värnpligtslagen.

Herr Johansson i Bastholmen: Jag vill endast be att få till protokollet antecknadt, att jag kommer att rösta för utskottets förslag. Jag gör det därför, att jag anser, att detta förslag innebär en väsentlig förbättring af fäderneslandets försvar; vidare därför, att jag önskar, att den länge ifrågasatta skattelindringen ändtligen måtte komma till stånd och denna stående stridsfråga afskrifvas ur Riksdagens förhandlingar; och slutligen emedan de värnpligtige icke blott erbjudas fri kost och kläder, utan derjemte en dagaflöning af 50 öre under den tid de fullgöra sin värnpligt, hvarför de väl icke kunna sägas vara allt för mycket betungade.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan i den föreliggande punkten.

Herr Lasse Jönsson: Jag förstår mycket väl kammarens otålig-
het att få den föreliggande frågan slutbehandlad och jag skall därför
inskränka mig till det mest nödvändiga.

Jag har varit med om framställande af detta förslag, men jag
gjorde det under den förutsättning, att jag hoppades, att det skulle

beslutas ett mindre dagantal för värnpliktsöfningen än det lagutskottet föreslagit. Jag vidhåller den åsigt i denna fråga, som jag föregående år uttalat. Nu liksom då anser jag, att det är ett väl stort steg att öka antalet öfningsdagar från 42 till 90. Jag kan för min del ej vara med derom. Dels vet jag, att ett sådant beslut kan hafva ett stort inflytande på vårt jordbruk och öka bristen af arbetskrafter, dels tror jag, att ett sådant beslut skulle väcka oro och missbelåtenhet i landet, och jag vill icke vara med om att bära ansvaret derför.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

Jag kan icke vara med om reservanternas förslag oförändradt af den orsaken, att det mera syftar på ett rent värnpliktsförslag, och jag kan ej heller vara med om motionärernas förslag, emedan det icke erbjuder den trygghet gent emot allmän värnpligt, som jag anser nödvändig. I det af statsutskottet tillstyrkta förslaget deremot är bibehållet en stam af den beskaffenhet, att genom den samma motarbetas ett allt för hastigt öfvergående till allmän värnpligt. Granskar man de kostnader, som denna stam kommer att medföra, tror jag, att det i detta hänseende icke skall finnas någon egentlig anledning att befara några vådor för dem, som fortfarande vilja bibehålla det s. k. indelningsverket, då ju de personer, som i saken äro mest intresserade, få till-sätta de fleste ledamöterna i de nämnder, som hafva att afgöra hit-hörande frågor, i det att Konungens befallningshafvande utse 2 medlemmar, rust- och rothållare 2 och landstinget den femte. Under sådana förhållanden anser jag det vara full trygghet för, att värderingen skall blifva så rättvis och billig som möjligt, och jag sluter mig derför till de åsikter, som af vederbörande utskott blifvit uttalade.

Jag skall inskränka mig till att yrka, att öfningsdagarnes antal måtte sättas till 60 i stället för 90, såsom lagutskottet föreslagit.

Herr Andersson i Vårgårda: Då lagutskottets förslag om ändrad lydelse i vissa delar af värnpliktslagen vid 1891 års riksdag behandlades af Andra Kammaren, uttalade jag mina betänkligheter mot lagens antagande, emedan beväringens öfningsstid skulle enligt utskottets ut-låtande ökas från 42 till 90 dagar, och sedan dess har jag för min del icke funnit skäl att ändra åsigt. Som lagutskottet uti det nu till behandling företagna utlåtande, äfven vid denna riksdag, tillstyrkt sådan ändring i förutnämnda lag, att beväringens öfningsstid skall ökas med 48 dagar, vill jag för kammaren tillkännagifva, att jag icke kan vara med om att godkänna det beslut, som utskottet fattat, samt att jag för den skull ej heller kommer att rösta för lagens antagande. Jag stöder denna min uppfattning derpå, att åtminstone mängden af ynglingar inom landet så väl som deras målsmän icke med tillfreds-ställelse utan med oro och ledsnad motser lagens tillkomst. Att en del ynglingar kommer att lemna fosterlandet i följd af lagens antagande, lider intet tvifvel. Att industriidkare med flere och i all synnerhet jordbrukarne få genom utvandringen minskad tillgång på arbetsfolk, torde ej heller kunna bestridas. Då dertill beräknas alla de dagsverken, som genom den ökade värnplikten skulle komma att gå förlorade, verkar detta ostridigt menligt på yrken och näringar. Som lagens an-tagande kommer att med flere millioner kronor årligen öka stats-

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

utgifterna, hvilka förut äro ganska stora, bör detta förhållande äfven beaktas, och tillåter jag mig att derpå fästa kammarens uppmärksamhet. Ingen kan lifligare än jag önska grundskatteafskrifning samt lindring i rust- och roteringsbördan, men som efter nuvarande förhållanden denna rättelse icke kan vinnas på annan grund än att värnpligtsskyldigheten skulle utsträckas till 90 dagar, vill jag afstå ifrågavarande förmåner hellre än att som vederlag därför lägga en börda på landets unga söner.

Enligt mitt förmenande borde förslag framläggas för Riksdagen om indelningsverkets afskaffande på samma gång som förslag ingifves om förändrad lagstiftning i värnpliktslagen. På grund af hvad jag anfört får jag, herr talman, yrka afslag å lagutskottets utlåtande.

Herr Aulin: Jag har begärt ordet icke för att förlänga diskussionen, utan för att helt enkelt tillkännagifva, att jag vid denna lik-som vid föregående riksdag kommer att rösta för afslag å det föreliggande betänkandet.

Herr Petersson i Runtorp: Jag har begärt ordet för att tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till det föreliggande förslaget; och då det kan vara ovisst, huruvida det kommer att bifallas eller afslås, vill jag be att få till protokollet antecknad, att jag hör till dem, som yrka bifall. Jag gör det af det skäl, att jag anser, att denna fråga stått på dagordningen så länge, att det är ingen dag för tidigt, att den kommer att lösas. Vi behöfva förstärkning af försvaret, och då alla fackmän — jag vill icke påstå, att jag är fackman — som yttrat sig angående förslaget, förklarat det vara antagligt, kan jag för min del icke annat än anse att man bör taga detta förslag, emedan, så länge jag varit med vid riksdagen, åtminstone enligt min åsigt aldrig förekommit ett mera antagligt förslag.

Medan jag har ordet, skall jag äfven be att få i korthet svara de talare, som förklarat sig icke kunna vara med om förslaget.

Det har sålunda sagts, att lagen har emot sig, att den lägger ytterligare bördor på de obemedlade klasserna. Men då man talar om bördor, förmodar jag att man också tänker på de bördor, som jordbrukarne fått bära under dessa långa tider, bördor som dessa herrar troligen icke känna till, huru svåra de äro.

Så har man talat om tullarne. Ja, vilja herrarne garantera de jordbrukande klasserna att få skäligt betaldt för sitt arbete, såsom staten här erbjuder, d. v. s. 66 öre om dagen plus kläder och föda, så är jag öfvertygad att jordbrukarne aldrig skola begära spannmåls-tullar. Tro herrarne, att jordbrukarne kunna betala sina arbetare på sådant sätt med de spannmålspris som förut varit?

Sedan har man sagt, att förslaget är oegentligt, emedan det icke löser hela skattefrågan på en gång, d. v. s. att man bibehåller indelningsverket, men afskrifver grundskatterna. Jag vågar påstå, att det icke är så farligt med denna sak, som man vill göra troligt. Vi hafva fått förmånen att få båtsmanshållet på vakans, och jag har sjelf kommit i åtnjutande deraf, men jag är gerna beredd att hvilken stund

som helst sätta upp en karl igen, om jag får det uppskattade värdet därför. Jag anser för öfrigt lämpligt att bibehålla en del af indelningsverket tills vidare, ty dessa indelta soldater äro dock, man må säga hvad man vill, goda medborgare, som landet kan hafva nytta af. För öfrigt bör detta icke utgöra något hinder för att nu lösa frågan och få bort från Riksdagens bord en så vigtig sak som denna.

Detta har jag velat säga till protokollet och jag slutar med att yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Petersson i Dänningelanda: Jag vill endast inlägga en gensaga mot dem, som här yttrat, att man pålägger de beväringsskyldige en börda, och som vilja sammankoppla denna fråga med rösträttsfrågan. Jag har varit tillsammans med de beväringsskyldige i min hemtrakt, kanske mera än mången annan, både vid mönstringar och andra tillfällen och jag kan försäkra att, om jag frågat dem: vill ni hafva 42 dagars öfning med en ersättning af 20 öre om dagen eller 90 dagars öfning med 66 öre om dagen, hafva de genast svarat: då vilja vi mycket hellre hafva 90 dagar. Detta är för dem hufvudsakligen en ekonomisk fråga, och få de 66 öre samt fri kost, kläder och en undervisning, som i farans stund kan vara dem till nytta, blifva de mycket belättna. Denna undervisning måste nemligen anses vara dem till nytta, icke till skada, ty skulle ofredens dagar komma och de måste ut för att försvara fosterlandet, hafva de nytta af den undervisning de fått.

En annan sida af saken är utsigten att få skatteregleringsfrågan löst, denna fråga som allt sedan representationsförändringens genomförande stått på dagordningen vid alla riksdagar och som vi alla med otålighet vänta att den skall lösas. Jag tror icke, att Riksdagen någon gång stått detta mål så nära som nu. Frågan kan icke lösas på annat sätt, ty den har genom kompromissen sammanbundits med frågan om ökad värnpligt och starkare försvar. Det är icke annat än rättvist att en lindring sker i dessa grundskatter och indelningsverk, som tyngt på landtmännen i flera århundraden. Städerna få visserligen en något större börda sig pålagd i följd häraf, men då de i främsta rummet få nytta af ett starkare försvar, böra de icke undandraga sig detta, isynnerhet som de hittills varit fria från dessa bördor.

Af sparsambetsskäl hade jag gerna sett, att man nöjt sig med något mindre antal dagar, ehuru nog icke mycket vore vunnet dermed, då man förr eller senare säkerligen komme upp till dessa 90 dagar; men om Andra Kammaren tagit 60 dagar, kunde det vid en sammanjemkning stannat vid 75 eller 80. Då denna reservation emellertid fått så litet understöd, anser jag det mycket vågadt att nu hålla derpå; det skulle kunna förderfva hela saken. Här gäller sålunda att välja emellan rent bifall till utskottets förslag och ett afslag, och stäld i valet mellan dessa alternativ kan jag icke annat än rösta för bifall till utskottets förslag.

Herr Olson i Stensdalen: Jag vill endast tillkännagifva att, likasom jag i fjor röstade mot det då framlagda förslaget, kommer jag äfven nu att rösta för afslag på det föreliggande.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Gyllensvärd: Enär jag i fjor, då denna fråga behandlades i kammaren, hade tillfälle att derom uttala min åsigt, vill jag nu endast gifva tillkänna, att jag kommer att rösta för afslag på utskottets förslag.

Herr Folke Andersson: Under hänvisning till hvad som finnes anfördt i min reservation skall jag be att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för afslag å utskottets förslag.

Herr Holmgren: Jag skulle visserligen helst önskat att rösta för den reservation, som afgifvits af herrar J. Andersson och O. Erickson, men efter det uttalande, som hörts från statsrådsbänken, nemligen att bifall till denna reservation vore detsamma som afslag, har jag, ehuru efter mycken tvekan, bestämt mig att rösta för bifall till utskottets förslag.

Jag är en varm vän af afskrifning af grundskatter och indelningsverk och önskar, att de så snart möjligt komma bort, och då det förslag, som nu föreligger, skulle leda till detta mål och på samma gång till en förbättring af försvaret, skall jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijkander: Jag ber att i all korthet få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för utskottets förslag. Jag kommer att göra det, oaktadt jag anser att de förbättringar i vårt försvarsväsende, som deruti upptagits, näppeligen motsvaras af de stora ekonomiska uppoffringar för statskassan, som dermed äro sammanknippade. Men då jag, med den sammansättning Första Kammaren under de sista åren erhållit och med de tendenser, som allt mer i nämnda kammare gjort sig gällande, ej längre vågar hoppas på en väsentlig utveckling af landets försvarsväsen på annan väg än den nu föreslagna och då jag anser utskottets förslag utan all fråga både innebära en väsentlig tillökning i vårt lands försvarskrafter och — hvilket för mig är en viktig punkt — kunna bilda öfvergång till en uteslutande på allmän värnpligt grundad arméorganisation, anser jag mig skyldig att lemna min röst på ofvan angifvet sätt.

Herr talman! Jag kommer sålunda att rösta för utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Walldén, Melin, Liljeqvist* och *Edelstam*.

Herr Johansson i Strömsberg: Jag ber endast att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för de 90 dagarne.

På samma gång ber jag att få tillbakavisa ett par beskyllningar, som utkastades af en talare på skånebänken. Han sade först att våra svenska kvinnor vore "mindre vetande" i afseende på denna fråga. Efter den uppfattning jag har af svenska qvinnan tror jag icke att så är förhållandet, och jag vill därför protestera mot detta yttrande.

Han sade vidare att våra förfäder voro en "reflektionslös massa". Detta tror jag är ett uttryck, som jemväl är mindre lämpligt, och jag vill därför inlägga en gensaga äfven deremot.

Herr Björkman: Min ställning till denna fråga torde vara känd i kammaren, och jag har icke ändrat den sedan föregående riksdag. Med undantag af min granne till höger är jag den enda från hela Småland som röstar för afslag. Jag kan icke godkänna detta förslag, då det strider mot min öfvertygelse.

Min ärade granne till venster har sagt, att beväringssynglingarne icke anse 90 dagars öfning såsom någon börda, utan tvärtom önska den, om de få den föreslagna ersättningen. Jag är för min del af en helt annan åsigt och tror icke, att de tänka på detta sätt. Jag nitälskar lika mycket som någon annan för fäderneslandets försvar, men jag kan icke vara med om detta förslag, då jag icke kan se hvarifrån vi skola få penningar till alla dermed förenade utgifter. Jag har nemligen alltid haft för vana att, innan jag skaffar mig något, tänka på, hvarifrån jag skall få de medel som erfordras.

Jag yrkar alltså afslag på utskottets förslag.

Herr Eliasson i Oktorp: För att icke upptaga kammarens tid, skall jag inskränka mig till att yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Olsson i Kyrkebol: Jag skall be att få tillkännagifva, att jag i denna fråga intager samma ståndpunkt som i fjor och jag kommer sålunda äfven nu att rösta för afslag.

Herr Nordin: Med hänsyn till den långt framskridna tiden skall jag endast gifva tillkänna, att jag icke kan vara med om detta förslag, utan kommer att rösta för afslag. Jag gör det hufvudsakligen af samma skäl, som förut framhållits af en talare, nemligen att jag icke vill lägga en så tung börda som denna på den fattiga befolkning, som jag representerar, isynnerhet som jag icke kan finna, att den valuta, vi skulle få, motväger de deraf föranledda kostnaderna, och allra mest därför att jag anser att, om vi kasta ut så oerhörda summor för en så ringa del af landtförsvaret som den nu ifrågavarande, då den gamla stammen i alla fall skall bibehållas, vi sedermera icke kunna i tillbörlig mån tillgodose sjöförsvaret, hvilket dock för oss blir hufvudsaken.

Jag yrkar sålunda afslag.

Herr Hammarström förenade sig mer herr Nordin.

Herr Truedsson: Jag har varit med om att underteckna den motion, som af herr Olof Jonsson aflemnats rörande denna fråga, och deraf följer att det är på det sätt, som i denna motion föreslås, jag vill vara med om att lösa försvarsfrågan.

På grund häraf yrkar jag afslag på den nu föredragna paragrafen.

Herr Anderson i Hasselbol: Jag skall be att få tillkännagifva till protokollet, att jag icke kan vara med om 90 dagars beväringssyngling. Jag skulle kunna vara med om 60 dagars öfning, men då någon utsigt ej finnes att få ett sådant yrkande igenom, har jag ingen annan råd än att rösta för afslag.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligtis-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Hedlund: Jag ber att få gifva tillkänna, att jag kommer att rösta för afslag på de af herr Olof Jonsson i Hof i dag på förmiddagen anförda skälen.

Herr Elowson: Såsom en varm vän af försvaret erfor jag glädje och tillfredsställelse, då vid 1891 års riksdags början man hörde i trontalet de orden: "ett härordningsförslag är under utarbetande". Jag fick sedan taga kännedom om herr krigsministerns anförande till statsrådsprotokollet af den 14 november 1890. Detta gick i den riktning, att man skulle få ett försvar på den grund, som är den enda rigtiga, nemligen värnpligtens grund. Ett sådant förslag kom emellertid icke. Under loppet af riksdagen 1891 kom i stället ett annat förslag, om hvilket jag då sade, bland annat, att jag icke kände igen dess ursprung. Jag kunde icke förstå, hvarifrån det kommit. Måhända känna herrarne, hvarifrån det leder sitt ursprung.

I dag på förmiddagen uttalade herr statsministern några ord, i hvilka jag skulle vilja instämma. Han sade då, att denna frågan icke får vara en partifråga, den intager ett allt för viktigt rum för att vara det. Är det emellertid verkligen så, att denna fråga nu är höjd öfver partihänsyn? Jag hemställer till herrarne att finna svaret derpå. Emedan jag icke kan vara med om att göra försvaret till en partifråga, är jag bestämd att rösta för afslag på utskottets föreliggande förslag. Jag tror nemligen, att det skall lända fäderneslandet till båtнад, att förslaget icke blir antaget, enär detsamma enligt min mening är kommet från ett parti inom riksdagen och emedan svenska folket icke är med om det. Det är icke en fråga, som är stäld öfver partihänsynen.

Talaren på göteborgsbänken sade, bland annat, att det vore skäl att sätta frågan om försvarsväsendet på sin spets, att diskutera om dess vara eller icke vara. Ja, skulle man göra detta, byser jag den öfvertygelsen, att icke många af denna kammares ledamöter skulle vilja antaga ett förslag, sådant som det föreliggande.

Detta förslag har betydliga olägenheter. Om det blefve antaget, komme det att verka försvagande på vår finansiella ställning, och det är derjemte otillfredsställande äfven ur den synpunkten, att det icke gör vårt försvar tillräckligt starkt. .

Det har talats om afskrifning af grundskatterna och indelningsverkets afskaffande. Nu är det så, att enligt förslaget skulle grundskatterna afskrifvas, och äfven indelningsverket skulle afskrifvas såsom skattebörd, men deremot kvarstå som militärinstitution. Indelningsverket såsom militärinstitution har en lysande forntid, dock mera det gamla indelningsverket än det nya indelningsverket, men det är numera icke tidsenligt. Skulle man nu taga bort grundskatterna och indelningsverket som ekonomisk börda, hvad vore då den rätta beskattningsprincipen? Jo, enligt mitt förmenande, den att uppskatta värdet af grundskatterna och indelningsverket och låta ett motsvarande belopp utgå af jordbruksfastigheten. Jag yttrade detta förlidet år och sade, att om man skulle sätta en skatt af 25 öre per 100 kronor af fastighetsvärdet, skulle det blifva en ganska moderat och billig skatt och

motsvara den i Österrike, Preussen med flere länder befintliga skatt å jordegendom. Jorden är utan tvifvel ett af de bästa beskattningsföremål.

Hvilka böra betala skatterna? Det är de burgna, de förmögna. Att lägga dem på de fattiga är icke rättvist.

Det uttalades förlidet år vissa betänkligheter ur finansiell synpunkt beträffande det då föreliggande förslaget. Jag tror, att de finansiella svårigheterna nu äro ännu större. Vi hafva varit vana att vid uppgörandet af statsregleringen disponera ett öfverskott af flere millioner. Vid uppgörandet af 1893 års budget finnas också 5 à 6 millioner och för 1894 1,500,000 kronor, men för de derefter kommande åren torde minskningen blifva ganska betydlig, och det beräknade öfverskottet från 1891 års statsreglering uppgår ju enligt statsverkspropositionen till endast 36,000 kronor. Det torde under sådana förhållanden blifva svårt att uppgöra budgeten för kommande statsregleringar.

Derjemte är den militära frågan icke löst. Det försvar, man skulle erhålla, om förslaget bifölles, är både dåligt och dyrt, och dessutom är intet gjordt för en vigtig del af försvaret, nemligen flottan.

Jag hade i det längsta trott och hoppats, att vi skulle få mottaga ett fullständigt förslag på värnpligtens grund och jag hoppas det ännu. Då jag i dag röstar för afslag, gör jag det också hufvudsakligen därför, att jag hyser ett sådant hopp. Det är således af försvarsvänlighet, herr talman, jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Broström: Om det vore öppen omröstning, skulle jag icke i denna sena timme taga kammarens uppmärksamhet i anspråk, men då så icke är förhållandet, vill jag icke dölja min röst, utan tillkännagifva, att jag kommer att rösta *mot* den föredragna paragrafen och detta af de skäl, som på förmiddagen blifvit anförda af herr Olof Jonsson i Hof.

Herr Andersson i Lyckorna: Oaktadt de många sakrika anföranden som vid aftonens och förmiddagens plenum hållits mot det föreliggande förslaget, får jag öppet bekänna att den uppfattning, som jag i fjol uttalade, då denna fråga var under diskussion här i kammaren, icke blifvit rubbad, utan anser jag, att det föreliggande förslaget, afven om det i någon mån kunnat vara mera tilltalande, under förevarande förhållanden, dock är det som synes mig böra mest tilltala hvarje sann fosterlandsvän, och skall jag i öfverensstämmelse härmed endast, för att icke upptaga kammarens tid, yrka bifall till den föreliggande paragrafen.

Herr Petersson i Brystorp: Jag är fullkomligt öfvertygad, att mina kommittenter icke önska förslagets antagande. Den långa beväringsöfningen, som är föreslagen, skulle, som jag utan tvekan kan påstå, i min trakt röna motstånd. På denna grund kommer jag att rösta afslag å föreliggande paragraf och gör det så mycket hellre, som jag icke hört någon enda, som varit fullt belåten med detta förslag, utan alla hafva funnit fel i det och önskat, att det varit bättre.

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Jonsson i Hof: Det skulle kanske vara anledning att något närmare ingå på de inkast och anmärkningar, som herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet behagade göra mot den af mig jemte kamrater afgifna motionen, men jag får säga, att med en auktoritet sådan som hau bryr jag mig icke om att nu byta ord, och om skälen därför skall sedan nämnas.

Jag skall deremot vända mig mot herr vice talmannen, som yttrade att, om vår reservation ginge igenom, den skulle medföra en värnpligt på 120 dagar, och som till stöd för detta påstående hänvisade till mitt yttrande i förmiddags. Men detta mitt yttrande gälde framtiden och icke det förslag, hvarom nu är fråga.

Hvarför jag icke vill byta ord med krigsministern, skall jag strax angifva. Herr krigsministern har i statsrådsprotokollet af den 13 januari innevarande år framhållit, att den nuvarande organisationen, d. v. s. vår nuvarande stam, är så bristfällig, att den ej kan hjälpas, utan måste upphävas. Han försvarar likväl i dag, att vi skola bygga vårt försvar på samma stam. Nu är den bra, men den 13 januari var den dålig. Han säger vidare, att det är lika lätt för ynglingen att genomgå en ettårig öfning som en öfning under 90 dagar, ty om han skall undergå 90 dagars vapenöfning, kan han icke få någon tjänst för året, och således är det icke svårare att ha denna långa öfning. Om detta är sant, om denna sats är riktig, så frågar jag honom: hvarför fruktar han då så mycket för att få lejdt stammanskap, när det måste vara en fördel för ynglingen att ha en ettårig öfning i stället för att genomgå 3 månaders värnpligtsöfningar. Herr vice talmannen vill jag fråga, om vi böra efter dessa uttalanden lemna allt i händerna på de militära auktoriteterna, eller om det icke är vår pligt att själfva söka bedöma, hvad som i detta hänseende är rätt och lämpligt. Jag tror mig veta, att utgången af denna fråga nu är gifven och att man kommer att bifalla det af utskottet framställda förslaget. Jag skall icke sörja öfver den saken, men jag ber, att de herrar, som nu rösta för detta förslag, om 15 eller 20 år ville gifva svar på den frågan: ha vi gjort lyckligt, när vi slagit fast detta olycksaliga gamla system, som i stället bort uppreckas med roten, genom att bifalla detta förslag i dag? Jag skulle vilja kalla fram dem till att svara på denna fråga. Emellertid vidhåller jag mitt yrkande om bifall till reservanternas förslag.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herr talman, mine herrar! Jag skall försöka vara så kort som möjligt. Jag hade ej vidare tänkt i afton besvara herrarne, men det är af tvenne yttranden, jag blifvit uppkallad.

Det sista var ett yttrande, som framkommit uti flera former, och det afsåg mitt anförande till statsrådsprotokollet den 4 sistlidne januari. Jag har icke någonsin från den plats jag har på något sätt skylt undan mina åsigtter. Jag sade tvärtom genast ifrån, att det var min öfvertygelse, att landets krigsunagt slutligen måste byggas på allmän värnpligt, och jag påstår, att dessa mina uttalanden från första början, som möjligen förvånade många, ha dock kanske trängt in något, ty nu fins det många flera, som börja finna, att vi icke slippa ifrån den

allmänna värnpligten. Frågan är endast den, huru snart vi skola få denna allmänna värnpligt. Jag har ock ansett det vara min pligt att för Konungen framlägga en hemställan om framläggande inför Riksdagen af ett förslag att ställa allting på allmän värnpligt. Jag visste ganska väl, att detta förslag icke i Riksdagen kunde gå igenom, men jag trodde emellertid, att jag på det sättet skulle vinna tid. Men andra, mina kolleger, voro utaf annan åsigt. En talare på stockholmsbänken har sagt, att, om jag varit van vid parlamentariskt bruk, borde jag ha vetat, hvad jag skulle göra. Jag visste det också. Jag stälde naturligtvis min portfölj till disposition, men när det ansågs vara fördelaktigt, att jag skulle stanna kvar och arbeta på det, som antogs kunna drivas igenom och som icke stred mot den uppfattning, jag hyste, ansåg jag det vara min pligt att uppoffra min känsla för ögonblicket och stanna kvar i tjänst hos det försvar, hvarför jag åtagit mig att arbeta här i landet. Jag tillåter mig nämna, att jag då sade, att jag ansåg mig icke böra motsätta mig detta förslag, som nu är framlagdt, då det dock "i sjelfva verket är af beskaffenhet, att genom dess antagande hinder icke kan anses uppstå för försvarets definitiva ordnande vare sig på den af mig föreslagna eller annan mera lämplig befunden grund." Man kan ju icke, äfven om man är bestämdt öfvertygad, att ett visst förslag är det bästa, låta denna öfvertygelse bli det uteslutande bestämmande, ty man är ju icke ensam om att afgöra saken, utan äfven Riksdagen har sitt ord med i laget. Och för mig var hufvudsaken den att icke lägga hinder i vägen för det slutliga målet, utan att man måtte allt mer närma sig detsamma; och den väg, som här är föreslagen, är den allmänna värnpligtens väg, fastän nu endast 90 dagars öfning är ifrågasatt. Och att denna kammare icke är benägen att taga ett större steg än att utsträcka öfningstiden till 90 dagar, det hör jag från flere håll. Det fins ju tvärtom många, som skulle vilja taga ett mycket kortare steg. Detta hvad den saken beträffar.

Jag har också hela tiden sagt ifrån i alla mina anföranden, att jag icke anser denna stam vara den lämpligaste; men jag har icke sagt, att jag anser det fördelaktigare att sätta allting på värfning, utan jag har sagt, att detta efter min uppfattning är omöjligt. Dermed skulle jag också ha velat besvara den fråga, som på sätt och vis gjordes af en talare på skånebänken, då han sade, att det visserligen hade sagts, men att han icke hört det, att värfning icke skulle vara acceptabel från regeringsbänken. Jag kan icke tillråda Konungen att någonsin antaga *hela* stammen värfvad, ty jag är fullt öfvertygad, att ett sådant försök skulle misslyckas. Jag kan vara med om att tillråda, att man försöker det bitvis, så långt som vi se det vara möjligt att värfva; ty det är naturligtvis icke något odugligt system, att staten genom värfning skaffar sig folk så långt den kan, men icke längre.

Sedermera nämnde samme talare, att dessa 214 kronor, hvarmed jag tog mig friheten sysselsätta mig på förmiddagen, endast vore ställda till aflöning och att öfningen skulle bekostas med andra medel. Ja, men då är det icke fråga om, hvad som står i motionen, ehuru en talare

*Ängående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

på hallandsbänken omnämnde att de anslagsbelopp, som nu finnas, skulle räcka till allt.

Vidare var det en annan talare, som framkastade en fråga, hvilken berodde på missförstånd. Jag ber då att få upplysa honom om, att hvad utskottet nämnt om 8 års tjenstetid, gäller endast för det kavalleri, som man tänkt sätta på vakans, då naturligtvis tjenstetiden för den öfriga indelta armén skulle vara orubbad.

Slutligen var det ett yttrande, som jag icke kan förbigå, då nemligen en talare sade, att denna fråga icke borde vara en partifråga, men att hela saken dock vore en partifråga, och att det vore väl bekant, hvarifrån förslaget härledde sig. Jag vet också mycket väl, hvarifrån förslaget härleder sig, och jag anser, att jag bör bli trodd för mina ord, då jag uppgifver, att förarbetena till 1891 års förslag påbörjades hos regeringen, långt innan några försvarsvänner inom Riksdagens Första Kammare, som händelsevis äfven vore tullvänner, kommo med sina förslag i frågan. Jag förstår icke, hvarför denna fråga skall anses vara en partifråga. Det fins härvidlag endast ett parti, nemligen *det svenska*. Hur är det i Frankrike? Der fins det partier hela vägen igenom, men i fråga om försvaret fins det endast *ett* parti, det franska. På samma sätt bör det vara med oss. Vi äro alla söner af samma fädernesland, alla hålla vi dess fana högt och alla vilja vi bevara dess anseende orubbadt och dess frihet okränk.

Eftersom jag nu kom att yttra mig ännu en gång, vill jag, då jag såsom fackman vågar påstå, att vi nödvändigtvis behöiva förstärka vårt försvar och att det icke kan ske på annat sätt än genom antagande af de 90 dagarnes öfning, tillåta mig säga, att det är herrarnes pligt att votera det.

Herr Näslund: Herr talman. Då icke heller jag kan godkänna det föreliggande förslaget, skall jag i öfverensstämmelse med den uppfattning, som, efter hvad jag har mig bekant, allmänt hyses bland mina kommittenter, tillåta mig yrka afslag på nu föredragna § 27 i lagutskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Tiden medgifver icke många ord, men jag ber dock att få yttra några få ord i frågan.

Jag kan icke förneka, att det föreliggande förslaget, om man betraktar det ur militärisk synpunkt, sådant det visar sig här på papperet, utan tvifvel skulle komma att stärka vårt försvar, och då så är fallet, kan jag icke anse annat än att det i själva verket är högst beaktansvärdt. Dessutom kan man icke förneka, att det är tilltalande i det hänseendet, att deri tillförsäkras en skattelindring, nemligen grundskatteafskrifning. Men då man betraktar förslaget ur dessa båda synpunkter, synnerligen hvad beträffar skattelindringen, måste man väl fråga sig: *hvem* är det, som får denna skattelindring, nationen i dess helhet eller någon del af nationen? Svaret kan icke bli något annat än att det är *en del* af nationen, som får skattelindringen, nemligen jordbrukarne. Då måste man åter fråga sig: *hvem* är det då, som skall betala dessa skatter, från hvilka man fritager jordbrukaren?

Jo, det är just de orepresenterade eller arbetareklassen. Under sådana förhållanden skulle jag ha önskat, att vi i dag fått utredd den frågan, huruvida herrarne på statsrådsbänken kunna visa, att dessa arbetare ha förmåga att bära dessa skatter. Kunde man få den saken klar, hvad beträffar dessa arbetare — jag vill icke sätta i fråga deras vilja, utan endast deras förmåga —, då tror jag att man skulle kunna gå in på det här föreliggande förslaget. Men sakna dessa arbetare förmåga att bära ökade skatter — och redan nu äro skatterna så betungande, att man ofta får höra från arbetare: "vi ha ingen annan råd än att gå ifrån hustru och barn och lemna denna kommun" — då hemställer jag till herrarne, hvad vi skola tillgripa för lagstiftning, om sådant inträffar, att familjebanden skulle börja upplösas, på grund deraf att man pålägger dessa arbetare så stora och tunga konsumtions-skatter. Vi ha redan gjort detta och vi ha ett betänkande, som föreligger från bevillningsutskottet, hvilket innehåller förslag till höjande af dessa konsumtionsskatter i så hög grad, att jag för min del icke kan inse, huru dessa arbetareskolar kunna förmå att bära dem. Inträffar det då, att de unga öfvergifva vårt kära fosterland och resa till utrikes ort, tror jag icke, att detta leder till stärkande af vårt försvar. Jag medgifver gerna, att det är verkligen grymt att icke vilja vara med om att stärka vårt försvar och skydda vårt fosterland, men ännu grymmare är det att lägga ökade bördor på de orepresenterade klasserna. Det har varit tal om i dag, att man icke borde inblanda dessa orepresenterade klasser i denna fråga, synnerligast när det gäller den politiska sidan af denna sak, eller utsträckning af den politiska rösträtten. Jag önskar icke heller, att dessa frågor sammankopplas. Men jag skulle ändå vilja hemställa till de herrar, som hålla så strängt derpå att man icke alls skall lemna ett ord med åt de ännu politiskt omyndige, huru desse herrar skulle ställa sig, om man hade en grundlag, som stadgade, att alla, som ha högre inkomst än 800 kronor om året, icke skola ha politisk rösträtt, men att de, som ha en inkomst på mindre än 800 kronor, skola ha politisk rösträtt. Männe herrarne då skulle vara lika rädda att tala om, att man borde tillerkänna dem, som stå på den höga nivån, politisk myndighet, då det gälde en så vigtig fråga som denna. För min del tror jag det icke, och jag kommer härvidlag ihåg ett ord, som yttrades af någon, som står mycket högre än Konung och Riksdag. Han sade: "allt hvad I viljen, att menniskorna skola göra Eder, det gören I ock dem." Jag håller före, att man äfven här kan tillämpa och tänka på detta ord, innan man går att rösta för detta förslag. Jag skall således be att få yrka afslag.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman, mine herrar! Eftersom klockan nu snart är ett på natten, skall det icke falla mig in upptaga kammarens tid med att motivera de skäl, som jag har för att rösta emot det föreliggande förslaget. Herr talman. Jag yrkar endast afslag å detsamma.

Herr Andersson i Löfhult: Herr talman! Jag skall endast be
Andra Kammarens Prot. 1892. N:o 26.

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för det kongl. förslaget, sådant det föreligger i utskottets betänkande, § 27.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr talman, mine herrar! Jag är visserligen af helsoskäl förbjuden att tills vidare yttra mig i kammaren, men det fäldes ett yttrande från statsrådsbänken, hvilket jag icke kan låta gå förbi utan att bemöta detsamma. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet påstod, då han nyss hade ordet, "att då han som fackman godkänt förslaget, vore det vår pligt att votera för detsamma". — *Jag för min det voterar icke på kommando, det vill jag säga uppriktigt!* — Dessutom anser jag som min pligt att rösta för det förslag, hvilket enligt min öfvertygelse är för fosterlandet nyttigast, och jag kommer därför att rösta emot det förslag, som nu föreligger, i en kanske något förbättrad form mot i fjol. Jag röstade emot det då och jag kommer att göra detsamma äfven i år.

Med detta förslag hafva vi egentligen ingenting vunnit, som motsvarar de ökade kostnader det medför. Det ordnar icke försvarsfrågan. Den står fullt ut lika olöst. Skattefrågan lemnas i förslaget likaledes olöst. Hvad hafva vi då vunnit, om förslaget skulle antagas? Om några år återkomma samma strider. Då kommer ropet å nyo att lyda: "vi äro försvarslösa!" Och då skall man börja på med arbetet om igen. Hvar skall det sluta? Kunna vi icke någon gång fordra att få framlagdt ett ordentligt detaljeradt förslag, hvilket kan medföra en lösning af försvarsfrågan, någorlunda i dess helhet. Jag förmodar att vi hafva samma rätt att fordra det, som Första Kammaren hade rättighet att fordra, att vi skulle taga det förslag, som den kammaren ville ha fram, och jag hoppas, att vi skola få regeringen att lägga fram ett förslag, hvilket tillfredsställer så väl våra fordringar som Första Kammarrens.

Det nämndes i dag från statsrådsbänken, att vi icke hade rätt att skicka våra söner oöfvade ut att dö på slagfältet. Den satsen, den är nog riktig och den har icke heller blifvit af någon bestridd. Det är också helt visst icke många, om ens någon af oss, som röstar mot förslaget, som gör det, därför att han icke vill vara med om att stärka vårt försvar. Vi vilja nog hafva försvaret ordnad och stärkt, men vi vilja göra det på det, så vidt möjligt är, mest lämpliga sättet. Och i det afseendet hafva vi hört af militärer både i dag och många gånger förut såsom argument framhållas, att ett sådant förslag som detta icke är lämpligt, enär det icke visar, hvilken plan man ämnar gå vid försvarets fullständiga ordnande.

Det yttrades äfven från statsrådsbänken, att för försvarets ordnande endast finnas två vägar att gå, nemligen att antingen öka beväringsofningarna eller också öka stammen, så att vi få en stam motsvarande halfva antalet af beväringar, d. v. s. en ökning af stam — eller f. d. stamsoldater med 14,000 man. Om den väg, som finnes angifven i den reservation, som afgifvits af åtskillige af Andra Kammarrens ledamöter i statsutskottet med anledning af och i öfverensstämmelse med Olof Joussons motion, om, säger jag, denna väg hade af

regeringen blifvit beträdd, hade vi inom kort varit uppe i det antalet af stammen, och då hade frågan varit löst på ett sätt som enligt min fulla öfvertygelse äfven i försvars- och militärhänseende vore betydligt bättre än det nu föreliggande förslaget.

Af dessa skäl anhåller jag om afslag å utskottets hemställan.

Herr *Jakob Erikson* instämde häruti.

Herr Wittsell: Herr talman, mine herrar! Då det ställer sig så, att det artar sig till öppen omröstning, ber jag att för kammaren få tillkännagifva min afsigt att rösta *mot* förslaget.

Herr Waldenström: Då endast tvenne röster från gefleborgsbänken låtit höra sig i denna diskussion och begge dessa röster yrkat afslag å den nu af Kongl. Maj:t och utskottet gjorda hemställan, anser jag det vara min pligt att höja min röst från samma bänk för att yrka bifall. Jag beklagar mycket, att det förslag, som regeringen framlagt, till följd af omständigheternas tvång icke blifvit af den beskaffenhet, att regeringen sjelf funnit det tillfredsställande. Men jag röstar likväl för bifall till detsamma, dels emedan det innebär en väsentlig förbättring mot hvad vi för närvarande hafva, dels emedan jag tror, att det är sant, hvad statsutskottet yttrar, nemligen att vi icke, åtminstone på en mycket lång tid, hafva att vänta en härordning grundad på allmän värnpligt, hvilken jag anser vara den enda rationella grunden.

Jag vet visserligen, att jag, när jag säger detta, skall ådraga mig anklagelsen för att vara en vän af militarismen, ett ord som för närvarande ofta begagnas af dem, som kalla sig sjelfva för fredsvänner. Men jag vet å andra sidan, att jag är lika så god fredsvän som någon af dessa. Jag är fredsvän. Men jag tror icke på fredens bestånd, och att jag det icke gör, beror dels på min kännedom om historien, dels på den blick jag har för de nuvarande allvarliga tidsförhållandena. Jag tror icke heller, att det kommer att bero på Sverige sjelft, huru vida vi en gång skola ryckas med i ett krig eller icke; jag tror tvärt om, att det kommer att bero på orsaker, öfver hvilka vi i intet afseende skola kunna bestämma.

Under sådana förhållanden uppstår den frågan för mig: hvad skola vi göra nu? — Och svaret är gifvet. Vi måste under fredens dagar bereda oss på, hvad som skall komma. — Om jag kan med säkerhet påräkna, att något af mina barn skall falla i sjön, anser jag det vara min pligt att lära mina barn att simma.

När jag ser på mina söner, kan jag icke undgå den tanken, att den dag kan komma, då någon eller några af dem skola tagas ut i fält. Det är icke heller omöjligt, att jag får upplefva den dagen, och att det blir jag, som skall säga dem familjens sista farväl. Men om och när det sker, så önskar jag, att jag måtte kunna säga dem: "*fäderneslandet har fullgjort sin pligt mot eder; gör ni eder pligt mot fäderneslandet*".

Herr talman, det kan nog hända att den dag kommer, då Sverige,

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligths-
lagen.
(Forts.)

trots alla våra ansträngningar, strykes ut ur de sjelfständiga staternas led. Men jag önskar att, när den dagen kommer, våra efterkommande må kunna hafva det medvetandet, att deras fäder i lifstiden gjorde, hvad de kunde för att förhindra ett så bedröfligt slut på vår historia.

Herr talman! Jag upprepar, hvad jag sagt att, med all kärlek till freden och med lifligt beklagande att förslaget icke blifvit bättre än det är, jag likväl röstar för detsamma.

Häruti instämde herrar *Andrén, Brodin, Swanberg, Swartling, Rosengren, Nylander, Sjöholm, Larsson* från Upsala, *Dahlstedt, Carlsson* och *J. W. Lindh.*

Herr Gumælius: Liksom en föregående talare fann jag mig obehagligt berörd af krigsministerns slutord i hans senaste anförande, när han sade oss, hvad han fann vara vår pligt i den här föreliggande frågan. Jag tror att vår pligt går i en annan rigtning. Jag tror att kammaren icke har någon moralisk rätt, utan magtens rätt att rösta bifall till det föreliggande förslaget under nuvarande förhållanden. Jag tror att Riksdagen mycket hårdt brukat sin magt, då den pålagt de djupa lederna att bära en mycket betydande och på dem mycket mera än på oss, de privilegierade, ytterst tyngande andel af skattebördorna genom lifsmedelstullarne. Och jag skulle finna det ytterst olämpligt, om Riksdagen skulle nu ytterligare pålägga dessa orepresenterade en annan för dem också mycket tyngande börda i den ökade värnpligten, hvilken — såsom det blifvit sagdt och jag tror vara mycket riktigt — kunde med dessa tre månader för dem ofta nog vara temligen besvärlig och skilja dem från deras innehafvande tjenst, som de kanske icke så lätt få ersatt. Dessa tre månader kunna således, såsom också blifvit framhållet, vara besvärligare för dem, än om de vore värnpligtiga under ett år. Jag anser därför, att det vore mycket origtigt, om Riksdagen begagnade sin magt, de 6 procentens magt mot den öfriga nationen, för att pålägga nationen sådana bördor, som jag, i likhet med andra talare i dag, förutsätter, skall i sinom tid gifva anledning till att än ytterligare tynga dem med ökade lifsmedelsskatter. Det faller nästan af sig sjelf såsom ett korollarium.

Frågar man då, hvad jag skulle vilja sätta i stället, så står jag i beredskap med ett svar. Jag skall gifva en lätt antydan derom.

Det finnes en möjlighet att gå en väg, som leder in i en mera värnpliktig rigtning, och som skulle tillåta att ett dylikt förslag kunde genomföras år 1894. Om Kongl. Maj:ts regering före den tiden två gånger med all den kraft, hvaraf regeringen är mäktig, sökte att gifva ett större erkännande åt de djupa lederna, ett erkännande af dem såsom verkliga medborgare och icke blott som bärare af skatter, ställer sig saken för oss helt annorlunda. Kongl. Maj:t kan ju föreslå nästa Riksdag en väsentlig utsträckning af rösträtten. Kommer ett sådant förslag från Kongl. Maj:t, kan det gå igenom. Då är det äfven troligt, att förslaget kommer att blifva antaget vid 1894 års riksdag, om Kongl. Maj:t vill göra hvad Kongl. Maj:t kan göra. Då man lemnat en sådan gärd af rättvisa, kan man med helt andra skäl tala om,

hvad som skulle vara Riksdagens moraliska pligt och hvad riksdagsmännen äro pligtiga att göra i denna fråga. Eller, om man det icke vill — och jag antager att med det nuvarande systemet det torde dröja länge, innan någon åtgärd i sådau rigtning ifrågakommer från Kongl. Maj:t —, om man det icke vill, finnes ett annat sätt att öfvergå till allmän värnpligt. Då vi icke här i landet hafva magt att gifva *alla* de värnpligtige tillräcklig öfning och då vi här icke lära vilja gå in på en lottning, får man väl taga ut dem, som skola hafva större öfning, efter någon annan regel, och då ser jag blott en. Låt oss taga ut de ynglingar, som tillhöra de valberättigade sex procenten af svenska folket och låt dessa bära den större värnpligten! Det är ju både billigt och rätt att de försvara sitt fosterland. Låt de andra komma i ett senare led! Låt de djupa lederna få fortsätta i beväringen! Men låt äran att gå i spetsen tillkomma de 6 procenten, de gynnade, oss som ha rätt att välja riksdagsmän och rätt, om vi blifva valda, att besluta icke endast för oss, utan äfven för de andra!

Under nuvarande förhållanden anhåller jag, herr talman, om afslag å den föredragna paragrafen.

Herr Sjöberg: Jag skall endast be att få till protokollet antecknad, att jag ansluter mig till den reservation, som afgifvits af Oskar Erickson i Bjersby och Johan Anderson i Tenhult.

Herr Svensson i Rydaholm: Äfven jag skulle önskat ansluta mig till denna reservation. Men då den rönt så liten tillslutning i denna kammare, får jag tillkännagifva att jag, visserligen efter mycken tvekan, men med moget öfvervägande, röstar *för* Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Ekman: Under förhoppning att regeringen efter denna allvarsamma debatt skall framkomma med ett fullt tillfredsställande arméorganisationsförslag får jag tillkännagifva, att jag nu kommer att rösta för afslag.

Herr Nilsson i Rinkaby: Äfven jag ber att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för afslag.

Herr Andersson i Högkil: Herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet yttrade i sitt senaste anförande, att alla borde vara eniga om att hålla Sveriges fana högt. Ja, väl. Men först bör man då tillse, att denna fana vajar öfver ett fritt och lyckligt folk. Huru vida detta förslag, som man står i begrepp att antaga, skall befordra vårt folks lycka, vårt folks väl, derom kommer framtiden att döma. För min del hyser jag åtskilliga betänkligheter i detta fall. Jag kommer ock att rösta för afslag på den föredragna paragrafen.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats 1:o godkännande af utskottets förslag; 2:o godkännande af den lydelse för ifrågasvarande moment som i herrar Andersons och Ericksons reservation föreslagits; och 3:o afslag å samtliga i ämnet framställda ändrings-

*Angående
ändring i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

förslag. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på godkännande af utskottets förslag vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef emellertid begärd och försiggick, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller lagutskottets föreliggande förslag till ändrad lydelse af § 27 mom. 1 värnpligtslagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är nämnda förslag af kammaren afslaget.

Omröstningen visade 107 ja men 116 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

I anseende till den långt framskridna tiden uppsköts den vidare behandlingen af föreliggande utlåtande till nästa sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande, n:o 10, i anledning af väckt motion om ändring af 51 m. fl. §§ i regeringsformen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till förbättrande af tullstatens enskilda pensionsinrättnings ställning;

n:o 46, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Ystad—Eslöfs jernvägsaktiebolag att till riksgäldskontoret inbetala oguldna återstoden af ett bolaget beviljad lån;

n:o 47, med anledning af väckt förslag om upprättande af ett fullständigt register till kamrarnes protokoll med bihang för tiden från och med år 1867;

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Åkers bruksegare af kronolägenheten Djekneängen i Södermanlands län;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från Visingsö ekplantering äfvensom en i samma ämne inom Riksdagen väckt motion;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Borstatorp n:o 1 i Kronobergs län;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående byte af mark mellan kronan och Linköpings stad;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af viss del af myntverkets tomt n:is 1, 2 och 8 i kvarteret Bryggaren å Kungsholmen;

n:o 53, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1891 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.; och

n:o 54, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens femte hufvudtitel; samt lagutskottets utlåtanden:

n:o 37, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

n:o 38, i anledning af väckt motion angående ändring i förordningen den 18 september 1862, huru gäld vid dödsfall betalas skall m. m.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,20 på natten.

In fidem
Hj. Nehrman.